

Επιστήμη και θρησκεία.

Αλληλοσυγκρούονται ή αλληλοσυμπληρώνονται;

Α1 Λυκείου Ν. Περάμου

2018-2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή. σελ 5

Κεφάλαιο 1ο : ΟΡΙΣΜΟΙ σελ. 7

-Τι είναι θρησκεία σελ.7

-Τα πέντε μεγάλα θρησκευόμενα σελ. 8

-Τι είναι επιστήμη σελ.11

-Είδη επιστήμης σελ. 11

Κεφάλαιο 2ο: Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ σελ. 12

-Επιστημονικές θεωρίες σελ.13

-Διάφορες κοσμολογίες σελ. 16

Κεφάλαιο 3ο: Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ σελ.27

Κεφάλαιο 4ο : ΒΙΒΛΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ σελ.32

-Άστρο της Βηθλεέμ σελ. 32

-Η διάβαση της Ερυθράς θάλασσας σελ. 37

-Φλεγόμενη και μη καιόμενη βάτος του Μωυσή σελ. 38

-Κατακλυσμός του Νώε σελ. 38

-Γολιάθ σελ.40

-Η πτώση της Ιεριχούς σελ.40

-Ο Χριστός περπάτησε στο νερό σε. 40

- Η Ανάσταση των νεκρών σελ. 40

Κεφάλαιο 5°: ΘΑΥΜΑΤΑ, ΕΞΟΡΚΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ σελ. 44

-Αγίασμα σελ. 44

-Τα στίγματα σελ. 45

-Θαυματουργό έλαιο σελ.46

-Γιατί δεν «λιώνουν» τα λείψανα των αγίων σελ. 47

-Η δύναμη της δράσης της Κυριακής προσευχής (Πάτερ ημών) και του ορθόδοξου σημείου του Σταυρού σελ.48

-Η πυρακτωμένη εικόνα σελ. 48

-Άγγελοι στο Άγιο Όρος σελ. 48

-Θαύμα με χειροβομβίδες σελ. 48

-Εξορκισμοί σελ. 8

Κεφάλαιο 6°: ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ σελ. 51

- Οικολογικό πρόβλημα σελ. 51

- Επιστήμη και οικολογικό πρόβλημα σελ. 52

- Η θέση της Εκκλησίας στο οικολογικό πρόβλημα σελ. 53

- Χριστιανική πατερική συνείδηση περί του οικολογικού ζητήματος σελ.54

Κεφάλαιο 7° : ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ σελ.56

-Ορισμός σελ. 56

-Κλωνοποίηση σελ. 57

-Τεχνητή εξωσωματική γονιμοποίηση σελ. 59

-Άμβλωση- έκτρωση σελ. 62

-Γενετικά τροποποιημένα προϊόντα σελ. 62

-Ευθανασία σελ. 63

Κεφάλαιο 8^ο: ΠΟΛΛΟΙ ΝΟΜΙΖΟΥΝ ΟΤΙ ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΕΙΝΑΙ ΑΘΕΟΙ. ΙΣΧΥΕΙ; σελ. 68

Λόγια επιστημόνων σελ. 68

Ποιοι σπουδαίοι επιστήμονες ήταν βαθιά θρησκευόμενοι σελ.73

Ποιοι επιστήμονες και γιατί καταδιώχθηκαν για τις απόψεις τους σελ. 73

Κεφάλαιο 9^ο : Η ΣΥΝΤΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ σελ. 75

Τι λέει η επιστήμη σελ. 75

Τι λέει η θρησκεία σελ. 76

Κατά τον χριστιανισμό σελ. 76

Κεφάλαιο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ σελ. 78

Βιβλιογραφία σελ. 80

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Διαλέξαμε αυτό το θέμα γιατί και **οι γνώσεις που λαμβάνουμε στο σχολείο μας αλλά και η ηλικία μας αποτελούν αιτία πολλών υπαρξιακών ερωτημάτων μας**. Τελικά πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος; Όπως λένε οι θρησκείες ή όπως λένε οι επιστήμες; Οι θρησκείες αφηγούνται μύθους; Γιατί άλλα λένε οι θρησκείες και άλλα οι επιστήμες σε πολλά άλλα θέματα; **Πού είναι η αλήθεια;**

Έτσι ξεκινήσαμε το ταξίδι αναζήτησής της. Χωριστήκαμε σε ομάδες και σχεδιάσαμε τους τομείς της έρευνάς μας. Σε όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους τις ομάδες δεν τις κρατήσαμε στατικές αλλά ούτε και τα πεδία ερευνών μας. **Αρχικά ορίσαμε τι είναι επιστήμη και τι θρησκεία.**

Στη συνέχεια ερευνήσαμε τις θρησκευολογικές κοσμολογίες και τις επιστημονικές θεωρίες για τη δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου.

Μετά αναρωτηθήκαμε εάν και πώς οι επιστήμες εξηγούν: α) διάφορα βιβλικά φαινόμενα, όπως το άστρο της Βηθλεέμ, τις δέκα πληγές του Φαραώ, τη διάβαση της Ερυθράς Θάλασσας, τη φλεγόμενη και μη καιόμενη βάτο του Μωσή, τον κατακλυσμό του Νώε, β) τα μεγάλα ή μικρά θαύματα, που μαρτυρούνται καθημερινά ότι συμβαίνουν, όπως το αγιασμένο νερό, το Άγιο Φως, τα στίγματα, οι θεραπείες ανιάτων ασθενειών.

Ύστερα προβληματιστήκαμε εάν η εξέλιξη της ιατρικής συγκρούεται με την παράδοση των θρησκειών αφού θέτει ζητήματα βιοηθικής και η ηθική διδασκαλία είναι κυριαρχούσα σε όλες τις θρησκείες. Δηλαδή η εξωσωματική γονιμοποίηση, η κλωνοποίηση γιατί έφερε, τουλάχιστον αρχικά, αντιδράσεις σε θεολογικούς κύκλους; Δικαίως ή αδικώς; Σήμερα;

Κατόπιν ερευνήσαμε τις θέσεις της επιστήμης από τη μια και της θρησκείας από την άλλη απέναντι στο οικολογικό ζήτημα

Επιπλέον θέλοντας να συμπεράνουμε εάν υπάρχει σύγκρουση ή σύμπτωση μεταξύ επιστήμης και θρησκείας, **ψάξαμε να βρούμε: α) ποιοι επιστήμονες είναι άθεοι ή θρησκευόμενοι και γιατί, β) ανάμεσα στους κύκλους των επιστημών και τους κύκλους των θρησκειών ποιοι πολέμησαν ποιους, πότε και γιατί.** (π.χ. στη μελανή εποχή του μεσαίωνα οι επιστήμονες πολεμήθηκαν από την Εκκλησία. Γιατί;)

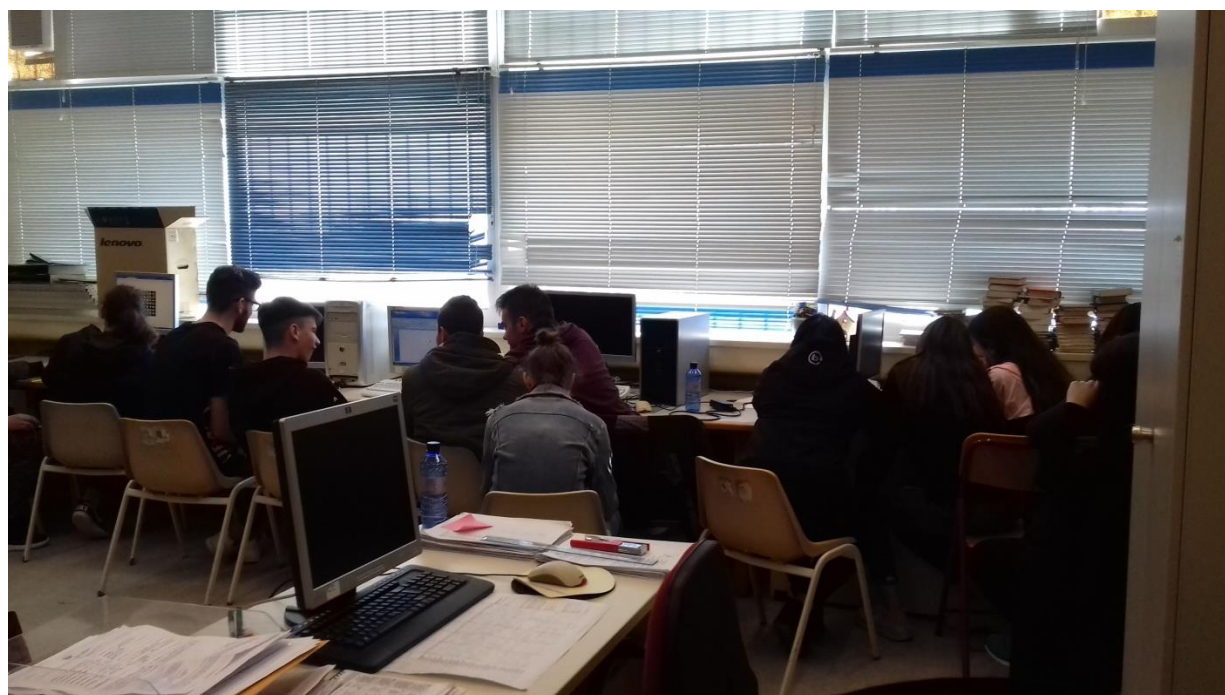
Ολοκληρώνοντας την έρευνά μας βάση του αρχικού μας σχεδιασμού **αναζητήσαμε επιστημονικές θεωρίες και θρησκευτικές αποκαλύψεις για τη συντέλεια του κόσμου.**

Αφού λοιπόν συνθέσαμε σε κείμενο όσα ερευνήσαμε και μελετήσαμε, **προβήκαμε σε απαντητικά συμπεράσματα** στο ερώτημα που θέσαμε ως τίτλο της διερευνητικής μας προσπάθειας: «Επιστήμη και θρησκεία. Άλληλοσυγκρούονται ή αλληλοσυμπληρώνονται;»

Οι μαθητές της Α1 Λυκείου Νέας Περάμου σχολικού έτους 2018-19

(υπό την καθοδήγηση της υπευθύνου καθηγήτριας, κας Κζούνια Σμαρώς)

Αντωνιάδης Κίμων-Αλέξανδρος, Βασιλείου Κων/νος, Θωμαΐδης Λεωνίδα, Καγάλης Μάριος, Κόγιας Ανδρέας, Κοντίδης Δημήτριος, Κορόνι Μαρία, Κοτσαρίδου Σουλτάνα, Κύρκου Αναστασία, Κωνσταντάς Στυλιανός, Μακάκη Ταξιαρχία, Μανδαλιανός Χρήστος, Μουτσλλάρι Έλενα, Μπιλμπίλης Αντώνης, Μπρατσιά Λορένα και Χρυσοβέργη Αγγελική

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΟΡΙΣΜΟΙ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Αν και έχουν γίνει πολλές προσπάθειες να δοθεί ένας ακριβής ορισμός της θρησκείας, **αποδείχτηκε ότι είναι σχεδόν αδύνατο να δοθεί ένας και μόνον ορισμός**. Έτσι υπάρχουν ορισμοί από την πλευρά της φιλοσοφίας, της κοινωνιολογίας, της ψυχολογίας, της εθνολογίας, της θεολογίας. Αυτό δείχνει την πολυμορφία που έχει το φαινόμενο της θρησκείας.

Μια άποψη είναι ότι παράγεται **από το ρήμα «θρέομαι», που σημαίνει κράζω, μεγαλόφωνα, ξεφωνίζω**. Κατά μία άλλη άποψη προέρχεται **από τη λέξη Θράκη**. Σύμφωνα με την εξήγηση αυτή οι Έλληνες διδάχτηκαν τη θρησκεία από τον Ορφέα και Θρήσσεσς ήταν οι γυναίκες της Σαμοθράκης.

Ο δε λατινικός όρος « **religio** » προέρχεται από τη λατινική ρίζα leg, που **σημαίνει συγκέντρωση ή παρατήρηση των σημείων ή οινωσκοπιών ή χρησμών των μαντείων**.

Γενικά όμως πρόκειται για ένα είδος εσωτερικής εμπειρίας του ανθρώπου στην προσπάθειά του να δημιουργήσει μια σχέση με κάτι που είναι διαφορετικό από τον ίδιο. Είναι μια σχέση του ανθρώπου με κάτι άλλο, με κάτι πιο ανώτερο από αυτόν.

Θρησκεία είναι κάθε **πολιτιστικό σύστημα σχεδιασμένων ηθών, συμπεριφορών, απόψεων και καθημερινών πρακτικών**, όπως κοσμοθεάσεων, ιερών κειμένων, ιερών τόπων και οργανισμών τα οποία συνδέουν τους ανθρώπους με υπερφυσικά φαινόμενα ή οντότητες. Θρησκεία είναι η στενή και ζωντανή σχέση, η εξάρτηση και **επικοινωνία του ανθρώπου με το Θεό**. Είναι βαθύς σεβασμός, ιερός φόβος προ του Υψίστου και Παντοδυνάμου.

Θρησκεία δηλαδή είναι **η πίστη σε μια ή περισσότερες ανώτατες και υπερβατικές δυνάμεις ή όντα**, και οι σχετικές με αυτές διδασκαλίες και τελετουργικές παραδόσεις. Κανείς δεν μπορεί να θεωρηθεί τέλειος. Άλλωστε, παρ' όλες τις μακροχρόνιες έρευνες των σχετικών επιστημών για την εμφάνιση της θρησκείας, τόσο της ιστορίας και της φιλοσοφίας, όσο και της ψυχολογίας και της κοινωνιολογίας, δεν έγινε δυνατό ως τη σημερινή εποχή να βρεθεί ένας τέλειος και με αντικειμενικό κύρος ορισμός του πολύπλοκου αυτού υποστατικού φαινομένου. Διαφορετικοί μεταξύ τους είναι οι ορισμοί που σε διάφορες εποχές διατυπώθηκαν,

γιατί κάθε φορά το θέμα της θρησκείας εξετάζεται. Έτσι ορισμένοι μελετητές μίλησαν για **«αδιέξοδο ορισμού»**.

ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΜΕΓΑΛΑ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΑ

Ιουδαϊσμός: Η ιστορία του αρχίζει από τον Πατριάρχη Αβραάμ, ο οποίος γύρω στο 1750 π. Χ. εγκαταστάθηκε στη Γη Χαναάν. Από τον Αβραάμ προήλθε ο λαός του Ισραήλ, ο οποίος μετανάστευσε στην Αίγυπτο και τον οποίο επανέφερε στη γη των προγόνων του ο Μωυσής το 1220 π. Χ. Στον Μωυσή δόθηκε ο Μωσαϊκός νόμος (10 εντολές) απευθείας από τον Θεό, και η λατρεία του Γιαχβέ (Ιεχωβά) ως μόνου αληθινού Θεού. Ο νέος περιούσιος λαός συνάπτει διαθήκη (συμφωνία) με το Θεό και αποκτά εθνική και θρησκευτική συνείδηση. Ο λαός του Ισραήλ μετά τον 6ο αιώνα π. Χ. περιορίστηκε στη φυλή του Ιούδα, από την οποία πήρε και το όνομα του ο Ιουδαϊσμός. Συνοπτικά η διδασκαλία του Ιουδαϊσμού είναι:

1. Η πίστη σε ένα μόνο Θεό, τον Αληθινό.
2. Η απεικόνιση του Θεού λογίζεται ως ειδωλολατρία.
3. Οι προφήτες, μετέφεραν στο λαό το θέλημα του Θεού.
4. Ο νόμος του Μωυσή (10 εντολές) και η Παλαιά Διαθήκη (Τορά), αποτελούν την βάση της πίστης τους.
5. Για να πολεμηθούν οι αμαρτίες, έχουν καθιερωθεί οι θυσίες, οι τελετές, η νηστεία κ.λ.π.
6. Η μετάνοια αποτελεί βασικό μέσο για τη συμφιλίωση του λαού με το Θεό.
7. Ο Γιαχβέ είναι ο εθνικός Θεός των Εβραίων, ο δε Ισραήλ ο περιούσιος λαός του.
8. Ισχύει η αρχή της ανταπόδοσης, δηλ. κάθε πράξη ανταμείβεται ή τιμωρείται σε αυτό τον κόσμο.
9. Τόπο συνάθροισης έχουν τη συναγωγή, ενώ ναό λατρείας δεν έχουν μετά την καταστροφή του Ναού του Σολομώντα.

Ιερά βιβλία έχουν την «Βίβλο» (Π.Δ.), το Ταλμούδ, και την Καμπάλα (=παράδοση) που είναι η αποκρυφιστική ερμηνεία της.

Χριστιανισμός: Είναι η πίστη στον Ιησού Χριστό, από όπου πήρε και το όνομά του. Είναι η πίστη στον θεάνθρωπο Ιησού από τη Ναζαρέτ του Ισραήλ, ο οποίος γεννήθηκε, μεγάλωσε, κήρυξε, συνελήφθη και πέθανε με σταυρικό θάνατο. Κατόπιν αναστήθηκε, αποδεικνύοντας ότι είναι ο Θεός.

Ο ερχομός του Χριστού (Μεσσία) στον κόσμο είχε προαναγγελθεί από τους προφήτες, αλλά το βεβαίωσε και ο ίδιος στη συνομιλία Του με τη Σαμαρείτιδα. Η διδασκαλία του Χριστού παραδόθηκε εντελώς αναλλοίωτη από τους Αποστόλους. Η διδασκαλία του Χριστιανισμού είναι:

1. Η Εκκλησία (το σύνολο των πιστών) πιστεύει σε ένα Θεό κατ' ουσίαν, με τρεις όμως υποστάσεις- πρόσωπα (Πατήρ – Υιός - Άγιο Πνεύμα).
2. Ο ορατός και ο αόρατος κόσμος, ο ουρανός και η γη δημιουργήθηκαν εκ του μηδενός από τον Θεό.
3. Ο σκοπός της ζωής για τους χριστιανούς είναι να ενωθεί ο άνθρωπος με το Θεό στη Βασιλεία του Θεού. Η κατάσταση αυτή καλείται κατά χάριν θέωση.
4. Αγάπησε τον Θεό πάνω από όλους και όλα, και τον πλησίον σου όπως αγαπάς τον εαυτό σου.
5. Αυτό μπορεί να γίνει όταν ο άνθρωπος πράττει το θέλημα του Θεού και όχι το δικό του.
6. Η ορθόδοξη παράδοση διδάσκει ότι το μοναδικό πραγματικό κακό είναι η αμαρτία και όχι ο πόνος ή ο θάνατος.

7. Ο μόνιμος εχθρός του ανθρωπίνου γένους είναι ο διάβολος, ένας εκπεσών άγγελος, ο άλλοτε Εωσφόρος.
8. Ολόκληρη η αλήθεια βρίσκεται στη Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία.
9. Οι αιρέσεις εντός χριστιανισμού, αλλά και οι ομολογίες ή παραφυάδες ή θρησκείες έχουν μόνο μέρος της αλήθειας και όχι ολόκληρη την αλήθεια.
10. Προσδοκώ Ανάσταση νεκρών και ζωή του μέλλοντος αιώνος.
11. Η θέση της γυναίκας τοποθετείται σε πολύ υψηλό επίπεδο, αφού η θέση της Παναγίας στην Ορθοδοξία βρίσκεται αμέσως μετά την Αγία Τριάδα.

Ισλαμισμός-Μουσουλμανισμός: Ο Ισλαμισμός πήρε την ονομασία του από τη λέξη «ισλάμ» που σημαίνει «απεριόριστη αφοσίωση στο Θεό». Λέγεται ακόμα Μουσουλμανισμός από τη λέξη «μουσλήμ» που θα πει «αφοσιωμένος» και Μωαμεθανισμός από το όνομα του Μωάμεθ που είναι ο ιδρυτής της Θρησκείας αυτής.

Ο Μωάμεθ γεννήθηκε στη Μέκκα της Αραβίας, το 570 μ.Χ. Ήταν έμπορος και πραγματοποιούσε πολλά ταξίδια, με αποτέλεσμα να γνωριστεί με πολλούς Ιουδαίους και Χριστιανούς και να ανταλλάξει απόψεις σε θρησκευτικά θέματα. Σε ηλικία 40 ετών, όπως έλεγε ο ίδιος, οραματίστηκε έναν άγγελο, πράγμα που θεώρησε σαν κλήση από το Θεό στο αξίωμα του Προφήτη. Η διδασκαλία του Ισλαμισμού:

10. «Ένας είναι ο Θεός ο Αλλάχ και ο Μωάμεθ ο προφήτης του». Αυτό είναι δόγμα στο Ισλάμ.
11. Το ιερό βιβλίο του είναι το Κοράνιο και περιλαμβάνει στοιχεία από τον Ιουδαϊσμό, το Χριστιανισμό και την Αραβική θρησκευτική παράδοση, και θεωρείται ότι αποτελεί απευθείας αφήγηση του Θεού.
12. Στο Ισλάμ γίνεται δεκτή η ύπαρξη αγγέλων και του διαβόλου. Ωστόσο, πιστεύουν ότι υπάρχουν και κάποια άλλα, αγαθά ή κακά όντα με μαγικές δυνάμεις και ιδιότητες, τα λεγόμενα «τζιν».
13. Πρέπει, να αγαπούν τους μικρούς και πτωχούς, να προσεύχονται (5 φορές ημερησίως), να κάνουν ελεημοσύνη, να νηστεύουν και να κάνουν προσκύνηση στη Μέκκα, να διαθέτουν ομολογία πίστεως κ.α.
14. Ο ιερός πόλεμος (jihād) είναι θεσμοθετημένος στο Κοράνι, και συνιστά σαφή παρότρυνσή του για δυναμική αντιμετώπιση των απίστων μέχρι θανάτου. Σκοπός του είναι ο εξισλαμισμός όλης της ανθρωπότητας.
15. Από την Ιουδαϊκή Θρησκεία δανείστηκε την περιτομή, τη νηστεία, τους καθαρμούς κ.ά. Δέχεται σαν προφήτη το Χριστό κι ότι ο Νώε, ο Αβραάμ, ο Μωϋσής και ο Ηλίας ήταν δίκαιοι.
16. Πιστεύουν στην ανάσταση νεκρών και στο πεπρωμένο (gadar).
17. Οι διάφορες δεσμεύσεις που επιβάλλονται στις γυναίκες, πιστές του Ισλάμ, όπως το κάλυμμα του προσώπου, η πολυγαμία του άνδρα, η μονομέρεια ευκολίας παροχής διαζυγίου στους άνδρες αποδεικνύουν σαφώς την πίστη στην κατωτερότητα της γυναίκας έναντι του άνδρα.
18. Στα μουσουλμανικά κράτη εφαρμόζεται ο «Θεϊκός νόμος», όπως λένε, τη Σαρία, που ανάμεσα στα άλλα συνηγορεί υπέρ του λιθοβολισμού, και του κοψίματος του χεριού ή ποδιού στον κλέφτη.

Ινδουισμός : Ο Ινδουϊσμός ή Ινδοϊσμός είναι θρησκεία στην οποία πιστεύουν τα 3/4 του λαού της Ινδίας. Είναι η Τρίτη μεγαλύτερη θρησκεία παγκοσμίως. Δεν έχει κανένα συγκεκριμένο ιδρυτή, ούτε αναφέρεται στην ιστορία του κάποιο πρόσωπο το οποίο να συνδέεται με

την εμφάνιση του. Ονομάστηκε έτσι γιατί δημιουργήθηκε στην Ινδική χερσόνησο περίπου το 1.500 π.Χ.

Για να φθάσει στη σημερινή μορφή του προηγήθηκαν ορισμένα στάδια. Αυτά ήταν ο Βεδισμός και ο Βραχμανισμός, από το 711 μ.Χ. και μετά, ο Ινδουισμός επηρεάστηκε από θρησκείες άλλων λαών και δημιουργήθηκε έτσι ο «Νεοϊνδουϊσμός», στον οποίο πιστεύουν σήμερα στην Ινδία. Η διδασκαλία του Ινδουισμού είναι:

1. Ο Θεός στον Ινδουϊσμό δεν είναι πρόσωπο αλλ' ούτε και μοναδικός. Σε φιλοσοφικό επίπεδο επικρατεί ο Πανθεισμός, δηλαδή ο Θεός (το μπράχμαν) ταυτίζεται με το σύμπαν, ώστε τελικά όλα να είναι θεϊκά στην ουσία τους.
2. Ο θεός είναι δημιουργός (Μπράχμα), συντηρητής (Βισνού) και καταστροφέας (Σίβα).
3. Ο κόσμος διέπεται από κάποιο καθολικό νόμο, ντάρμα και σύμφωνα με αυτόν υπάρχει το ιεραρχικό κοινωνικό σύστημα των καστών.
4. Στον Ινδουισμό έχουν θεοποιηθεί τα ουράνια σώματα, και τα περισσότερα ζώα (το παγώνι, το φίδι, η αγελάδα κ.ά.).
5. Σε λαϊκό επίπεδο, λατρεύεται μία πληθώρα θεών και θεαινών μέσω θυσιών κ.ά.
6. Κάθε ον με ζωή (ορατό + αόρατο) έχει και ψυχή.
7. Η ατομική ψυχή ταυτιζόμενη με την συμπαντική (μπράχμα), είναι αιώνια, δηλαδή δεν έχει ούτε αρχή ούτε τέλος.
8. Ο κόσμος αυτός κατά διαστήματα καταστρέφεται και αναδημιουργείται.
9. Θεμελιώδης είναι η πίστη των Ινδουιστών στο δόγμα της μετενσάρκωσης (samsara, συνεχής κυκλική κίνηση του χώρου και του χρόνου).
10. Σκοπός της ζωής για την ινδουιστική διδασκαλία είναι η απαλλαγή από τις ατελείωτες μετενσαρκώσεις. Αυτό μπορεί να συμβεί όταν η ψυχή εξαλείψει όλο το συσσωρευμένο από τις προηγούμενες ζωές κάρμα κάνοντας γιόγκα.
11. Σκοπός του καλού Ινδουιστή είναι να γίνει «Μία σταγόνα στον ωκεανό της παγκόσμιας συνειδητότητας»... (Η ψυχή ως μία σταγόνα πέφτει στον ωκεανό και διαλύεται μέσα σ' αυτόν).

Βουδισμός: Είναι θρησκεία που εμφανίστηκε στην Ινδία και έχει άμεση σχέση με τον Ινδουισμό. Ιδρυτής του Βουδισμού είναι ο πρίγκιπας Σιντάτρα Γκαουτάμα, που έζησε από 563 - 483 π.Χ. Σε ηλικία 35 χρόνων εγκατέλειψε τη γυναίκα του και το παιδί του και εξαφανίστηκε σε ερημική και μακρινή χώρα, όπου κάτω από συνθήκες μοναξιάς και αυτοσυγκέντρωσης έγινε «Βούδας», δηλαδή φωτισμένος.

Στο Θιβέτ πιστεύουν ότι ο Βούδας ζει ενσαρκωμένος στο σώμα του ανώτατου Ιερέα που λέγεται Δαλάϊ - Λάμα. Όταν πεθαίνει ο Δαλάϊ - Λάμα, πιστεύουν ότι η ψυχή του μετενσαρκώνεται στο παιδί που γεννιέται την ίδια στιγμή, το οποίο και διαδέχεται το νεκρό Δαλάϊ - Λάμα. Η διδασκαλία του Βουδισμού είναι:

1. Αρνείται την ύπαρξη κάποιου Θεού, γι' αυτό και έχει χαρακτηριστεί ως «Θρησκεία χωρίς Θεό».
2. Η έννοια «Θεός» (όπως και η ψυχή) βρίσκεται στον ανθρώπινο νου.
3. Ο Βούδας θεωρείται ως ένας άνθρωπος που πέτυχε τον φωτισμό (nirvana) και μπορεί να καθοδηγήσει τον απλό άνθρωπο στην οδό της αυτοσωτηρίας.
4. Ο άνθρωπος πεθαίνοντας, η μετεμψυχώνεται κάπου αλλού, η καταλήγει στον απόλυτο μηδενισμό.
5. Εάν δεν καταλήξει στον απόλυτο μηδενισμό, τότε αμείβεται ανάλογα με τις καλές ή κακές του πράξεις στην παρούσα ζωή.
6. Απόλυτος σκοπός της ζωής για τους Βουδιστές είναι η επίτευξη του φωτισμού και της αυτομακαριότητας (nirvana), η πλήρη αταραξία, ώστε να σταματήσει ο κύκλος των μετενσαρκώσεων (samsara) που αποτελεί ένα μαρτύριο.

7. Για να το επιτύχουν αυτό χρησιμοποιούν τον διαλογισμό και γενικά υιοθετούν έναν ασκητικό τρόπο ζωής.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ο όρος **επιστήμη**, με την ευρεία έννοια, αρχικά δήλωνε το οργανωμένο σώμα της εξακριβωμένης και τεκμηριωμένης γνώσης. Ο πρώτος αυτός ορισμός διατυπώνεται στο έργο *Θεαίτητος* του Πλάτωνα όπου ένας από τους συνομιλητές αναφέρει ότι «*έστιν ουν επιστήμη δόξα αληθής μετά λόγου*», δηλαδή η επιστήμη αποτελεί **βεβαιωμένη με λογικά επιχειρήματα γνώση**. Μερικά από τα ευρήματα της επιστήμης όμως μπορεί να είναι εντελώς αντίθετα προς την ανθρώπινη διαίσθηση. Επιστήμη επίσης είναι η επιστημονική γνώση που έχει συστηματικά αποκτηθεί μέσω της επιστημονικής διαδικασίας.

Στη σύγχρονη εποχή, ο όρος είναι πιο περιορισμένος και δηλώνει **το σύστημα απόκτησης γνώσης με βάση την επιστημονική μεθοδολογία που βασίζεται στην επιστημονική έρευνα, καθώς και στην οργάνωση και ταξινόμηση της αποκτώμενης με αυτόν τον τρόπο γνώσης**.

ΕΙΔΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Τα είδη των επιστημών είναι:

- **Οι κοινωνικές επιστήμες και ανθρωπιστικές επιστήμες** ασχολούνται με τη μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς και της ανθρώπινης κοινωνίας, στη βάση της παρατήρησης και της λογικής. Μελετούν την ανθρώπινη συμπεριφορά και τις κοινωνίες. Ασχολούνται ακόμη με τη διερεύνηση της ανθρώπινης κατάστασης μέσω της λογικής και της τέχνης
- **Οι θετικές και φυσικές επιστήμες** μελετούν τα φυσικά φαινόμενα.
- **Εφαρμοσμένες επιστήμες:** ασχολούνται με την πρακτική επίλυση προβλημάτων μέσω συστηματικών μεθοδολογιών και την επιστημονική θεμελίωση των μεθόδων αυτών (συνήθως αποτελούν εφαρμογή κάποιων θετικών επιστημών, αλλά μπορεί να έχουν και επιρροές από τις κοινωνικές επιστήμες).
- **Οι επιστήμες της γης** είναι ένας όρος που περιλαμβάνει όλες τις επιστήμες που σχετίζονται με τον πλανήτη Γη. Ο κύριος τομέας των επιστημών της Γης είναι η μελέτη της ατμόσφαιρας, της υδρόσφαιρας των ωκεανών αλλά και της βιόσφαιρας. Τυπικά οι επιστήμονες που ασχολούνται με τις επιστήμες της γης χρησιμοποιούν εργαλεία από τη φυσική, χημεία, βιολογία, γεωγραφία και μαθηματικά για να σχηματίσουν μια ποσοτική κατανόηση του τρόπου λειτουργίας της γης και πως εξελίχθηκε στην τωρινή της μορφή.

Έτσι τα είδη των επιστημών πιο **αναλυτικά** θα λέγαμε ότι είναι :

Φυσικές επιστήμες : φυσική, χημεία

Επιστήμες της Γης :οικολογία ,Ωκεανολογία , γεωλογία, μετεωρολογία

Επιστήμες της ζωής: Βιολογία, Ζωολογία, Βοτανική, Ιατρική

Κοινωνικές επιστήμες: Ανθρωπολογία , Αρχαιολογία Διαχείριση Επιχειρήσεων, Επικοινωνία, Εγκληματολογία, Οικονομία, Εκπαίδευση, Πολιτική, Γλωσσολογία, Διεθνείς Σχέσεις, Ψυχολογία, Κοινωνιολογία, Ιστορία και Δίκαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Πώς δημιουργήθηκε ο Κόσμος; Πάντα οι άνθρωποι ζητούσαν να το μάθουν και οι απαντήσεις προέρχονταν από όλες τις πλευρές: από τη θρησκεία, την παράδοση, τη φιλοσοφία, το μυστικισμό και την επιστήμη.

Παρόλο που αυτό δεν φαίνεται σαν πρόβλημα που επιδέχεται επιστημονική μέτρηση, έχει οδηγήσει τους επιστήμονες να δημιουργήσουν λύσεις με συναρπαστικές ιδέες και παρατηρήσεις: **το Big Bang, την έννοια του πληθωρισμού, το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του κόσμου αποτελείται από σκοτεινή ύλη και σκοτεινή ενέργεια που δεν μπορούμε να αντιληφθούμε, και πολλές άλλες ιδέες.**

Φυσικά οι επιστήμονες δεν μπορούν να ισχυρίζονται ότι γνωρίζουν την οριστική αλήθεια. Αλλά μπορούμε να προσεγγίσουμε το θέμα από επιστημονική άποψη και να δούμε τι μπορούμε να ανακαλύψουμε. Πώς γίνεται αυτό; **Η ιδέα της δημιουργίας προσλαμβάνει μια ιδιαίτερη και συγκεκριμένη έννοια στο επιστημονικό πλαίσιο, και δεν πρέπει να συγχέεται με την έννοια της "δημιουργίας εκ του μηδενός"** που συναντάμε στη μεταφυσική ή σε μονοθεϊστικές θεολογίες. Στη στενή και πιο συχνή χρησιμοποιούμενη έννοια της, σημαίνει τις προδιαγραφές που πρέπει να υπήρχαν στο σύμπαν στον αρχικό χρόνο, μαζί με τους νόμους της φυσικής οι οποίοι έχουν εξελιχθεί από αυτή την αρχική κατάσταση μέχρι σήμερα.

Η αρχική κατάσταση μπορεί να είναι ή μπορεί να μην είναι κατά προσέγγιση κλασική ή κβαντική και οι νόμοι της εξέλιξης μπορεί να περιλαμβάνουν εξισώσεις της κβαντομηχανικής ή της κλασικής φυσικής.

Μερικές φορές ο προσδιορισμός της αρχικής κατάστασης είναι μόνο στατιστικός, που επιλέγεται από κάποιο σύνολο καταστάσεων με μία καθορισμένη πιθανότητα. Στην περίπτωση αυτή, η ιδέα μιας αρχικής κατάστασης αντικαθίσταται από ένα σύνολο πιθανών αρχικών καταστάσεων και η κατανομή πιθανοτήτων σε αυτόν. **Ακόμα και όταν ο Stephen Hawking περιγράφει τη δημιουργία του Σύμπαντος από το "τίποτα"** η διαδικασία περιλαμβάνει τον προσδιορισμό ορισμένων αρχικών συνθηκών για την κβαντική κυματοσυνάρτηση.

Έτσι, προκειμένου να συζητήσουμε για τη δημιουργία, χρειαζόμαστε να εξετάσουμε ποιές μπορεί να ήταν οι αρχικές συνθήκες. Έτσι, η επιστημονική έννοια της «Δημιουργίας» είναι στην πραγματικότητα μια μαθηματική περιγραφή με εξισώσεις και αρχικές συνθήκες μιας «φυσικής αρχής» ή μια «εμφάνιση από κάτι».

Η δημιουργία του κόσμου αποτελεί βασικό πυλώνα κάθε θρησκείας που υπάρχει και υπήρξε στο παρελθόν στον πλανήτη μας. Πέρα από τις αναμενόμενες διαφορές (που έχουν

κυρίως να κάνουν με το ποιο ήταν ή πώς ονομάζεται το ανώτερο ον ή τα ανώτερα όντα), υπάρχουν και πολλές ομοιότητες λόγω αλληλεπιδράσεων μεταξύ των θρησκειών.

Θεολογία, κοσμολογία και ανθρωπολογία αποτελούν το ουσιαστικό τρίπτυχο της ερευνητικής προσπάθειας του ανθρώπου για να βρει κάποιες ικανοποιητικές απαντήσεις στο τριπλούν ερώτημα Θεός - κόσμος – άνθρωπος.

Ο κόσμος είναι ένα κόσμημα, ένα στολίδι, που χαρακτηρίζεται από την ποικιλία, την τάξη και την αρμονία. Ο φυσικός κόσμος διακρίνεται σε μικρόκοσμο και μακρόκοσμο.

τη ροή των πάντων και τη συνεχή αλλαγή”

Επιστημονικές θεωρίες

Οι θεωρίες για τη δημιουργία του σύμπαντος που έχουν διατυπωθεί μέχρι σήμερα, είναι οι εξής:

1. **Ανυπαρξία αρχής και τέλους του σύμπαντος.** Είναι τόσο παλιά αυτή η θεωρία όσο και οι άνθρωποι και είναι εξ ορισμού αποδεκτή από τους πολιτισμούς της Ανατολικής Ασίας (Ινδία, Κίνα κ.ά.) Μαθηματικοποιημένη μορφή της είναι η Κβαντική Θεωρία Βρόχων (LQG) που προτάθηκε από τους *Bojowald*, *Ashtekar* και άλλους. **Δεν υπάρχει ακόμη καμία απόδειξη της.** Σε επίπεδο εικασίας, την άποψη για αιώνιο σύμπαν είχε διατυπώσει στην Αρχαιότητα ο φιλόσοφος *Επίκουρος*.
2. **Η εκτυρωτική θεωρία** προτάθηκε το 2001 από τον Neil Turok και **δεν υπάρχει καμία απόδειξη που να την επαληθεύει.** Σε επίπεδο εικασίας, την άποψη για εκτυρωτικό σύμπαν είχε διατυπώσει στην Αρχαιότητα ο Ζήνων ο Κιτιεύς.
3. **Το σύμπαν αποσπάρθηκε από ένα μεγαλύτερο σύμπαν.** Προτάθηκε από τον Cumrun Vafa το 1994 και προκύπτει από **έμμεσα συμπεράσματα** της αποστολής WMAP.
4. **Το σύμπαν δημιουργήθηκε εκ του μηδενός.** Υπάρχουν πολλοί που υποστηρίζουν τη θεωρία από το 1925, που αναπτύχθηκε η κβαντική θεωρία. **Αποδείξεις υπάρχουν στην κβαντική θεωρία** (π.χ. στο πείραμα της διπλής σχισμής).
5. **Το σύμπαν κατασκευάστηκε στο εργαστήριο εξωγήινων πολιτισμών.** Προτάθηκε από τον Ed Harrison γύρω στο 2001 και **δεν υπάρχει καμία απολύτως απόδειξη.** Προϋπόθεση είναι ότι δεχόμαστε την ύπαρξη άλλων, ανώτερων εξωγήινων πολιτισμών. Αυτή η θεωρία θα λέγαμε ότι μοιάζει με τη θρησκευτική (που δεν είναι επιστημονική), με την παραδοχή ύπαρξης ενός εξωτερικού, ανώτερου όντος, του θεού.
6. **Το σύμπαν δημιουργήθηκε από μόνο του.** Το 1998 ο Richard Gott III δημοσίευσε μια εργασία στην οποία **υποστήριξε** τη θεωρία αυτή. Ο ίδιος αναφέρει σαν αποδείξεις την διάσπαση του ουρανού (κι άλλα κβαντικά φαινόμενα με το πέρασμα σήραγγος), καθώς επίσης τη θεωρία χορδών και τους κανόνες για ένα ταξίδι στον χρόνο.
7. **Ακτινοβολία μικροκυμάτων**

Το 1965 οι φυσικοί Άρνο Πενζίας και Ρόμπερτ Γούιλσον παρατήρησαν μια μικρού μήκους (μικροκυματική) διάχυτη ισότροπη ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, που ερχόταν δηλαδή ομοιόμορφα απ' όλες τις διευθύνσεις, θερμοκρασίας 3K (-270 C), όπως αυτή που είχε προβλέψει ο Τζορτζ Γκάμοφ 17 χρόνια νωρίτερα.

8. **Η θεωρία περί μεταβολής της ταχύτητας του φωτός**, η οποία προτάθηκε από τον Πορτογάλο θεωρητικό João Magueijo γύρω στο 1998. Ο ίδιος λέει ότι αποδείξεις υπάρχουν στις αλλαγές της συχνότητας του φωτός που μας έρχεται από πολύ μακριά (π.χ. από τα κβάζαρ) και από διάφορες αποστάσεις, ενώ περνάει μέσα από κοσμικά νέφη αερίων.

9. **Θεωρία Σταθερής Κατάστασης.**

Εισηγητές της θεωρίας ήταν το 1948 οι Σερ Φρεντ Χόουλ, Χέρμαν Μπόντι και Τόμας Γκολντ όταν σε ξεχωριστές εργασίες τους υποστήριξαν ότι εκτός της Κοσμολογικής Αρχής πρέπει το Σύμπαν να είναι και σταθερής πυκνότητας. Αυτό ονομάστηκε **τέλεια Κοσμολογική Αρχή**.

Δεδομένης όμως της πειραματικά διαπιστωμένης διαστολής του Σύμπαντος για να παραμείνει σταθερή η πυκνότητά του θα έπρεπε να δημιουργείται Ύλη από το μηδέν.

Η θεωρία προχώρησε με την διατύπωση του Σερ Φρέντ Χόουλ που υποστήριξε ότι η δημιουργία από την ανυπαρξία ενός ατόμου Υδρογόνου ανά κυβική παλάμη κάθε 1.000.000.000 έτη είναι δυνατή και ικανή να κρατήσει την Πυκνότητα του Σύμπαντος σταθερή.

Μολονότι **δημιουργείται νέα ύλη από το μηδέν**, το μοντέλο κατορθώνει να διατηρήσει την συνολική ποσότητα ενέργειας στο Σύμπαν σταθερή, με την ενέργεια αδρανείας της δημιουργούμενης ύλης να παρέχεται από την βαρυτική ενέργεια διαστολής του σύμπαντος.

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί διότι η βαρυτική δυναμική ενέργεια έχει αρνητικό πρόσημο και εξισορροπεί έτσι την θετική ενέργεια που περικλείεται στην δημιουργούμενη ύλη. Το μοντέλο κατορθώνει έτσι να είναι συμβατό με τις θεμελιώδεις αρχές διατήρησης της Φυσικής.

10. **Η Κοσμολογία της συνεχούς δημιουργίας** (πολέμιος θεωρία της Μεγάλης Έκρηξης)

11. **Η Θεωρία Λίντε ή Μοντέλο του σύμπαντος-φουσαλίδα**

Αν και είναι πολέμιος θεωρία της Μεγάλης Έκρηξης, ωστόσο είναι μια παραλλαγή του πληθωριστικού μοντέλου της Μεγάλης Έκρηξης, η οποία επιχειρεί να εξαλείψει ορισμένα προβληματικά σημεία του κοσμολογικού μοντέλου της Μεγάλης Έκρηξης.

Ο Ρώσος φυσικός Αντρέι Λίντε διατύπωσε τη θεωρία ότι θα μπορούσαμε να έχουμε διαστολή του σύμπαντος χωρίς η προϋπόθεση της κοινής αρχής από σημείο μεγάλης πυκνότητας και θερμοκρασίας να είναι αναγκαία. Εξέφρασε την ιδέα ενός αυτοαναπαραγόμενου και διαστελλόμενου σύμπαντος το οποίο αναπτύσσεται σαν φράκταλ.

Σχηματικά παρουσιάζει το Σύμπαν σαν φουσαλίδα που η οποιαδήποτε διαταραχή δημιουργεί νέα συμπαντική φουσαλίδα.

Οι φουσαλίδες περιορίζονται αρχικά και ύστερα επεκτείνονται με ταχύτητες κοντά στην ταχύτητα του φωτός. **Άρα στο μοντέλο αυτό το Σύμπαν μας, δεν είναι παρά μια φουσαλίδα σε ένα υπερσύμπαν φουσαλίδων.**

Τον Φεβρουάριο του **2016** ανακοινώθηκε από τους επιστήμονες η **επιτυχής παρατήρηση των βαρυτικών κυμάτων**, μια εξέλιξη η οποία χαιρετίστηκε ως η **μεγαλύτερη ανακάλυψη του αιώνα** καθώς μέσω της παρατήρησης τους μπορεί να μελετηθεί απευθείας η στιγμή της Μεγάλης Έκρηξης, κάτι που τα συμβατικά τηλεσκόπια τα οποία συλλέγουν ακτινοβολία φωτός αδυνατούσαν καθώς μπορούν να παρατηρήσουν μόνο έως 400.000 έτη μετά την Έκρηξη λόγω της μη επαρκούς διασποράς του φωτός.

Οι επικρατέστερες επιστημονικές θεωρίες για τη δημιουργία του κόσμου είναι:

α) η θεωρία της «μεγάλης Έκρηξης» (Big Bang Theory, Lemaitre 1927).

Κατ' αυτήν το Σύμπαν δημιουργήθηκε από μια υπερβολικά πυκνή και θερμή κατάσταση, πριν από περίπου 13,8 δισεκατομμύρια χρόνια. Η θεωρία αυτή για τη δημιουργία του Σύμπαντος είναι η πιο διαδεδομένη σήμερα στην επιστημονική κοινότητα. Ο όρος **Big Bang** χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Φρεντ Χόουλ ειρωνευόμενος τη νέα ιδέα, αλλά επικράτησε. Εισηγητής της θεωρίας υπήρξε ο Βέλγος Αββάς και αστρονόμος Ζωρζ Λεμαίτρ. **Με βάση τις θεωρίες της σχετικότητας και της εντροπίας πρότεινε ως αρχή του Σύμπαντος το «πρωταρχικό άτομο», όπου ολόκληρη η μάζα του Σύμπαντος είναι συγκεντρωμένη σε ένα και μοναδικό σημείο και ο χωρόχρονος δεν έχει ακόμα δημιουργηθεί. Το «άτομο» αυτό κάποτε εξερράγη και από την ύλη που εκτοξεύθηκε δημιουργήθηκαν οι γαλαξίες και οι αστέρες.**

Το 1948 ο Τζορτζ Γκάμοφ μελετώντας θεωρητικά την υπερβολικά πυκνή κατάσταση του αρχικού ατόμου συμπέρανε ότι: 1) Ο ήλιος και τα άλλα ελαφρά χημικά στοιχεία πρέπει να δημιουργήθηκαν εντός τεσσάρων δευτερολέπτων και 2) Μια διάχυτη ισότροπη ακτινοβολία, απομεινάρι της μεγάλης έκρηξης, θα πρέπει να είναι ακόμα και σήμερα ανιχνεύσιμη.

Οι σύγχρονοι αστροφυσικοί με τα τελειοποιημένα ραδιοτηλεσκόπια διερευνούν τη δομή και τη σύσταση του σύμπαντος, ενώ με τα σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα έγινε δυνατόν να φωτογραφηθούν γενέσεις νέων γαλαξιών, ενώ μερικοί επιστήμονες **ισχυρίζονται** ότι έχουν εντοπίσει φωτεινά σημεία, τα οποία θεωρούν απομεινάρια της αρχικής έκρηξης.

Από την αρχή της διατύπωσης της θεωρίας της Μεγάλης Έκρηξης διαπιστώθηκε ότι η πυκνότητα των γαλαξιών θα πρέπει να μειώνεται αυξανόμενης της ηλικίας του Σύμπαντος. Το φαινόμενο απέδειξε ο αστροφυσικός σερ Μάρτιν Ράιλ το 1974.

Η θεωρία της Μεγάλης Έκρηξης, παρά τις πειραματικές της επιβεβαιώσεις αφήνει και κάποια φυσικά και φιλοσοφικά ερωτήματα αναπάντητα, τα βασικότερα των οποίων είναι:

1. Προβλέπει ένα μικρότερο Σύμπαν από αυτό που υπάρχει σήμερα.
2. Δεν εξηγεί την Κοσμολογική Αρχή, αλλά τη δέχεται αξιωματικά, πράγμα ασυμβίβαστο με τη μαθηματική ανάλυση.
3. Τι υπήρχε πριν; Πώς από το τίποτα προήλθαν τα πάντα;
4. Γιατί δημιουργήθηκαν οι συγκεκριμένοι φυσικοί νόμοι και όχι κάποιοι άλλοι; Γιατί για παράδειγμα ο χωροχρόνος είναι τετραδιάστατος;

Απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα προσπάθησαν να δώσουν κάποιες άλλες θεωρίες.

β) Η θεωρία του παλλόμενου σύμπαντος (Α. Σαντέιζ, 1965).

Σύμφωνα με αυτήν το σύμπαν συστέλλεται και διαστέλλεται διαδοχικά και ομοιόμορφα κατά περιόδους δισεκατομμυρίων ετών. Στην τωρινή του φάση το σύμπαν βρίσκεται στη φάση της διαστολής.

Το γνωστό και ως «φαινόμενο της μετατόπισης προς το ερυθρό» (redshift), η διαπίστωση δηλαδή ότι οι γαλαξίες απομακρύνονται μεταξύ τους, απόδειξη της κοινής εκκίνησης στο απώτατο παρελθόν.

Η παρατήρηση της μετατόπισης προς το ερυθρό φάσμα της κίνησης, δηλαδή, της απομάκρυνσης

των γαλαξιών, ανήκει στον αστρονόμο/αστροφυσικό Έντουιν Χάμπλ. Γνωστός και ως ο , άρα και για την αρχή του. Διατυπώθηκε επισήμως από τους Χαμπλ και Χιούμασον το 1929.

Προς τιμήν τη, το τηλεσκόπιο που βρίσκεται σε τροχιά γύρω από την γη, πήρε το όνομά του. (Hubble Space Telescope - HST)

Είναι γεγονός ότι τα ζητήματα που σχετίζονται με τη δημιουργία του κόσμου δεν έχουν διαλευκανθεί οριστικά από επιστημονική άποψη, γιατί συνεχώς διατυπώνονται νέες θεωρίες, οι οποίες συχνά είναι αντίθετες μεταξύ τους.

Μιλώντας για τις επιστημονικές θεωρίες δημιουργίας του κόσμου πρέπει να αναλυθεί έστω και συνοπτικά και η έννοια της **θερμοδυναμικής, η εντροπία**, («εν-» + «τροπή», **αλλαγή εντός, εσωτερική αλλαγή**, επινόηση του Ρούντολφ Κλαούζιους το 1865) , μέσω της οποίας μετράται η αταξία, της οποίας η μέγιστη τιμή αντικατοπτρίζει την πλήρη αποδιοργάνωση (ομογενοποίηση των πάντων) και ισοδυναμεί με την παύση της ζωής. Σε μια τέτοια κατάσταση **δεν υπάρχει καμία διαδικασία και δε βρίσκεται «σε λήθαργο» (κρυμμένη) κανενός είδους πληροφορία που να επιτρέπει τη ζωή, αν με κάποιο τρόπο γίνει εκ νέου παροχή μόνο ενέργειας.**

Είναι αρκετά δύσκολο να δοθεί κάποια φυσική σημασία στην έννοια αυτή, καθώς δεν αντιστοιχεί προς κάποιο αισθητό στον άνθρωπο μέγεθος. Σύμφωνα με την κλασική θερμοδυναμική, εκφράζει τη δυνατότητα ενός συστήματος να παράγει μηχανικό έργο (όσο μικρότερη η εντροπία, τόσο μεγαλύτερη η δυνατότητα του συστήματος να παράγει μηχανικό έργο).

Η έννοια της εντροπίας είναι πολύ σημαντική στην κατανόηση της χρονικής ακολουθίας των γεγονότων σε ένα απομονωμένο σύστημα, καθώς κάθε κατάσταση του συστήματος θα έχει μεγαλύτερη εντροπία από την προηγούμενη κατάσταση.

Εξάλλου δεν μπορεί να δοθεί απάντηση για την προέλευση της ύλης, αλλά η προσπάθεια των επιστημόνων στρέφεται στην ανακάλυψη της δομής της ύλης. Η άποψη που μερικές φορές διατυπώνεται για τη χωρίς δημιουργό τυχαία προέλευση του κόσμου και της ζωής δεν έχει αντικειμενικά επιστημονικά στηρίγματα, αλλά με αυτήν απλώς εκφράζονται οι προσωπικές εκτιμήσεις και απόψεις κάποιων επιστημόνων, χωρίς αυτό να αποτελεί συμπέρασμα επιστημονικής έρευνας. Καμιά επιστημονική έρευνα δεν μπορεί να απορρίψει ή να υποστηρίξει την ύπαρξη δημιουργού του σύμπαντος, γιατί αυτό ξεφεύγει από τα όριά της. Επίσης απορρίπτεται ως παράλογη και αβάσιμη η άποψη της αυτόματης δημιουργίας του κόσμου και της ζωής. Είναι δυνατόν από το μηδέν να προέλθει κάτι; Μπορεί από το μηδέν να παραχθεί τυχαία και αυτόματα το απέραντο και μεγαλειώδες σύμπαν;

Διάφορες κοσμογονίες

Με τον όρο **κοσμογονία**, εννοείται στη φιλοσοφία μια θεωρία προέλευσης του σύμπαντος, είτε

θησκευτικού, μυθικού, είτε επιστημονικού χαρακτήρα. Διαφέρει από την επιστήμη της κοσμολογίας, ως προς το γεγονός ότι η δεύτερη στοχεύει στην κατανόηση της φυσικής συγκρότησης του σύμπαντος και των νόμων που το κυβερνούν.

Όλοι οι πολιτισμοί διαθέτουν δικούς τους κοσμογονικούς μύθους, που στην προκειμένη περίπτωση αντανakλούν όχι μόνο την αντίληψη ενός δεδομένου πολιτισμού και της κοινωνίας του για τον περιβάλλοντα κόσμο και το νόημά του, αλλά υποδεικνύουν επίσης τις βασικές προτεραιότητές του.

Μπορούμε να συγκρίνουμε τους διάφορους κοσμογονικούς μύθους, λαμβάνοντας ωστόσο υπ' όψη μας τις περιβαλλοντικές ιδιαιτερότητες και τις ιστορικές συγκυρίες που οδήγησαν στην προβολή διαφορετικών διαφορετικών χαρακτηριστικών του μύθου. Τούτο γιατί ο μύθος σαφώς εμπλέκεται σε ό,τι ορίζουμε ως ιστορική περίοδο και παραμένει κινητήρια δύναμη σε πολλαπλές κοινωνικές και θρησκευτικές αντιλήψεις. Στους μύθους της δημιουργίας το τίποτα γίνεται κάτι, το χάος γίνεται κόσμος που μπαίνει σε τάξη από τον Λόγο, τη δύναμη που διευθετεί το σύμπαν. **Επίσης απαντάται συχνά το πρότυπο της δημιουργίας από ένα κοσμικό αυγό ή από τα κοσμικά ύδατα.** Σε όλες τις περιπτώσεις οι μύθοι διαφοροποιούνται στην αφηγηματική τους εξέλιξη, ερμηνεύοντας ή αναλύοντας με διαφορετικό τρόπο το ίδιο κεντρικό αρχέτυπο.

Είναι διαδεδομένος ο ανθρωπομορφισμός των βασικών αρχών ή των δυνάμεων της δημιουργίας στη σύλληψη των αρχέγονων γονέων, αρσενικού και θηλυκού.

Διάφοροι κοσμογονικοί μύθοι μιλούν για ένα αρχέγονο σώμα, από το οποίο προήλθαν όλα τα μέρη του κόσμου, όπως στον σκανδιναβικό μύθο και στη μυθολογία των Αζτέκων

Στον σκανδιναβικό μύθο όταν τα παγόβουνα του βορρά συνάντησαν το πύρινο βασίλειο του νότου, ο λιωμένος πάγος μεταμορφώθηκε στο σχήμα του κοιμισμένου γίγαντα του Υμίρ. Από τη σάρκα του σχηματίστηκε το χώμα, από τα κόκαλά του δημιουργήθηκαν τα βουνά και οι λίθοι, τα μαλλιά του έγιναν βλάστηση και το αίμα του θάλασσα.

Στη μυθολογία των Αζτέκων το αρχέγονο σώμα απαντάται ως θηλυκό, γήινο τέρας, που σχίστηκε στη μέση από τους θεούς Κετζαλκόατλ και Τεζκατλίποκα. Το κάτω μισό του σώματός της εξυψώθηκε για να δημιουργήσει τον ουρανό και το άνω μισό δημιούργησε τη γη.

Οι κοσμογονικοί μύθοι σε πολλούς πολιτισμούς αποδίδουν τα διαφορετικά μέρη του κόσμου στα διαφορετικά μέρη του σώματος μιας θείας ύπαρξης, ή δίνουν εναλλακτικές ερμηνείες για την προέλευση των φύλων. Στον βαβυλωνιακό μύθο ο Μαρντούκ σκοτώνει το θηλυκό ερπετό Τιαμάτ και από το διαμελισμένο σώμα του δημιουργεί τον ουρανό και τη γη.

Η έννοια των ζευγών αντιθέτων που πηγάζουν από το ένα εμφανίζεται συνήθως στη μυθολογία μέσω της ιδέας δύο αντιτιθέμενων αρχών της ύπαρξης, οι ανταγωνισμοί των οποίων παρέχουν τους σπόρους της δημιουργίας. **Στον ζωροαστρικό κοσμογονικό μύθο ο κόσμος δημιουργείται και συντηρείται από δύο αντίθετες δυνάμεις, τον Άχουρα Μάζδα, τον κύριο της ζωής και τον Άγκρα Μάινγιου, τον δαίμονα του ψεύδους. Ο δαίμονας του ψεύδους, όταν δημιουργήθηκε ο κόσμος από τον Άχουρα Μάζδα, διέφθειρε κάθε μόριο της ύπαρξής του. Ωστόσο, ήταν εκείνος που διαταράσσοντας τη σταθερή τάξη των άστρων, προκάλεσε την ουράνια κίνηση. Επίσης, ήταν εκείνος που κατέστρεψε τα πρώτα δημιουργημένα φυτά και σκορπίζοντάς στα πέρατα του κόσμου, γέμισε τη γη με βλάστηση. Τέλος θανατώνοντας το μόνο δημιουργημένο πλάσμα, τον αρχέγονο ταύρο, από το σπέρμα του δημιούργησε τα πτηνά του ουρανού, τα ιχθυόμορφα πλάσματα των υδάτων και τα κτήνη της γης.**

Μια παράλληλη ιστορία της δημιουργίας του κόσμου μέσω της έντασης που παράγουν οι αντιτιθέμενες δυνάμεις βρίσκεται στον κοσμογονικό μύθο των Χουρόν, ο οποίος μιλά για το πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος από τους δίδυμους που γέννησε η Γυναίκα που Έπεσε από τον Ουρανό. Ο κακός δίδυμος ξεπήδησε από τη μασχάλη της μητέρας του, ενώ ο καλός, ο Τσέντσα, γεννήθηκε με τον συνηθισμένο τρόπο. Όταν λοιπόν ο Τσέντσα δημιούργησε εύφορες κοιλάδες ο Ταγουεσκάρε τις εξύψωσε και δημιούργησε τα άγονα βουνά. Ο ένας δημιούργησε λουλούδια και καρποφόρα δέντρα, ενώ ο αδελφός του έσπερνε αγκάθια στα φυτά κι έκανε τους καρπούς μικρότερους. Ο καλός δίδυμος έφτιαχνε ψάρια και άλλα ζώα, ενώ ο κακός δίδυμος τα εφοδίαζε με κοφτερά δόντια και κέρατα.

Οι κοσμογονικοί μύθοι παρουσιάζουν μια διπλή σχέση αφενός με το ανθρώπινο σώμα τον μικρόκοσμο, αφετέρου με τον περιβάλλοντα κόσμο τον μακρόκοσμο. Το σώμα και η γη ταυτίζονται σε τέτοιους μύθους, ενώ η ανθρώπινη προέλευση, οι γεωλογικοί σχηματισμοί, το φυτικό και το ζωικό βασίλειο ερμηνεύονται με μεταφορές και εικόνες συνήθως σχετιζόμενες με την ανθρώπινη αναπαραγωγή και ανάπτυξη. Κατά τον ίδιο τρόπο οι παρατηρήσιμες αντιθέσεις και διχοτομίες του κόσμου αναγνωρίζονται ως αγώνας αντιθετικών δυνάμεων, η έκβαση του οποίου είναι η ποικιλομορφία της εξέλιξης.

Οι αρχαίοι μύθοι έχουν μέσα τους κωδικοποιημένη τη θεωρία της κοσμολογίας στην οποία η ύλη αυξάνει διαρκώς από σπέρματα διατεταγμένα που αναδύονται αυτογενώς από το περιβάλλον υποκβαντικό χάος.

Κινεζική Κοσμογονία

Κατά την Αρχαία Κινεζική Κοσμολογική δοξασία τον **Κόσμο** δημιούργησε ο **Παν-Κου**, ένας θεός-μάγος, από το ίδιο του το σώμα, 2.500.000 έτη πριν τη γέννηση του **Κομφούκιου**.

Τα διάφορα μέρη του σώματος του μετατράπηκαν σε:

Ανάσα = Αέρας, Φωνή = Κεραυνός, Φλέβες = Ποταμοί, Οστά = Μέταλλα, Τρίχες = Φυτά, Ιδρώτας = Βροχή, Σάρκα = Έδαφος, Έντομα που κατοικούσαν στο σώμα του = Άνθρωποι

Η μεταγενέστερη Ταοϊστική φιλοσοφία δεν αναφέρει δημιουργό, αλλά μία πρωτογενή υπέρτατη αιτία, το Τάο, το οποίο προκύπτει διαμέσου δύο, διαμετρικά αντίθετων, δυνάμεων.

Οι δυνάμεις αυτές καλούνται: Γιν και Γιανγκ.

Ο άνθρωπος αποτελεί αναπόσπαστο αρμονικό στοιχείο του φυσικού κόσμου.

Αιγυπτιακή Κοσμογονία

Η Αιγυπτιακή Κοσμολογική παράδοση έχει ανασυντεθεί από πολλά ευρήματα όπως παπύρους και τοιχογραφίες.

Σύμφωνα με αυτόν ο δημιουργός του κόσμου είναι ο προαιώνιος θεός **Ρα** που με τον λόγο του δημιούργησε τον κόσμο, τη Γη, το Νερό, την χλωρίδα, την βλάστηση και την έρημο. Ο λόγος του **Ρα** έφτασε και στη νέο-δημιουργημένη Γη και ζυμωμένη με το χώμα έπλασε ανθρώπους, ζώα, φυτά κ.τ.λ.

Το Σύμπαν το φαντάζονταν ως ορθογώνιο κουτί με πάτωμα την Γη και οροφή ή μια Αγελάδα με τα άκρα της στα άκρα της Γης ή το επιμηκυμένο σώμα της θεάς Νουτ με το πρόσωπο της στραμμένο στην ανατολή και τα άκρα της να αποτελούν τους στύλους του στερεώματος. Γύρω από Σύμπαν-κουτί έρεε ένας μεγάλος ποταμός πάνω τον οποίο ταξίδευαν με τη βοήθεια καϊκιών ο Ήλιος και η Σελήνη που κρύβονταν στις σπηλιές των όχθων του κατά τη Δύση τους. Το ίδιο και οι πλανήτες. Κάθε δεκαπενθήμερο περίπου ένα Αγριογούρουνο έτρωγε σιγά σιγά την σελήνη για δυο εβδομάδες. Όταν πείναγε πολύ την έτρωγε ολόκληρη δημιουργώντας εκλείψεις.

Ινδοϊστική κοσμογονία

Στη Μπριχαρντ-αρανύακα Ουπανισάντ αναφέρεται πως στην αρχή ο κόσμος δεν ήταν παρά μόνον ο **Εαυτός**, ο **Μπράχμαν**, στη μορφή αρσενικού. Μέσω της εκφοράς του λόγου συνειδητοποίησε το **Είμαι**. Ωστόσο, νιώθοντας μόνος, χώρισε τον εαυτό του στη μέση. Το άλλο μισό του έγινε γυναίκα, την οποία αγκάλιασε. Για να του ξεφύγει, εκείνη μεταμορφώθηκε σε αγελάδα, κατόπιν σε κατσίκα, σε πρόβατο, εντέλει σε όλα τα θηλυκά ζώα που υπάρχουν. Εκείνος την ακολούθησε μεταμορφωμένος σε όλα τα αντίστοιχα αρσενικά πλάσματα, προκειμένου να την αγκαλιάσει, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο όλα τα ζεύγη ζώων που υπάρχουν στον κόσμο. Βλέποντας τον πολλαπλασιασμό των ζωντανών πλασμάτων από τη δική του μεταμόρφωση και τη μεταμόρφωση της συντρόφου του, απευθύνθηκε στον εαυτό του λέγοντας «είμαι πράγματι η δημιουργία γιατί εγώ τα γέννησα όλα αυτά». Στην αφήγηση παραβλέπεται πως η κινητήρια δύναμη όλων αυτών των μεταμορφώσεων ήταν η απροθυμία της συντρόφου του να ενωθεί μαζί του.

Η γενετήσια ορμή μπορεί να δημιουργήσει τη γη καθώς επίσης και τα ζώα που κατοικούν σε αυτήν. Η εμφάνιση από τη θάλασσα των ηφαιστειακών νησιών της Ιαπωνίας εξηγείται ως τοκετός, των νησιών, που είναι απόγονοι δύο θεϊκών πνευμάτων, της Ιζανάμι και του Ιζανάγκι. Τα πρώτα παιδιά του θεϊκού ζεύγους, τα πρώτα κάμι ήταν ατελή. Το λάθος, σύμφωνα με τον μύθο, ήταν ότι την πρωτοβουλία την πήρε η γυναίκα και για αυτό τα παιδιά δεν βγήκαν τέλεια. Τη δεύτερη φορά, η σειρά της προτεραιότητας επανορθώθηκε, ο άνδρας μίλησε πρώτα και τα κάμι γεννήθηκαν απαλλαγμένα από ατέλειες. Από αυτόν τον δεύτερο κύκλο **διαμορφώθηκαν τα οκτώ νησιά** της Ιαπωνίας και όλα **τα δάση, τα βουνά, οι ποταμοί και οι κοιλάδες τους.**

Ελληνική Κοσμογονία

Κατά τον Ησίοδο

Στην αρχή υπήρχε μόνο το **Χάος**. Πυκνό σκοτάδι σκέπαζε τα πάντα, ώσπου από το χάος γεννήθηκε η Γη κι από τη Γη τα βουνά, η θάλασσα και μετά ο Ουρανός με τον ήλιο, το φεγγάρι και τ' αστέρια. Τότε ο **Ουρανός και η Γη** ενώθηκαν και γέννησαν τους **Τιτάνες**. Μα ο Ουρανός φοβόταν πως κάποιο από τα παιδιά του θα έπαιρνε το θρόνο του. Γι' αυτό τα έκλεισε όλα στα βάθη της Γης. Όμως ο γιος του, ο **Κρόνος**, ο πιο δυνατός απ' τους Τιτάνες, τον νίκησε κι έγινε αυτός όλου του κόσμου αρχηγός. Παντρεύτηκε τη **Ρέα** και γέννησαν τρεις θεές και τρεις θεούς: την Ήρα, την Εστία και τη Δήμητρα, τον Πλούτωνα, τον Ποσειδώνα και τον Δία. Μα κι ο Κρόνος φοβόταν πως κάποιο απ' τα παιδιά του θα έπαιρνε τον θρόνο του. Γι' αυτό, όταν γεννιόνταν, τα κατάπινε. Απελπισμένη η Ρέα πήγε και γέννησε το έκτο της παιδί, τον Δία, σε μια σπηλιά, σ' ένα βουνό της Κρήτης. Έκρυψε το παιδί εκεί. Το φρόντιζαν οι Νύμφες κι έπινε το γάλα μιας κατσίκας, της Αμάλθειας. Στον Κρόνο έδωσε να καταπιεί μια φασκιωμένη πέτρα. Όταν ο Δίας μεγάλωσε, πάλεψε με τον Κρόνο και τον ανάγκασε να βγάλει τα πέντε αδέρφια του που είχε καταπιεί. Άρχισε τότε **ένας πόλεμος. Από τη μια οι Τιτάνες κι από την άλλη οι θεοί.** Δέκα χρόνια κράτησε η **Τιτανομαχία**. Νίκησαν οι θεοί και τους Τιτάνες τούς έριξαν στα Τάρταρα. **Μετά οι θεοί πάλεψαν με τους Γίγαντες.** Η Γιγαντομαχία κράτησε πολύ καιρό. Νίκησαν όμως και πάλι οι θεοί. Έτσι ο **Δίας έγινε κυρίαρχος όλου του κόσμου.** Παντρεύτηκε την Ήρα και μαζί με τα παιδιά του και τ' αδέρφια του εγκαταστάθηκε στον Όλυμπο.

Η ελληνική φιλοσοφική κοσμογονία είναι η πρώτη που βασίστηκε σε επιστημονική μέθοδο και μελετά τον κόσμο με δεδομένα της φύσης.

Οι αρχαίοι στωϊκοί μίλησαν για ένα παλλόμενο σύμπαν, που άλλαζε μεν, όμως δεν είχε αρχή ούτε τέλος.

Η Κοσμογονία της Ελλάδας πριν την Ιωνική Φιλοσοφία:

Ο **Δημόκριτος** (460 π.Χ.- 370 π.Χ) ήταν προσωκρατικός φιλόσοφος, ο οποίος γεννήθηκε στα Άβδηρα της Θράκης. Ήταν μαθητής του Λεύκιππου. **Πίστευε ότι η ύλη αποτελούνταν από αδιάσπαστα, αόρατα στοιχεία, τα άτομα.** Επίσης ήταν ο πρώτος που αντιλήφθηκε ότι ο Γαλαξίας είναι το φως από μακρινά αστέρια. Ήταν ανάμεσα στους πρώτους που ανέφεραν ότι **το σύμπαν έχει και άλλους "κόσμους" και μάλιστα ορισμένους κατοικημένους.** Ο Δημόκριτος ξεκαθάριζε

ότι το κενό δεν ταυτίζεται με το τίποτα ("μη ον"), είναι δηλαδή κάτι το υπαρκτό.

Ο Ηράκλειτος, εκ των μεγαλύτερων Ιώνων στοχαστών, από την Έφεσο τον 5^ο π.Χ. αιώνα ως φιλόσοφος, εισήγαγε την έννοια του Λόγου, ο οποίος κυριαρχεί επί των πάντων (είναι κοινός) αποτελεί την ευθείαν οδόν, διά την προσέγγισιν του Είναι και την αποκάλυψιν του όντως Είναι. Σκοτεινός και μυστηριώδης, ο τελευταίος και κορυφαίος προσωκρατικός αγωνίστηκε με πάθος και ψυχή να αποκαλύψει τους γρίφους της Φύσης και να απαλλάξει τα φυσικά φαινόμενα από τις δεισιδαιμονίες και τις προλήψεις της εποχής του.

Ο μεγάλος Εφέσιος **καταλήγει** σε ένα σύμπαν ρευστό και μεταβαλλόμενο («**τα πάντα ρει**»), που υπόκειται σε συνεχείς αλλαγές και ίδιο δεν μένει ποτέ.

Ο Ηράκλειτος έκανε βάση της φιλοσοφικής του σκέψης τον εσωτερικό ρυθμό, τον Λόγο, σύμφωνα με τον οποίο κινείται και ρυθμίζεται η πλάση. Το αιώνιο γίνεσθαι εκφράζεται με τη συνεχή ροή του ποταμού που ολοένα ανανεώνεται. Μονό ένα κοσμογονικό δομικό στοιχείο αναγνωρίζει ο μεγάλος Εφέσιος, το πυρ.

Η ύπαρξη του Πυρός δημιουργεί πλάι στον Λόγο έναν κόσμο άπειρο, άναρχο και αυτορυθμιζόμενο, μια ολότητα που μετατρέπεται σε ποικίλες μορφές κάτω από συγκεκριμένες όμως νόρμες τάξης.

Ο κόσμος μας δεν είναι παρά η αρμονία των αντιθέσεων, η ένωση των αντιθέτων. Το καλό και το κακό είναι εδώ οι αντίθετες όψεις του ίδιου πράγματος.

Όσο για τον κρυμμένο νόμο της Φύσης, τον οποίο **ισχυριζόταν** αλαζονικά πως είχε ανακαλύψει, ήταν ότι **όλα τα πράγματα βρίσκονται σε σύγκρουση μεταξύ τους, σύγκρουση που είναι ουσιαδής για τη ζωή και επομένως καλή**, αντίθετα με το πυθαγόρειο (και προσωκρατικό λίγο-πολύ) ιδεώδες ενός κόσμου ειρηνικού, ακίνητου και αρμονικού.

Αυτό μάλιστα το απέρριπτε ως ιδεώδες θανάτου: «Ο πόλεμος είναι ο πατέρας όλων» και «Η φιλονικία είναι δικαιοσύνη», έλεγε ο Ηράκλειτος.

Άποψη ιδεαλιστικής φιλοσοφίας

Αντίθετη προς την υλιστική φιλοσοφία άποψη για τη σχέση ύλης-πνεύματος έχει η ιδεαλιστική φιλοσοφία. Ο ιδεαλισμός θεωρεί πρωταρχικό το πνεύμα, ενώ το φυσικό κόσμο, την ύλη τη θεωρεί δευτερεύον, παράγωγο.

Και εις μεν την υποκειμενική του εκδοχή, **ο υποκειμενικός δηλαδή ιδεαλισμός θεωρεί, ότι ο κόσμος υπάρχει μόνο ως προϊόν της συνείδησης μας, έξω από την οποία είναι ανύπαρκτος, ενώ ο αντικειμενικός ιδεαλισμός υποστηρίζει, ότι το πνεύμα είναι αυθύπαρκτο, πρωταρχική αιτία του φυσικού κόσμου, έξω και ανεξάρτητα απ' αυτόν.**

Πατέρας του αντικειμενικού ιδεαλισμού είναι ο αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος **Πλάτων**, που έπλασε τον κόσμο των Ιδεών, ως τον κόσμο «των όντως όντων», είδωλα ή σκιές των οποίων αποτελεί ο φυσικός (υλικός) κόσμος. (**ο υλικός κόσμος είναι τα είδωλα ή οι σκιές των Ιδεών**)

Χριστιανική Διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας

Οι χριστιανοί, κληρονόμοι της βιβλικής διδασκαλίας για τη δημιουργία του σύμπαντος από το μηδέν, για μεγάλο χρονικό διάστημα, άρχισαν να δέχεται τα πυρά και την κριτική από τους εθνικούς φιλοσόφους και έτσι οι πατέρες της εκκλησίας χρειάστηκε να απαντήσουν σε μια σειρά από ζητήματα που αφορούσαν την δημιουργία του κόσμου.

Υπάρχει μια απόλυτη σταθερά και ένα απόλυτο αδιέξοδο στην χριστιανική διδασκαλία για την δημιουργία του κόσμου. Η σταθερά είναι ότι **η θεότητα είναι απόλυτα ανεξάρτητη από τον κόσμο και ο κόσμος απόλυτα εξαρτημένος από την θεότητα.**

Υπάρχει η σαφής πατερική διδασκαλία ότι **ο χώρος και ο χρόνος είναι δημιουργήματα του Θεού, δεν υπήρχαν πριν την δημιουργία του κόσμου.** Τι υπήρχε λοιπόν πριν την δημιουργία του κόσμου; Η απλοϊκή απάντηση είναι: μόνο ο Θεός. Το μηδέν δεν μπορεί να υπάρχει γιατί αν υπήρχε θα περιόριζε την παντοδυναμία του Θεού. Το πρόβλημα προσπάθησε να λύσει ο **Ωριγένης**, ο πρώτος που θέλησε να συστηματοποιήσει τη χριστιανική θεολογία και εισηγήθηκε την άποψη ότι **η δημιουργία του κόσμου έλαβε χώρα σε δύο χρόνους και επίπεδα.** Η διδασκαλία αυτή απορρίφθηκε με έμφαση από τους χριστιανούς πατέρες της Εκκλησίας γιατί ουσιαστικά δίπλα στην θεότητα τοποθετείται και η έστω πνευματική δημιουργία.

Η λύση προήλθε από την ολοκλήρωση της σύνθεσης της εννοίας του ηρακλείτειου και στωικού λόγου με την έννοια της πλατωνικής ιδέας, όπως αυτή θεμελιώθηκε από τον Φίλωνα τον Αλεξανδρέα και ολοκληρώθηκε από τον Μάξιμο τον Ομολογητή. Στην τελική διαμόρφωση εισάγεται η διάκριση του νου της θεότητας στον οποίο υπάρχουν από πάντα οι λόγοι των όντων, δηλαδή τα σχέδια, οι προδιαγραφές των όντων και οι νόμοι της φύσης που διέπουν την κίνηση των σωμάτων. Η Δημιουργία λοιπόν η οποία αρχικά υπάρχει ως ένα σύμπαν λόγων κάποια “στιγμή”, υλοποιείται στον κόσμο τον οποίο βλέπουμε, όχι όμως μια άπαξ γενόμενη πράξη, όπως ο κόσμος του Πλάτωνα ή του Ωριγένη, αλλά ως μια διαρκής υλοποίηση, οι κανόνες της οποίας καθορίζονται από τους λόγους. Το σύμπαν των λόγων δεν είναι στατικό, αλλά πορεύεται προς ένα μέλλον, μόνο που το μέλλον αυτό συνδέεται με τον χρόνο του υλικού σύμπαντος, όταν αυτός φτάνει στα έσχατα!

Η αμαρτία του Αδάμ και της Εύας έχει σαν συνέπεια την διατάραξη της σχέσης των όντων με τους λόγους τους. Αρχικά η διατάραξη αφορά τον άνθρωπο αμέσως όμως διαταράσσεται και ο υπόλοιπος φυσικός κόσμος.

Η παραπάνω διδασκαλία της θεωρίας των λόγων των όντων έρχεται σε σύγκρουση με βασικές επιστημονικές γνώσεις γιατί εμφανίζει την λειτουργία των φυσικών νόμων του σύμπαντος να εξαρτάται από την συμπεριφορά του ανθρώπου.

Η κεντρική ιδέα είναι ότι **η πραγματικότητα είναι αρθρωμένη σε δύο επίπεδα, ένα “χώρο” στον οποίο ζουν κινούνται και εξελίσσονται οι λόγοι των όντων, δηλαδή νοητές οντότητες οι οποίες περιγράφουν και ορίζουν την ύπαρξη και την εξέλιξη των όντων και ένα άλλο “χώρο” στον οποίο ζουν κινούνται και εξελίσσονται τα όντα, ως υλοποιήσεις των λόγων.** Αυτοί οι δύο χώροι συναντώνται και ταυτίζονται στο μέλλον, στα έσχατα και ο “τόπος” της συνάντησης είναι η πηγή των λόγων ο Λόγος, δηλαδή η θεότητα.

Το κύριο χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί τους δύο χώρους είναι ο χρόνος. Ο χρόνος των λόγων χαρακτηρίζεται από την αιδιότητα ενώ ο χρόνος των όντων από την αιωνιότητα.

Χριστιανική κοσμογονία (θεολογική της ερμηνεία)

Η Παλαιά Διαθήκη λέει ότι ο Θεός έκτισε τον κόσμο **σε έξι ημέρες**. Λέει επίσης ότι την πρώτη ημέρα έπλασε ο Θεός τον ουρανό και τη Γη. Και ότι **η Γη ήταν αόρατη και ακατασκευάστη** και ότι το Πνεύμα του Θεού περιφερόταν πάνω στο ύδωρ. Και είπε ο Θεός, «*Να Γίνει Φως, Και Έγινε Φως*». Τη δεύτερη ημέρα έγινε το στερέωμα, δηλ. η έκταση του ουρανού «*Και Κάλεσε Ο Θεός Το Στερέωμα Ουρανό*». Την Τρίτη ημέρα ξεχώρισε ο Θεός τα ύδατα συγκεντρώνοντάς τα σε ένα μέρος και φάνηκε η ξηρά, η οποία βλάστησε φυτά και δένδρα. Την τέταρτη ημέρα έκτισε ο Θεός τον ήλιο, τη σελήνη και τους αστέρες. Την πέμπτη ημέρα έκτισε τα ψάρια της θάλασσας και τα πτηνά του ουρανού, και κάθε έμψυχο ζώο ερπετό ανάλογα με το γένος τους. Την έκτη ημέρα έκτισε τα τετράποδα και τα ερπετά και τα θηρία της γης ανάλογα με το γένος τους. Μετά τη δημιουργία όλων αυτών έπλασε ο Θεός και τον άνθρωπο.

Οι λέξεις “**έκ τοῦ μὴ ὄντος**”, δηλώνουν, πρώτο και κύριο, ότι ο Θεός δημιούργησε το σύμπαν με μια πράξη της ελεύθερης θέλησής του. Τίποτε δεν τον πίεσε να δημιουργήσει. Το διάλεξε να το κάνει. Ο κόσμος δεν δημιουργήθηκε άσκοπα ή από ανάγκη, αλλά είναι η συνέπεια της θεϊκής εκλογής... Το κίνητρο του Θεού για δημιουργία είναι η αγάπη του.

Αντί να πούμε ότι δημιούργησε ο Θεός το σύμπαν από το μηδέν, θα 'πρεπε να πούμε ότι το δημιούργησε από τον ίδιο τον εαυτό του, που είναι αγάπη. Δεν θα 'πρεπε να σκεφτόμαστε τον Θεό σαν Κατασκευαστή ή τον Θεό σαν Τεχνίτη, αλλά τον Θεό σαν Εραστή. Το να αγαπάς σημαίνει να μοιράζεσαι, όπως τόσο καθαρά μας έχει δείξει το τριαδικό δόγμα: ο Θεός δεν είναι μόνο ένας αλλά ένας μέσα σε τρεις, επειδή είναι μια κοινωνία προσώπων που μετέχουν με αγάπη το ένα στο άλλο...

Από εκούσια εκλογή **ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο, με “εκστατική” αγάπη**, έτσι ώστε να υφίστανται εκτός από τον ίδιο άλλες υπάρξεις για να μετέχουν στη ζωή και την αγάπη που είναι δικά του... Σαν καρπός της ελεύθερης θέλησης και της ελεύθερης αγάπης του Θεού, **ο κόσμος δεν είναι αναγκαίος, δεν είναι αυτάρκης, αλλά σχετικός και εξαρτημένος**... Η ύπαρξη είναι πάντα ένα δώρο από τον Θεό, ένα ελεύθερο δώρο τη αγάπης του, ένα δώρο που ποτέ δεν παίρνεται πίσω, αλλ' οπωσδήποτε ένα δώρο, όχι κάτι που κατέχουμε με τη δική μας δύναμη...

Όλα τα δημιουργήματα πηγάζουν από τον Θεό, έχουν τις ρίζες τους στον Θεό και βρίσκουν την προέλευση τους και την πλήρωσή τους σε αυτόν. Ο Θεός μόνο είναι το ουσιαστικό όνομα, όλα τα δημιουργήματα είναι επίθετα... Ο σκοπός της διδασκαλίας για τη δημιουργία, επομένως, δεν είναι να προσγράψουμε ένα χρονολογικά αναρκτήριο σημείο στον κόσμο, αλλά να βεβαιώσουμε ότι ο κόσμος εξαρτά την ύπαρξή του από τον Θεό. Όταν η Γένεση διατυπώνει “**Έν αρχή έποίησεν ο Θεός τόν ουρανόν και την γήν**” (Γεν. 1, 1), η λέξη “αρχή” δεν **πρέπει να εκληφθεί απλώς με την χρονική σημασία αλλά ως δηλωτική του ότι ο Θεός είναι η διαρκής αιτία και το στήριγμα όλων των πραγμάτων**...».

Η προσπάθεια της θεσμικής Εκκλησίας να ποδηγετήσει την επιστημονική έρευνα ήταν κάτι άγνωστο στον αρχαίο χριστιανισμό και στον ορθόδοξο χώρο. Συνέβη μόνο στη διαστρεβλωμένη χριστιανοσύνη του ευρωπαϊκού μεσαίωνα. **Στην αρχαία χριστιανική παράδοση**, δηλαδή τη σκέψη των αγίων των πρώτων χιλίων χρόνων και στη συνέχεια της ορθόδοξης Εκκλησίας, **η Αγία Γραφή δεν αντιμετωπίστηκε ως πηγή πληροφόρησης για τη δημιουργία του κόσμου**. Η γνώση σ' αυτόν τον τομέα θεωρήθηκε πάντα αντικείμενο της φιλοσοφικής –δηλαδή της επιστημονικής– έρευνας.

Ο **Μέγας Βασίλειος** (ο πρώτος ίσως άνθρωπος που ερμήνευσε επιστημονικά την Παλ. Διαθήκη, με βάση την επιστήμη του 4ου αιώνα μ.Χ. φυσικά) **θεωρεί ότι η Γένεση όχι μόνον δεν περιγράφει λεπτομερώς τη δημιουργία του κόσμου, αλλά και λειτουργεί ως προτροπή για επιστημονική έρευνα**: «Ειπών, Έν αρχή εποίησεν ο Θεός τον ουρανόν και την γην, πολλά

απεσιώπησεν, ύδωρ, αέρα, πυρ, τα εκ τούτων απογεννώμενα πάθη× ... παρέλιπε δε η ιστορία, τον ημέτερον νουν γυμνάζουσα προς εντρέχειαν, εξ ολίγων αφορμών παρεχομένη επιλογίζεσθαι τα λειπόμενα» (Γράφοντας “Στην αρχή ο Θεός δημιούργησε τον ουρανό και τη γη”, πολλά αποσιώπησε, το νερό, τον αέρα, τη φωτιά [τα στοιχεία της φύσεως κατά τους αρχαίους] και τις ενώσεις που προέρχονται απ’ αυτά... τα παρέλειψε δε η διήγηση, για να γυμνάσει το δικό μας νου, κάνοντάς μας από μικρές αφορμές να ανακαλύψουμε τα υπόλοιπα.

Ο Μ. Βασίλειος προβάλλει ένα φυσικό σύμπαν το οποίο διαμορφώνεται εξελικτικά με βάση τις θείες χορηγίες, οι οποίες είναι και κατασκευαστικές και διακοσμητικές. Τηρεί σαφώς τους κανόνες της αναλυτικής προσέγγισης των ζητημάτων, την οποία στην συνέχεια προεκτείνει με την διατύπωση συνθετικών κρίσεων, θεωρητικών γενικεύσεων και ερμηνευτικών υποθέσεων. Θέτει στο περιθώριο το μηχανιστικό παράδειγμα αναφορικά με την δημιουργία και την εξέλιξη του φυσικού κόσμου, ενώ επίσης αποκλείει την ύπαρξη του κακού και της ειμαρμένης στον τρόπο λειτουργίας του. Ιδιαίτερου ερευνητικού ενδιαφέροντος είναι το ότι **δεν προσεγγίζει την ύλη υπό όρους μονοσήμαντους αλλά ως ένα οντολογικό πεδίο εντός του οποίου λειτουργούν στοιχεία και ποιότητες**. Πρόκειται για κοσμολογικούς παράγοντες που συνδέονται με εξειδικευμένους κατά περίπτωση τρόπους μεταξύ τους και συγκροτούν έναν κόσμο άπειρων ποικιλιών. **Ο Μ. Βασίλειος τηρεί τους αυστηρούς κανόνες της έρευνας, συνδέει με νηφάλιο τρόπο τις επιστημονικές με τις θεολογικές προσεγγίσεις και αξιοποιεί σχετικό φιλοσοφικό υλικό από τον πλατωνισμό, τον αριστοτελισμό και τον στωϊκισμό.**

Για παράδειγμα ο Μ. Βασίλειος ερμηνεύοντας επιστημονικά στη β’ ομιλία του «Εις την εξαήμερον», **εξηγεί για ποιο λόγο δεν είπε "πρώτη" αλλά "μία"**. (αν και πιο ταιριαστό ήταν αυτός που στη συνέχεια θα μιλούσε για δεύτερη και τρίτη και τέταρτη μέρα, να προσφωνούσε "πρώτη" την αρχική των μετέπειτα). Αλλά είπε "μία" **περιορίζοντας έτσι τον προσδιορισμό του μέτρου της ημέρας και της νύχτας**, και συνάπτοντας τον χρόνο τού ημερονυκτίου, σαν οι εικοσιτέσσερις ώρες να συμπληρώνουν το διάστημα μιας ημέρας, συμπεριλαμβανομένης εννοείται στην ημέρα και τής νύχτας· έτσι ώστε ακόμα και αν συμβαίνει κατά τις ταλαντώσεις τού ηλίου η μία να είναι μεγαλύτερη από την άλλη, ο περιγραφόμενος χρόνος να συμπεριλαμβάνει τα διαστήματα και τών δύο.

Σαν ακόμα να έλεγε ότι είκοσι τέσσερις ώρες μετρούν το διάστημα μίας ημέρας·

ή ότι, η ουράνια περίοδος από το ίδιο σημείο ως την αποκατάστασή της πάλι στο ίδιο σημείο, γίνεται σε μία ημέρα· ώστε όποτε επικρατεί στον κόσμο εσπέρα και πρωί, κατά την περιφορά τού ηλίου, η περίοδος αυτή επιτυγχάνεται εντός του διαστήματος μίας ημέρας· ποτέ παραπάνω.

Ή, κυριότερος είναι ο μυστικά παραδιδόμενος λόγος, κατά τον οποίο, ο Θεός που κατασκεύασε τη φύση τού χρόνου, επέβαλε σε αυτόν ως μέτρα και σημεία τα διαστήματα τών ημερών, και μετρώντας τον με εβδομάδα, **διατάσσει την εβδομάδα να ανακυκλώνεται παντοτεινά προς τον εαυτό της**, μετρώντας την κίνηση τού χρόνου.

Επιπλέον, **η εβδομάδα σχηματίζεται** αναστρέφοντας την "μία ημέρα" επτά φορές γύρω από τον εαυτό της **και αυτό το σχήμα είναι κυκλικό**· αρχίζει από τον εαυτό του και καταλήγει στον εαυτό του. Το οποίο είναι και ιδίωμα τού αιώνος, να περιστρέφεται γύρω από τον εαυτό του και να μην καταλήγει πουθενά.

Γι' αυτό την κεφαλή τού χρόνου, όχι πρώτη ημέρα, αλλά "μία" την ονόμασε· έτσι ώστε και από την προσηγορία να **συγγενεύει με τον αιώνα**. Επειδή με οικείο και φυσικό τρόπο κατονομάστηκε "μία", εκείνη που δείχνει χαρακτήρα μοναδικό και ακοινωνήτο από αυτόν τών άλλων.

Αν και η Γραφή μάς παρουσιάζει πολλούς αιώνες, λέγοντας «αιώνα αιώνος» και «αιώνες αιώνων» πολλές φορές, ωστόσο κι εκεί, δεν απαριθμείται ούτε πρώτος, ούτε δεύτερος, ούτε τρίτος αιώνας· έτσι ώστε απ' αυτό μας φανερώνονται μάλλον καταστάσεις και διαφορές ποικίλων πραγμάτων, αλλά όχι περιγραφές και όρια και διαδοχές αιώνων.

Επειδή λέει: «Η ημέρα τού Κυρίου είναι μεγάλη και επιφανής» (Ιωήλ 2/β:11). Και πάλι: "Γιατί ζητάτε την ημέρα τού Κυρίου; Και αυτή είναι σκοτάδι και όχι φως" (Αμώς 5/ε: 18). Σκοτάδι δηλαδή για τους αξίους τού σκότους. Επειδή εκείνη την ημέρα ο λόγος τη γνωρίζει ανέσπερη και αδιάδοχη και ατελεύτητη· την οποία ο Ψαλμωδός την κατονόμασε και "ογδόη", επειδή βρίσκεται έξω από αυτόν τον εβδομαδιαίο χρόνο.

Ωστε είτε την πεις ημέρα, είτε αιώνα, εκφράζεις την ίδια έννοια. Είτε λοιπόν λεγόταν ημέρα εκείνη η κατάσταση, είναι μία και όχι πολλές· είτε αιώνας ονομαζόταν, θα ήταν μοναδικός και όχι πολλαστός. Έτσι λοιπόν, για να οδηγήσει την έννοια προς τη μέλλουσα ζωή, ονόμασε "μία" την εικόνα τού αιώνος, την απαρχή τών ημερών, την συνομήλικη τού φωτός, την αγία Κυριακή, την τιμημένη με την Ανάσταση τού Κυρίου. **Έγινε λοιπόν εσπέρα, λέει, και έγινε πρωί, ημέρα μία.**

Το βιβλίο λοιπόν της Γένεσης δεν είναι βιβλίο κοσμολογίας ούτε βιολογίας. Δε θέλει να δώσει γνώση του πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος, αλλά να θέσει κάποιες **θεολογικές αρχές**, με βάση τις οποίες **προτείνει την κατανόηση του κόσμου, του ανθρώπου και της σχέσης ανθρώπου-κόσμου και ανθρώπου-Θεού.** Τέτοιες αρχές είναι π.χ. ότι δεν υπάρχουν πολλοί θεοί, αλλά ένας, ότι τα άστρα, η γη, τα ζώα, τα δέντρα κ.τ.λ. δεν είναι θεοί, αλλά δημιουργήματα, ότι ο άνθρωπος ξεκίνησε από μια ζωή σχέσης με το Θεό, τον οποίο αποστράφηκε, κ.τ.λ.

Η ισλαμική διδασκαλία για τη δημιουργία

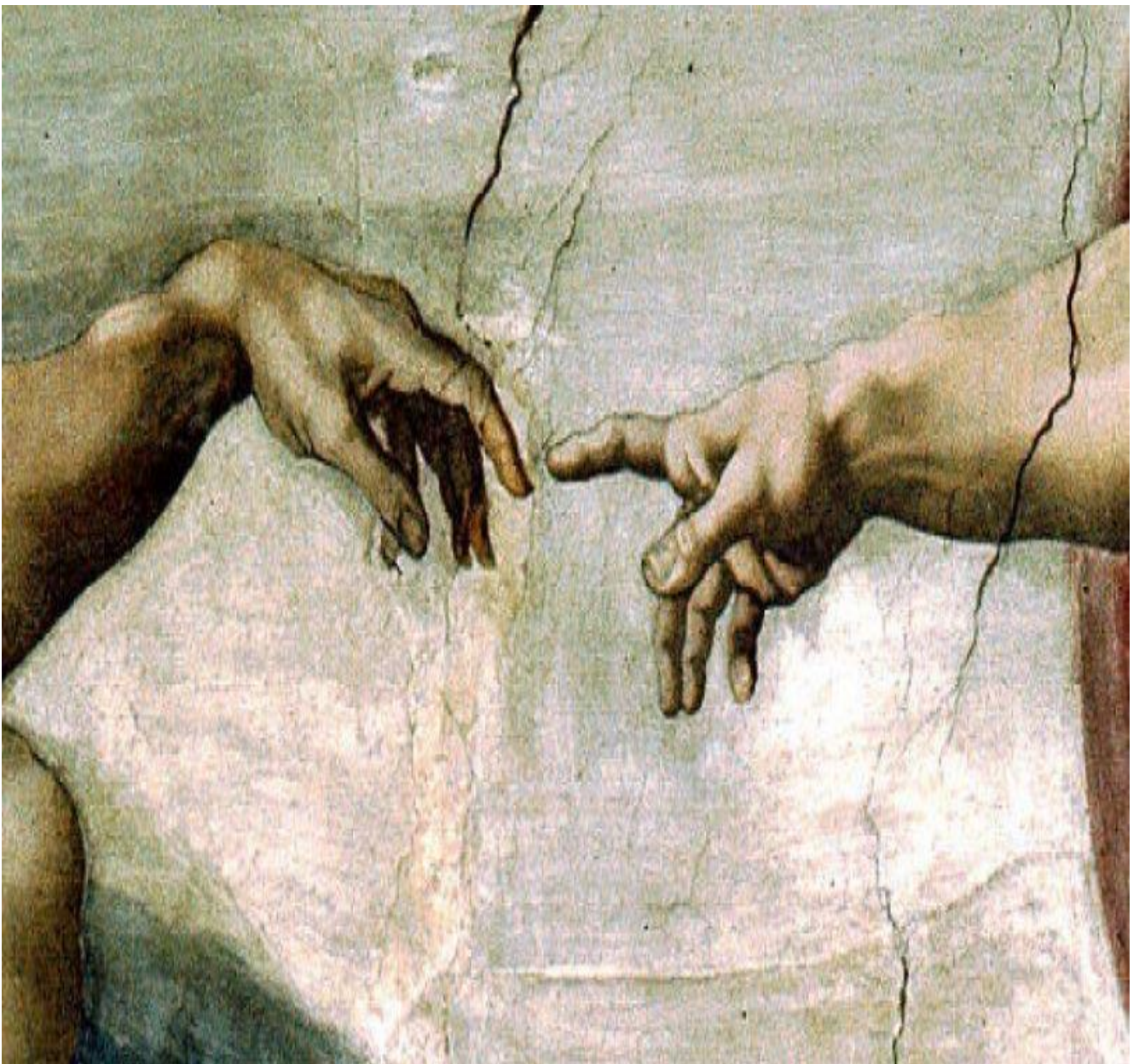
«Ο **Αλλάχ** είναι που αρχίζει (την πορεία) της δημιουργίας, έπειτα την επαναλαμβάνει, κι έπειτα σ' Αυτόν όλοι θα επιστρέψετε». Κοράνι, ελ-Ρουμ (οι Ρωμιοί): 30:11. «**Ο Αλλάχ είναι ο πρωτουργός των ουρανών και της γης.** Όταν αποφασίσει για κάτι, λέει σ' αυτό: "**Γενηθήτω**" και γίνεται». (Κοράνι, ελ-Μπάκαρα (η αγελάδα): 2:117. enotita_1.indd 19 7/6/2017 3:13:33 μμ) [20] «Δε τους έδειξα [στον Σατανά και τους απογόνους του, Σ.τ. Επιμ.] τη δημιουργία των Ουρανών και της γης, (και δεν τους έδειξα) ούτε (ακόμα) πώς τους δημιούργησα, και δεν επρόκειτο να πάρω για βοηθούς αυτούς που παρασύρουν τους ανθρώπους στην πλάνη». (Κοράνι, ελ κεχφ (η σπηλιά): 18:51.) «**Μήπως δεν βλέπουν οι άπιστοι ότι οι ουρανοί και η γη ήταν (και τα δύο μαζί) ενωμένα** (σαν μία μονάδα της Δημιουργίας), έπειτα τα σχίσαμε σε δυο μέρη; και κάναμε από το νερό κάθε ζωντανό πράγμα. Μήπως –και τότε– δεν θα πιστέψουν;» (Κοράνι, ελ ενμπιγιά (οι Προφήτες): 21:30.) «**Να πεις: "Μα αρνηθήκατε (και λατρεύετε άλλες θεότητες) απ' Εκείνον που έπλασε τη γη σε δύο Ημέρες; Και τις κάνετε (τις θεότητες) όμοιες με Αυτόν; Αυτός είναι ο Κύριος του Σύμπαντος Κόσμου. Κι έκανε σε αυτήν (τοποθέτησε πάνω στη γη) ακίνητα βουνά κι ευλόγησε με άφθονα αγαθά τη γη, και ρύθμισε σ' αυτή ώστε να παρέχει τροφές –κανονικά–, σύμφωνα με (τις ανάγκες) όσων αναζητούν (τη συντήρηση), (κι όλα αυτά) σε τέσσερις ημέρες. Έπειτα εγκαταστάθηκε στα ουράνια (έστρεψε την προσοχή Του στον ουρανό) που ήταν (σαν) καπνός – (ένα σύννεφο από ατμό). Και είπε σ' αυτόν και στη γη: "Να έρχεστε μαζί –εκούσια ή ακούσια–."**

Είπαν: “Ερχόμαστε σ’ εκούσια υπακοή”. Κι έτσι κανόνισε τα επτά στερεώματα (ουρανούς) σε δύο Ημέρες, και όρισε για κάθε ουρανό την αποστολή του. Και στόλισε τον ουρανό του (γήινου) κόσμο με φωτεινούς δαυλούς, και (τους εφοδίασε) με φύλακες. Τέτοια είναι η τάξη που εθέσπισε ο Παντοδύναμος, ο Πάνσοφος». (Κοράνι, Φούσσιλετ (Ερμηνευόμενο καλά): 41:9-12.

Ενούμα Ελίσ (βαβυλωνιακό έπος της δημιουργίας)

Όταν ψηλά οι ουρανοί δεν είχαν ονομαστεί, όταν κάτω η γη δεν είχε όνομα... γεννήθηκαν οι θεοί... Τότε συγκρούστηκαν η Τιαμάτ και ο Μαρδούκ, ο σοφότερος από τους θεούς, **επιτέθηκαν ο ένας στον άλλο** και άρχισαν να μάχονται... Ο Μαρδούκ την έκοψε στα δύο, όπως ένα κοχύλι. Το μισό το διαμόρφωσε σε ουράνιο θόλο... Τοποθέτησε το κεφάλι της σε έναν τόπο και σχημάτισε ένα βουνό... Από τα μάτια της έκανε να πηγάζουν ο Ευφράτης και ο Τίγρης...

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Πότε δημιουργήθηκε ο άνθρωπος (ερευνώντας τη βιβλική διήγηση)

Όσον αφορά το πότε δημιουργήθηκε ο πρώτος άνθρωπος η Αγία Γραφή λέει ότι ο Αδάμ και η Εύα δημιουργήθηκαν **5000 χρόνια περίπου π.Χ.**

Σύμφωνα με τις γενεαλογίες της Π. Διαθήκης, και το κείμενο των Ο' ειδικότερα, η δημιουργία των Πρωτοπλάστων έγινε:...

Μέχρι τον Αβραάμ 2.000 χρόνια π.Χ. , από Αβραάμ μέχρι το Νώε 1.307 χρόνια π.Χ. , από Νώε μέχρι τον Αδάμ 2.262 χρόνια π.Χ. , **Αδάμ και Εύα 5.569 χρόνια π.Χ.**

Οι άνθρωποι στην αρχαία εποχή δεν έδιναν μεγάλη σημασία στο χρόνο, όπως εμείς οι σημερινοί. Για τη μέτρηση του χρόνου και τον υπολογισμό των ωρών, των ημερών, των ετών κ.λπ., ούτε επίσημα ημερολόγια υπήρχαν ή ημεροδείχτες ούτε ρολόγια. Το μοναδικό ρολόι που υπήρχε ήταν ο ήλιος, με την κίνηση του οποίου (ανατολή, μεσουράνημα, δύση) οι άνθρωποι ρύθμιζαν τις εργασίες τους και γενικά τη ζωή τους.

Για τους **συγγραφείς της Π. Διαθήκης** ειδικότερα υπάρχει και ένας άλλος λόγος, για τον οποίο **δεν επιμένουν σε ακριβείς χρονολογικές καταγραφές**. Και ο λόγος αυτός είναι ότι ο σκοπός τους ήταν καθαρά θρησκευτικός και όχι ιστορικός. Οι συγγραφείς δηλαδή της Π. Διαθήκης ενδιαφέρονταν να καταγράψουν κυρίως τα έργα και τη δράση του Θεού στον κόσμο και την ιστορία (στο χώρο και το χρόνο) για την σωτηρία του ανθρώπου. Μέσα στα πλαίσια αυτά, τα επί μέρους στοιχεία, όπως λ.χ. ο γεωγραφικός τόπος, η ακριβής χρονολογία (έτος, μήνας, ημέρα, ώρα κ.λπ.) δεν είχαν παρά δευτερεύουσα σημασία.

Αντίθετα όμως στις γενεαλογίες οι συγγραφείς της Π. Διαθήκης δίνουν ιδιαίτερη σημασία. Σημειώνουν δηλαδή τους γενεαλογικούς καταλόγους (γενεαλογικό δένδρο) ορισμένων διακεκριμένων προσώπων της αρχαιότητας. Ωστόσο, και οι γενεαλογικοί αυτοί κατάλογοι είναι αποσπασματικοί και ελλιπείς.

Όλα αυτά οδηγούν στο συμπέρασμα ότι δεν γνωρίζουμε τον τρόπο, με τον οποίο οι αρχαίοι υπελόγιζαν το χρόνο ή ότι οι αριθμοί που αναφέρουν είναι εντελώς συμβολικοί.

Η Επιστήμη δέχεται ότι οι πρώτοι άνθρωποι εμφανίσθηκαν στη γη πριν από εκατοντάδες χιλιάδες ή και εκατομμύρια χρόνια»!

Πάντως, η ηλικία του ανθρωπίνου γένους πρέπει οπωσδήποτε να είναι μεγαλύτερη από 5000 χρόνια π.Χ.

Αυτό φανερώνουν τόσο η στατιστική του πληθυσμού της γης όσο και τα παλαιοντολογικά ευρήματα.

β) Η ηλικία του ανθρωπίνου γένους:

Η στατιστική του παγκοσμίου πληθυσμού υπολογίζει ότι το 5.000 π.Χ. οι κάτοικοι της γης ήταν 3-5.000.000. Ο αριθμός αυτός μεταθέτει πολύ προς τα πίσω τόσο τον Κατακλυσμό όσο και τη δημιουργία των πρώτων ανθρώπων. **Οι παλαιοντολόγοι που δέχονται τη θεωρία της εξέλιξης των ειδών ισχυρίζονται ότι ο πρώτος άνθρωπος εμφανίσθηκε στη γη πριν από 100.000-3.500.000 χρόνια** (μακροχρονολόγηση). Τον ισχυρισμό τους αυτό οι παλαιοντολόγοι επιστήμονες τον στηρίζουν αφ' ενός στην ηλικία των παλαιοντολογικών ευρημάτων και αφ' ετέρου στη θεωρία της εξέλιξης, βασική προϋπόθεση της οποίας είναι το μεγάλο χρονικό διάστημα. Γιατί, όπως λένε, για να γίνει η εξελικτική διαμόρφωση του ανθρώπου χρειάστηκε πολύ χρόνο και πιο συγκεκριμένα εκατοντάδες χιλιάδες και εκατομμύρια ακόμη χρόνια!

Υπάρχουν όμως και άλλοι επιστήμονες, κυρίως **αρχαιολόγοι και φυσικοί**, οι οποίοι, επί τη βάση

δικών τους υπολογισμών, υποστηρίζουν μικρότερες χρονολογίες (βραχυχρονολόγηση) και **τοποθετούν την εμφάνιση του ανθρώπου από 10.000-100.000 χρόνια πριν.**

Η σοβαρή αυτή διάσταση απόψεων ανάμεσα στους ειδικούς επιστήμονες πρέπει να κάνει τους πιστούς πολύ επιφυλακτικούς ως προς την επιστημονική χρονολόγηση της ηλικίας του ανθρωπίνου γένους. **Οι εξελικτικοί μάλιστα επιστήμονες διαφωνούν και μεταξύ τους, τόσο ως προς το χρόνο, όσο και ως προς το χώρο, όπου εμφανίσθηκε ο πρώτος άνθρωπος.** Το γεγονός αυτό επιτρέπει στους πιστούς ν' αμφισβητούν δικαιολογημένα την μακροχρονολόγηση, αφού οι ίδιοι οι παλαιοντολόγοι δεν έχουν ακόμη καταλήξει σε οριστικά επιστημονικά συμπεράσματα.

Η βραχυχρονολόγηση όμως (10.000-100.000 χρόνια) θέτει πραγματικά ένα ερώτημα στους πιστούς, γιατί έχουν ανακαλυφθεί ανθρώπινα λείψανα πού η ηλικία τους υπολογίζεται με κάποια βεβαιότητα από 10.000-100.000 χρόνια. Μπορεί όμως ο χριστιανός ν' αποδεχθεί την άποψη αυτή, όταν η Γένεση μιλάει για 5.000 χρόνια μόνο;

Στο ερώτημα αυτό δίνεται απάντηση με τη συσχέτιση των βιβλικών στοιχείων και της βραχυχρονολόγησης:

Ένα χαρακτηριστικό στοιχείο του γενεαλογικού καταλόγου του Αδάμ, όπως τον δίνει η Γένεση είναι η μακροβιότητα των αρχαίων αυτών ανθρώπων. Σύμφωνα λοιπόν με το κείμενο των Ο΄:

1. Ο Αδάμ έζησε 930 χρόνια, ο Σήθ 912, ο Ενώχ 905, ο Καϊνάν 910, ο Μαλελεήλ 895, ο Ιάρεδ 962, ο Ενώχ 365, ο Μαθουσάλας 969, ο Λάμεχ 753, ο Νώε 950.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα αυτόν, η ηλικία των πρώτων ανθρώπων φθάνει τα 1000 περίπου χρόνια!

Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι η μακροβιότητα αυτή σε εξωβιβλικές πηγές (Βέροσος, πρίσμα Weld, πλάκες Νιπούρ) επαυξάνεται σε εκπληκτικούς αριθμούς, από 10.000 μέχρι 60.000 χρόνια! Συνολικώς δε η ηλικία δέκα μόνον ονομάτων φθάνει τα 345.000 χρόνια! **Οι ειδικοί ερμηνευτές υποστηρίζουν ότι οι αριθμοί αυτοί είναι συμβολικοί και ότι τα ονόματα, τα οποία αναφέρονται είναι δυνατόν να εκπροσωπούν δυναστείες, φυλές ή έθνη!**

Αν λοιπόν λάβομε υπόψη πρώτον, την ελλειπτικότητα και αποσπασματικότητα των γενεαλογικών καταλόγων, δεύτερον, την μακροβιότητα των αρχαίων ανθρώπων (1000 χρόνια) και τρίτον, την άποψη ότι τα αναφερόμενα ονόματα είναι δυνατόν να εκπροσωπούν φυλές ή έθνη, **μπορούμε να υπολογίσουμε την ηλικία του ανθρωπίνου γένους μέχρι τον Αδάμ μέχρι και 100.000 χρόνια π.Χ.!**

Η άποψη της Εκκλησίας είναι ότι η ακριβής χρονολογία της δημιουργίας του πρώτου ανθρώπου αποτελεί κεκρυμμένο μυστήριο. Ο Θεός δεν θέλησε ν' αποκαλύψει το θέμα αυτό στους ανθρώπους είτε δια της θείας Αποκαλύψεως είτε δια της επιστημονικής έρευνας.

Η Εκκλησία εξάλλου δέχεται ότι η βιβλική Κοσμογονία και η διήγηση για τη δημιουργία του πρώτου ανθρωπίνου ζεύγους από το Θεό αποτελούν προφητικά κείμενα, πού έγραψε ο προφήτης Μωϋσής, Ο Θεός δηλαδή αποκάλυψε στον προφήτη Μωϋση ορισμένα βασικά στοιχεία για τα δυο αυτά μεγάλα θέματα της αρχής και της αυγής της ανθρωπίνης ιστορίας, όπως αντίστοιχα στον Ευαγγελιστή Ιωάννη πάλι με αποκαλυπτικό τρόπο φανέρωσε τα γεγονότα που συνδέονται με τη συνέχιση και το τέρμα της ιστορίας του ανθρωπίνου γένους.

Η θέση αυτής της Εκκλησίας είναι καθοριστική για τη στάση των πιστών, πού δεν μπορεί να είναι άλλη παρά **μια στάση σεβασμού μπροστά στο προφητικό μυστήριο της Κοσμογονίας και της δημιουργίας του ανθρώπου.** Βέβαια, μια τέτοια στάση δεν αποκλείει την έρευνα των ειδικών, τόσο των θεολόγων ερμηνευτών όσο και των επιστημόνων ερευνητών, για μια συνεχή πρόοδο στην προσέγγιση του μεγάλου αυτού μυστηρίου.

Συμπέρασμα

Η ηλικία του ανθρωπίνου γένους δεν είναι δυνατό να καθορισθεί με ακρίβεια. Σύμφωνα με

ένα συσχετισμό των βιβλικών στοιχείων και των δεδομένων της επιστημονικής έρευνας, μπορούμε να πούμε ότι οι πρώτοι άνθρωποι δημιουργήθηκαν πριν από 10.000-100.000 χρόνια!

Θεολογική ερμηνεία της βιβλικής διήγησης δημιουργίας του ανθρώπου

“**Η δόξα του Θεού είναι ο άνθρωπος**”, βεβαιώνει το Ταλμούδ και ο Αγ. Ειρηναίος διαπιστώνει το ίδιο: “**Η δόξα του Θεού είναι ένας ζωντανός άνθρωπος**”. Ο **Θεός δημιουργεί τον άνθρωπο από ορατή και αόρατη φύση, με τα ίδια του τα χέρια κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση**, από τη γη, αφού διέπλασε το σώμα και αφού του έδωσε λογική και νοερή ψυχή με τη δική του πνοή, αυτό που αποκαλούμε **θεία εικόνα**: γιατί το “κατ' εικόνα” φανερώνει τη νοερή και αυτεξούσια φύση, ενώ το “καθ' ομοίωσιν” την κατά το δυνατό ομοίωση στην αρετή.

Η εικόνα του Θεού στον άνθρωπο υποδηλώνει το κάθε τι που ξεχωρίζει τον άνθρωπο από τα ζώα, που τον κάνει με την πλήρη και αληθινή έννοια πρόσωπο - έναν ηθικό παράγοντα ικανό για το σωστό και το λάθος, ένα πνευματικό ον προικισμένο με εσωτερική ελευθερία. ...

Η “εικόνα” είναι αυτό που ο άνθρωπος κατέχει από την αρχή και που του δίνει τη δύναμη να ξεκινήσει την πνευματική του πορεία: η “ομοίωση” είναι αυτό που ελπίζει να αποκτήσει στο τέλος του ταξιδιού του». **Το σώμα και η ψυχή πλάστηκαν ταυτόχρονα**, και όχι το ένα πρώτα και το άλλο ύστερα κατά τις φλυαρίες του Ωριγένη.

Ο Θεός, λοιπόν, δημιούργησε τον άνθρωπο άκακο, ευθύ, ενάρτετο, άλυπο, αμέριμνο, λαμπρυνόμενο με κάθε αρετή, στολισμένο με όλα τα αγαθά, σαν ένα δεύτερο κόσμος, μικρό σε μεγάλο, άλλον άγγελο, μικτό προσκυνητή, επόπτη της ορατής κτίσεως, μύστη της νοητής, **βασιλιά των όσων βρίσκονται στη γη**, βασιλευόμενο από πάνω, επίγειο και ουράνιο, πρόσκαιρο και αθάνατο, ορατό και νοούμενο, μέσον μεγαλείου και ταπεινότητας, τον ίδιο πνεύμα και σάρκα, σάρκα για την έπαρση, πνεύμα για τη χάρη, το πρώτο για να πάσχει από τη σάρκα και να θυμάται και να διαπαιδαγωγείται, το δεύτερο για να μένει με τη χάρη στον Θεό και να δοξάζει τον ευεργέτη, να φιλοτιμείται για το μεγαλείο, να περνά εδώ τη ζωή του, δηλαδή στην παρούσα φάση, και αλλού να εξέρχεται στον μελλοντικό αιώνα, και πέρας του μυστηρίου **να θεώνεται με την τάση προς τον Θεό**, να θεώνεται όμως με τη μετοχή στη θεία λάμψη και όχι να μεταβαίνει στη θεία ουσία».

Ενούμα Ελίσ (βαβυλωνιακό έπος της δημιουργίας)

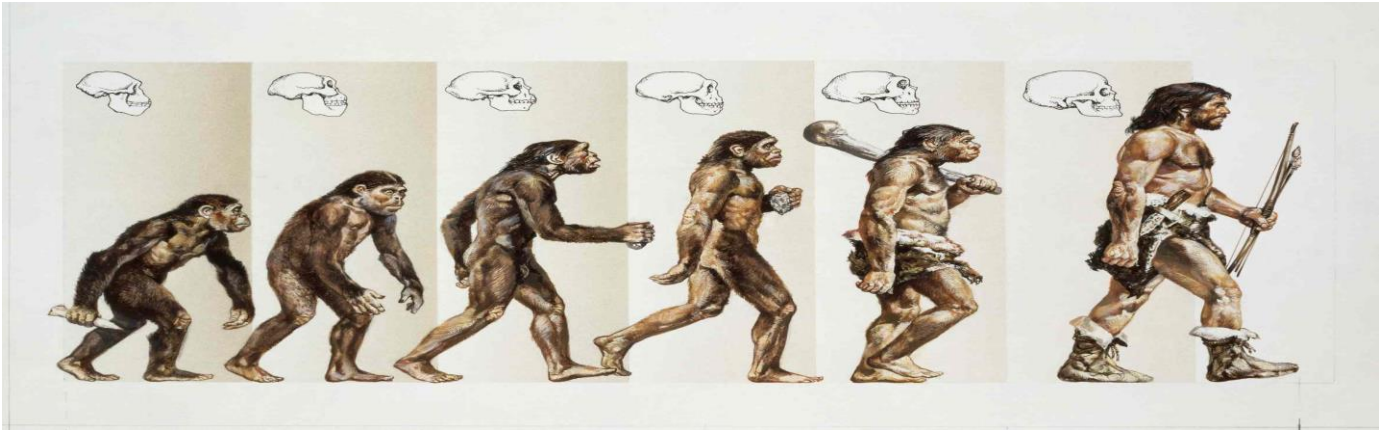
...Οι θεοί όμως είχαν παράπονα. «Τώρα» έλεγαν στον Μαρδούκ «είμαστε τσακισμένοι από τη δουλειά, μα από κύριοι γίναμε δούλοι και κανείς δε μας υπηρετεί».

Ο Μαρδούκ συμφώνησε πως τα παράπονά τους ήταν δίκαια και είπε: **«Θα πλάσω ένα πλάσμα μικρό που δε θα είναι επικίνδυνο, γιατί θα είναι υπερβολικά αδύναμο.** Θα το βαπτίσω άνθρωπο και θα του αναθέσω να σας δουλεύει.

Θα το εγκαταστήσω στη γη και θα είναι ανίκανο να ανεβεί στον ουρανό, ανίκανο να βυθιστεί στα νερά. Για μεγαλύτερη ασφάλεια θα του δώσω το θάνατο. Για λίγο καιρό θα μπορεί να δουλεύει για σας και ύστερα, όταν με την ηλικία θα αποκτήσει ίσως αρκετή σοφία, θα χάνεται...».

Ο Μαρδούκ έκοψε το κεφάλι του Έα και από το πτώμα του σκάρωσε ένα πλάσμα μικρό, που **όλοι οι θεοί το βρήκαν γελοίο μα πολύ κατάλληλο για τη δουλειά που επρόκειτο να του αναθέσουν.** Έτσι γεννήθηκε η **ράτσα των Ανθρώπων.**

Η εξέλιξη του ανθρώπου κατά τον Δαρβίνο

Η θεωρία της εξέλιξης του οργανικού κόσμου (ζώων, φυτών) οφείλεται στον άγγλο φυσιοδίφη Κάρολο Δαρβίνο (1809-1882). Ήταν το αποτέλεσμα, το συμπέρασμα των παρατηρήσεων του από ένα επί τούτω ταξίδι-γύρο του κόσμου με το πλοίο «Beagle». Το κύριο μέρος των παρατηρήσεων του και των συνακόλουθων συμπερασμάτων περιέχεται στο βιβλίο του με τίτλο «Η Καταγωγή των Ειδών». Κεντρική ιδέα σ' αυτό το έργο είναι η ιδέα της «Φυσικής Επιλογής ή της επιβίωσης του καλύτερα προσαρμοσμένου» (στο περιβάλλον εννοείται).

Η ιδέα όμως της «Φυσικής Επιλογής» ως γενεσιουργού αιτίας των ειδών των οργανισμών προϋποθέτει τη μεταβλητότητα τους. δηλαδή τη δυνατότητα να μεταβάλλονται και να προσαρμόζονται στο περιβάλλον. Όλα αυτά εμπλουτισμένα με περαιτέρω αποκαλύψεις και κατακτήσεις από τη Βιολογία και τις άλλες συναφείς επιστήμες οδήγησαν στο συμπέρασμα, ότι κάτω από ορισμένες συνθήκες η ζωή δημιουργήθηκε και εμφανίστηκε με τις πιο απλές και ατελείς μορφές της από την ανόργανη ύλη.

Και ως υλικό φαινόμενο η ζωή ακολούθησε και ακολουθεί τη νομοτελειακή εξελικτική πορεία, με ανώτερο δημιούργημα αυτής της πορείας τον άνθρωπο. Στην εξελικτική πορεία δημιουργίας του ανθρώπινου είδους ειδοποιό διαφορά, που το ξεχώρισε από τα άλλα ανώτερα ζωικά είδη (ανθρωποειδείς πιθήκους), αλλά και που το οδήγησε στο σημερινό επίπεδο ανάπτυξης, αποτέλεσε η εργασία. Η σκόπιμη δηλαδή ενέργεια, με την οποία ο άνθρωπος χρησιμοποιώντας εργαλεία, που κατασκευάζει, επεμβαίνει στη φύση, για να ικανοποιήσει τις ανάγκες του.

Ενώ δηλαδή τα άλλα ζωικά είδη περιορίζονται στην απλή πρόσληψη των αναγκαίων, όπως τα παρέχει η φύση, ο άνθρωπος, μόνο αυτός, με την εργασία, χρησιμοποιώντας εργαλεία (απλά, λίθινα στην αρχή) παρεμβαίνει και τροποποιεί κατά τις ανάγκες του τα αγαθά της φύσης, την αναγκάζει, να τα παρέχει, δημιουργεί καινούργια με υλικά, που η φύση του παρέχει. **Ο άνθρωπος, όπως εμφανίζεται σήμερα, με τις γνωστικές-νοητικές ικανότητες του. θεωρείται, ότι αποτελεί προϊόν της εργασιακής του δραστηριότητας.**

Στην ίδια την εργασιακή δραστηριότητα του ανθρώπου σύμφωνα με το διαλεκτικό υλισμό οφείλεται και η εμφάνιση και η εξέλιξη-ανάπτυξη της συνείδησης. Μέσω της εργασίας συντελούνταν σε μια μακρά πορεία η υπέρβαση του ενστικτώδους ψυχισμού, που χαρακτηρίζει τα ζώα και διαμορφωνόταν η συνειδητή δραστηριότητα, η συνείδηση. Η εργασία ως συλλογική δραστηριότητα απαιτούσε και επέβαλλε συνεργασία, συντονισμό προσπαθειών, πολύπλευρη και πολύμορφη επικοινωνία-συνεννόηση. παράγοντες όλοι δημιουργίας, εξέλιξης-ανάπτυξης της συνείδησης, αλλά και στοιχεία της. **Στα πλαίσια αυτής ακριβώς της συλλογικής εργασιακής δραστηριότητας και της ανάγκης συνεργασίας, συντονισμού, συνεννόησης ξεκίνησε και στην**

πορεία εξελίχθηκε και ολοκληρώθηκε η δημιουργία της γλώσσας, αναπόσπαστα δεμένης με τη συνείδηση. Παράλληλα και ταυτόχρονα διαμορφώνονταν εξελισσόμενα, για να ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες τα φωνητικά όργανα του ανθρώπου και έγιναν ικανά για την εκφορά έναρθρου λόγου, που αποτελεί την ηχητική αισθητοποίηση της συνείδησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΒΙΒΛΙΚΑ ΦΑΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ

ΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΒΗΘΛΕΕΜ

Με το άστρο της Βηθλεέμ, που συνόδευσε το μεγάλο γεγονός της Γέννησης του Χριστού και φώτισε το σπήλαιο αλλά και τις καρδιές εκατομμυρίων ανθρώπων στον πλανήτη, ασχολήθηκαν τους τελευταίους αιώνες ορθόδοξοι πατέρες και ιερά πρόσωπα της Χριστιανοσύνης, προσεγγίζοντας κυρίως πνευματικά την εμφάνιση και τη σημασία του, αλλά και αστρονόμοι, που επιχείρησαν να διερευνήσουν το φαινόμενο επιστημονικά και να δώσουν απαντήσεις για την ταυτότητα ενός πρωτόγονου και σπάνιου ουράνιου σώματος.

Εδώ και περίπου 20 αιώνες οι αστρονόμοι, επικαλούμενοι αναφορές για το Άστρο της Βηθλεέμ μέσα από ιερά κείμενα της Χριστιανοσύνης, αντλούν πληροφορίες για να καταλήξουν σε συμπεράσματα για τις χρονολογίες και τις ιδιότητες του ουράνιου σώματος, ελπίζοντας να βρουν απαντήσεις στο «ανεξήγητο φαινόμενο».

Ο Ιγνάτιος ο Θεοφόρος (35-107 μ.Χ.), μαθητής του Ευαγγελιστή Ιωάννη, μιλάει για το Άστρο, όπως επίσης και ο Άγιος Νεκτάριος της Αίγινας. Εκτενείς αναφορές βρίσκουμε **στα κείμενα του ιεράρχη της Ορθόδοξης Εκκλησίας Ιωάννη Χρυσόστομου**, ο οποίος, μάλιστα, μιλάει για τις φυσικές ιδιότητές τους. Μέσα από πλήθος αναφορών **καταλήγει πως πρόκειται για υπερφυσικές δυνάμεις που πήραν τη μορφή αστέρα**, καθώς περιγράφει πως δεν είναι δυνατό να υπάρχει ουράνιο σώμα που να έχει τέτοια πορεία, δηλαδή να κινείται από την Περσία προς τα Ιεροσόλυμα και σε τόσο χαμηλή τροχιά. **Στην Παλαιά Διαθήκη, εξάλλου, αναφέρεται ότι το Άστρο του Θεού θα είναι η απαρχή μίας νέας εποχής.**

Γνωρίζοντας τις αναφορές των ιερών κειμένων για ένα σπουδαίο γεγονός, οι Μάγοι με τα δώρα, που ήταν οι αστρονόμοι της εποχής, ξεκίνησαν ένα ταξίδι αναζήτησης που συνέχισαν και οι μετέπειτα αστρονόμοι. Με βάση το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο, ο αστέρας έγινε ορατός από πολλούς ανθρώπους και όχι μόνο από τους αστρονόμους της εποχής.

Αυτή είναι μία από τις ιδιότητές του, ότι **«ήταν εμφανές και ορατό σε όλους»** τονίζει στο Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων **ο καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ, Σταύρος Αυγολούπης**, επιχειρώντας να παραθέσει τις βασικότερες από τις επιστημονικές υποθέσεις για την ύπαρξη του Άστρου της Βηθλεέμ, από την απαρχή τους μέχρι σήμερα, και τους λόγους για τους οποίους εκπίπτουν αυτές οι θεωρίες.

Παράλληλα, αναφέρεται στην προσέγγιση της χρονολογίας Γέννησης του Χριστού, με βάση ιστορικά γεγονότα που συνέπεσαν με τη Γέννηση και βοήθησαν τους αστρονόμους να αναζητήσουν με περισσότερη ακρίβεια τα ουράνια φαινόμενα εκείνης της περιόδου.

Σύμφωνα με τον κ. Αυγολούπη, ακολουθώντας την πορεία των Μάγων, με βάση πάντα τις πληροφορίες των θρησκευτικών κειμένων, καταλήγουμε και σε άλλα συμπεράσματα για τις ιδιότητες του Αστέρα: **Είχε μεγάλη διάρκεια** (το ταξίδι τους διήρκεσε μερικούς μήνες και σε αυτό το διάστημα το Άστρο ήταν εμφανές), **εξαφανίστηκε για λίγο**, όταν οι Μάγοι έφτασαν στα Ιεροσόλυμα για να συναντήσουν τον βασιλιά Ηρώδη, αλλά επανεμφανίστηκε όταν συνέχισαν την πορεία τους προς την Βηθλεέμ. **Με το άστρο της Βηθλεέμ συνδέεται και η χρονολογία Γέννησης του Χριστού**. Οι επιστήμονες προσδιορίζουν την χρονολογία Γέννησης του Χριστού περίπου στο **6 ή 7 π.Χ.** Το χρονολογικό λάθος της Γέννησης ανήκει στον μοναχό Διονύσιο τον μικρό, που έφτιαξε το χριστιανικό ημερολόγιο, σύμφωνα με το οποίο ο Χριστός γεννήθηκε το 1 μ.Χ. Αντί να βάλει τη Γέννηση του Χριστού επτά χρόνια αργότερα, την τοποθέτησε επτά χρόνια νωρίτερα» υποστηρίζει ο κ. Αυγολούπης.

Είκοσι αιώνες μετά την αναφορά της πιθανής εμφάνισής του, το περίφημο άστρο – σύμβολο των Χριστουγέννων φαίνεται να κρατεί καλά τα μυστικά του.

Στη διεθνή βιβλιογραφία υπάρχουν χιλιάδες άρθρα και εκατοντάδες βιβλία που, καθένα με τον τρόπο του, παρουσιάζει τη δική του εκδοχή και παρέχει τις δικές του πληροφορίες για το άστρο της Βηθλεέμ, αυτό το δυναμικό σύμβολο των Χριστουγέννων. Υπάρχει, λοιπόν, ένα μεγάλο πλήθος αναφορών, που μας δίνει τη δυνατότητα προσπέλασης σε ένα σύνολο θέσεων αρκετά σοβαρών, τουλάχιστον όσον αφορά το γενικότερο επιστημονικό κύρος τους.

Στο κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο υπάρχει ολοκληρωμένη περικοπή με αναλυτική αναφορά στο Άστρο της Βηθλεέμ. Το Ευαγγέλιο αυτό απευθυνόταν στους εξ Ιουδαίων χριστιανούς και είχε βασικό στόχο να τους πείσει ότι ο Ιησούς ήταν ο αναμενόμενος από τους εβραίους Μεσσίας. Και επειδή την έλευση ιερών προσώπων στον κόσμο η καμπαλική ιουδαϊκή παράδοση τη συνδέει άμεσα με την εμφάνιση αστρολογικών ουράνιων σημείων, για να γίνει αποδεκτό από τους Εβραίους ότι ο Ιησούς ήταν ο αναμενόμενος Μεσσίας, δεν θα έπρεπε να αποστερηθεί αυτήν την αστρολογική συνάφεια.

Αναφορές σε υπερφυσικές γεννήσεις αγοριών με θεία αποστολή, υπό το φως ουράνιων σωμάτων δεν συναντάμε μόνο στα κανονικά βιβλία, αλλά και στην απόκρυφη ιουδαϊκή γραμματεία. Στα χειρόγραφα της Νεκρής Θάλασσας, στην «Ιστορία του Αβραάμ» αναφέρεται ότι κατά τη γέννηση του (πατριάρχη) Αβραάμ, γιου του πρίγκιπα Θάρα, εμφανίστηκε στην ανατολή ένας κομήτης που περιφερόταν στον ουρανό της Χαλδαίας. Η εμφάνιση του κομήτη του Χάλεϊ το 1066 μ.Χ. απαθανάτιστηκε στο περίφημο υφαντό του Μπαγιέ, καθώς θεωρήθηκε ολέθριο προμήνυμα της ήττας και του θανάτου του βασιλιά Χάρολντ της Αγγλίας στη μάχη του Χέιστινγκς κατά των επιδρομέων Βίκινγκς. Συνεπώς στα ραντεβού του, ο κομήτης αυτός μας επισκέπτεται περιοδικά, αιώνες τώρα, σκορπίζοντας το δέος και την αβεβαιότητα στους ανθρώπους. Στην εβραϊκή παράδοση ένα άστρο εμφανίζεται περιστασιακά για να λάμψει κατά την αναγγελία της γέννησης του Μωυσή στην Αίγυπτο. Ο Φαραώ το θεώρησε κακό προμήνυμα, συνδέοντάς το μάλιστα με ένα σημαδιακό όνειρο που είδε. Οι σοφοί ιερείς, από τους οποίους ζήτησε να του ερμηνεύσουν το όνειρο, του είπαν ότι σε κάποια από οικογένειες των Εβραίων της Αιγύπτου θα γεννιόταν ένα αγόρι που θα οδηγούσε τη χώρα στην καταστροφή. Έτσι, ο Φαραώ διέταξε μόλις γεννώνται αρσενικά παιδιά στους Ισραηλίτες, να πετιούνται στον ποταμό. Όμως, άγγελος Κυρίου έσωσε τον μικρό Μωυσή, ειδοποιώντας τον Αμράμ, τον πατέρα του, να τον κρύψει (Ταργκούμ της Παλαιστίνης, Ιώσ. Ιουδ. Αρχ. 2, 9, 3-4 και Εξοδ. Α'). Αξιοπαρατήρητη είναι και στις δύο περιπτώσεις η ομοιότητα με την καινοδιαθηκική αφήγηση, πολλούς αιώνες αργότερα, περί εντολής του Ηρώδη να σφαγιαστούν όλα τα άρρενα νήπια κάτω των δύο ετών.

Το άστρο της Βηθλεέμ ως αστρονομικό πρόβλημα απασχόλησε τους ορθολογιστές θεολόγους της Δύσης τον 16^ο αιώνα και εξής, στην επιθυμία τους να τεκμηριώσουν με επιστημονικοφανή τρόπο την ύπαρξή του. Η εμφάνιση του άστρου της Βηθλεέμ, συνδυαζόμενη με το γενικό αστρολογικό πλαίσιο της εποχής του, θα ήταν η ικανή και αναγκαία συνθήκη που θα απεδείκνυε πέραν πάσης αμφιβολίας την ιστορική ύπαρξη του ενσαρκωμένου θεού. Οι προσπάθειες, δηλαδή, των δυτικών χριστιανών αστρονόμων -κάτω από την πίεση των θεολογικο-αστρολογικών κύκλων της εποχής- επικεντρώθηκαν στην απόδειξη της ιστορικότητας της Γέννησης του Ιησού μέσω της απόδειξης της «εν χρόνω» ύπαρξης του άστρου.

Η άποψη αυτή -που ουσιαστικά υποστηρίζει την αστρολογική ερμηνεία και τις αστρολογικές αναφορές για το άστρο της Βηθλεέμ- άρχισε να ενδιαφέρει τη Δυτική Εκκλησία από τον 16ο αιώνα, εποχή κατά την οποία η αστρολογία γνώριζε μια δεύτερη άνθηση, λόγω της σύνδεσής της με την ιουδαϊκή Καμπαλά, η οποία εθεωρείτο τότε μέρος της χριστιανικής παράδοσης. Την εποχή εκείνη οι αστρολόγοι δεν έλειπαν από καμιά βασιλική αυλή, και πολλοί ποντίφικες είχαν τον προσωπικό τους αστρολόγο, ενώ πολλοί αστρολόγοι έγιναν κληρικοί και ανέβηκαν ψηλά στην εκκλησιαστική ιεραρχία.

Ο πάπας Γρηγόριος 13^{ος} (1572 – 1585), εμπνευστής του ημερολογίου που χρησιμοποιούμε και σήμερα, πίστευε στην αστρολογία. Είχε μάλιστα επίσημο αστρολόγο, ο οποίος απέδιδε τη γέννηση, την ακμή και την παρακμή των θρησκειών σε αστρικές επιδράσεις και ερμήνευε την εξάπλωση του χριστιανισμού από το ωροσκόπιο του Ιησού.

Χαρακτηριστικά, ο πάπας Λέων ο 10^{ος} (1513-1521) ίδρυσε έδρα αστρολογίας στη Scuola

Vaticana, ενώ ο πάπας Παύλος ο 3^{ος} (1534-1549), προκαθήμενος της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας κατά την αντιμεταρρύθμιση, είχε προσωπικό αστρολόγο του τον Λουκά Γκουάρικο -τον οποίο μάλιστα χειροτόνησε καρδινάλιο- και στη συνέχεια τον Μάριο Αλτέριο. Ο πάπας Γρηγόριος ο 13^{ος} (1572-1585), που δημιούργησε το νέο ημερολόγιο, είχε επίσημο αστρολόγο του τον περιβόητο Ιερώνυμο Καρντάνο (Geronimo Cardano, 1501-1576), ο οποίος εξηγούσε τη γέννηση, ακμή και παρακμή των θρησκειών ως αποτέλεσμα αστρικών επιδράσεων, πεπεισμένος ότι τα άστρα επιδρούν και καθορίζουν τις τύχες της ανθρωπότητας. Τη μεγάλη ανάπτυξη της χριστιανικής θρησκείας ο Καρντάνο ερμήνευε από το ωροσκόπιο του Ιησού, που, κατ' αυτόν είχε γεννηθεί υπό τη συζυγία του Δία και του Ηλιου.

Αυτός είναι ο λόγος που οι μεγάλοι αστρονόμοι της εποχής, όπως ο Τύχων Μπραχέ (Tycho Brach, 1546-1601) και ο βοηθός-συνεργάτης του Γιοχάνες Κέπλερ (Johannes Kepler, 1571-1630), πιεζόμενοι από το ιερατείο, ωθήθηκαν να ασχοληθούν με το άστρο της Βηθλεέμ, εγκαινιάζοντας έτσι μια παράδοση που, τουλάχιστον στη Δύση, συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Η μελέτη των ευαγγελικών περικοπών που αναφέρονται στο άστρο της Βηθλεέμ οδηγεί στις ακόλουθες επισημάνσεις:

- Η κίνηση του «αστέρα» που περιγράφουν οι ευαγγελικές περικοπές δεν συμπίπτει με τη φαινομένη κίνηση των ουρανίων σωμάτων (από Ανατολή σε Δύση)
- Η φαινομένη λαμπρότητα του «αστέρα» -λένε τα (απόκρυφα) κείμενα- σκίαζε ακόμη και το φως του Ήλιου. Όμως κανείς άλλος εκτός από τους Μάγους δεν αντελήφθη τον «αστέρα».
- Ο «αστέρας» ανέλαμπε και εξαφανιζόταν, στεκόταν ή εκινείτο «κατά το δοκούν», αναίτια ή αναλόγως των αναγκών και της περιοχής όπου βρίσκονταν οι Μάγοι – συμπεριφορά που δεν μπορεί κατ' ουδένα τρόπο να παρουσιάζει ένα αστρονομικό αντικείμενο.
- Ο «αστέρας» έδειξε έναν συγκεκριμένο μικρό τόπο, τον τόπο όπου γεννήθηκε ο Ιησούς. Ένα αστρονομικό αντικείμενο, όμως, λόγω της τεράστιας απόστασης στην οποία βρίσκεται, δεν μπορεί να «δείξει» έναν συγκεκριμένο τόπο στη γήινη επιφάνεια, μόνο κατεύθυνση (προσανατολισμό) μπορεί να δείξει. Προκειμένου να δειχθεί ένα ορισμένο γήινο σημείο, θα πρέπει το αντικείμενο να υπάρξει στα πολύ χαμηλά στρώματα της γήινης ατμόσφαιρας, πράγμα αδύνατον για ένα αστρονομικό αντικείμενο.

Εν όψει των επισημάνσεων αυτών, τις οποίες, ειρήσθω εν παρόδω, είχε κάνει και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, **η αντικειμενικότητα επιβάλλει υποχρεωτικώς την υιοθέτηση μιας από τις ακόλουθες θέσεις αναφορικά με τη φύση του «αστέρα» της Βηθλεέμ:**

α. Ο αστέρας δεν υπήρξε ποτέ, ήταν ένας μύθος, επινόηση των συγγραφέων του κατά Ματθαίον Ευαγγελίου, με στόχους αδιάφορους και άσχετους με την υπηρετήση της επιστημονικής και ιστορικής αλήθειας.

β. **Ο αστέρας υπήρξε ένα φαινόμενο υπερβατικό και υπερλογικό**, πέρα και έξω από τα όρια της επιστήμης – χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το γεγονός υπήρξε «αφύσικο», «υπεράνω» ή «έξω» από τα όρια του γενικότερου φυσικού νόμου, αντιθέτως, ίσως να σημαίνει ότι το εν λόγω φαινόμενο εξελισσόταν εντός του πλαισίου κάποιων φυσικών νόμων άγνωστων ακόμη στην επιστήμη. Για τους ορθόδοξους χριστιανούς που δεν έχουν ανάγκη επιβεβαίωσης της γέννησης και γενικότερα της ιστορικότητας του προσώπου του Ιησού, το άστρο της Βηθλεέμ είναι ένα καθαρά υπερβατικό γεγονός που εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της επί Γης ενσάρκωσης του Υιού και Λόγου του Θεού. Συνεπώς, καθώς τους εκφράζει η θέση του Χρυσοστόμου, δεν θεωρούν το άστρο της Βηθλεέμ ως αστρονομικό ζήτημα και δεν το εξετάζουν κάτω από αυτό το πρίσμα, αφού η μελέτη του ξεφεύγει από τα όρια της επιστήμης. Σύσσωμη η Ορθοδοξία ασπάζεται αυτήν ακριβώς τη θέση και γι' αυτόν τον λόγο δεν έχουν διατυπωθεί προτάσεις για τη φύση του άστρου της Βηθλεέμ από παλαιότερους ορθόδοξους αστρονόμους.

γ. **Ο «αστέρας» υπήρξε ένα μετεωρολογικό φαινόμενο** δυνάμενο να υλοποιείται και να μορφοποιείται στα όρια της κατώτατης ατμόσφαιρας. Στην περίπτωση όμως αυτή, δεν πρόκειται για αστρονομικό φαινόμενο.

Για τους ανυποχώρητους ορθολογιστές θα μπορούσε -ξέχωρα από την απάντηση περί υπερβατικής φύσης του άστρου- να προταθεί, ως περισσότερο αποδεκτή επιστημονικώς η άποψη ότι **το άστρο υπήρξε μια συμπτωματική αλληλουχία «σφαιρικών κεραυνών» και όχι ένα καθαρά αστρονομικό φαινόμενο**. Η θέση είναι βεβαίως ακραία, όμως, για έναν λεπτολόγο μελετητή, όχι τόσο ακραία όσο οι άλλες ερμηνείες για τη φύση του άστρου.

Οι παραπάνω γενικές σκέψεις και επισημάνσεις κάνουν υποχρεωτική την κατάθεση των αυστηρά προσωπικών θέσεων και απόψεών μας:

- **Ο «αστέρας» του Κατά Ματθαίον Ευαγγελίου δεν αποτελεί αστρονομικό αντικείμενο.** Τη διατύπωση μιας τέτοιας άποψης θα επέτρεπε μόνο η έλλειψη στοιχειωδών γνώσεων αστρονομίας – ή η άμβλυνση της επιστημονικής οξυδέρκειας από, π.χ., υπέρμετρη θρησκευτική πίστη και μονομέρεια, κοινωνική σκοπιμότητα ή άμετρη ανθρώπινη φιλοδοξία.
- Ο «αστέρας» δεν μπορεί με κανέναν τρόπο να είναι, από όσα μέχρι σήμερα γνωρίζουμε, κάποιο από τα γνωστά ατμοσφαιρικά φαινόμενα. Μετεωρολογικά φαινόμενα τέτοιας έκτασης, διάρκειας και ιδιοτήτων, που να συνάδουν με την ευαγγελικά περιγραφόμενη φύση και κινήσεις του «άστρου» της Βηθλεέμ, δεν έχουν, κατά τη γνώμη μας, παρατηρηθεί ποτέ μέχρι σήμερα, ούτε και γνωρίζουμε φυσικούς παράγοντες ή μηχανισμούς που να μπορούν να τα προκαλέσουν. Με κάθε επιφύλαξη, το πλέον συναφές προς τον ευαγγελικό αστέρα της Βηθλεέμ μετεωρολογικό φαινόμενο είναι ο σφαιρικός κεραυνός (ακραία εκδοχή).
- Για ένα φαινόμενο όπως ο αστέρας της Βηθλεέμ δεν μας επιτρέπεται να μπούμε στη λογική κατασκευής δογματικών προσωπικών σεναρίων και στη διατύπωση απόψεων που αποσκοπούν όχι στη διερεύνηση της αλήθειας, αλλά στην ψευδεπιβεβαίωση προσωπικών

μεταφυσικών ή άλλων δογμάτων, καθώς και την εξυπηρέτηση προσωπικών τακτικών, μεθοδεύσεων και επιδιώξεων.

Μια γενική άποψη θεολογικού και φιλοσοφικού χαρακτήρα που θα μπορούσε να διατυπωθεί είναι η ακόλουθη. Εφόσον ο δημιουργός ίδρυσε τον φυσικό νόμο, δεν είναι δυνατόν να γίνεται συγχρόνως και ο μεγάλος παραβάτης του, καταστρατηγώντας τον έστω και σε έκτακτες περιστάσεις, όπως αυτήν του αστέρα της Βηθλεέμ, υπονομεύοντας όμως με τον τρόπο αυτόν τις ίδιες τις ιδρυτικές προθέσεις του.

Στη βάση όσων προαναφέρθηκαν, θα μπορούσαμε, συνοψίζοντας, να διατυπώσουμε την άποψη ότι φαινόμενα όπως **το άστρο της Βηθλεέμ, αν βέβαια αυτό υπήρξε, κινούνται εντός των πλαισίων του γενικότερου φυσικού νόμου, ίσως όμως έξω από το σύστημα της μέχρι σήμερα υπάρχουσας επιστημονικής γνώσης. Υπό την έννοια αυτή, περιγράφοντας το άστρο της Βηθλεέμ, μπορούμε να δεχθούμε τους όρους «υπερβατικό» και «μεταφυσικό», ως προς τη φύση του.**

Εν κατακλείδι, ως θετικοί επιστήμονες νομιμοποιούμαστε να διατυπώνουμε άποψη για το τι δεν ήταν το άστρο της Βηθλεέμ, αλλά όχι να πλάθουμε σενάρια για το τι πιθανώς ήταν.

Η ΔΙΑΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΡΥΘΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Οι ειδικοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι όντως τα νερά της Ερυθράς Θάλασσας αποτραβήχτηκαν κι έτσι σώθηκαν οι κυνηγημένοι Ισραηλίτες. **Το σχετικά συνηθισμένο φαινόμενο της παλίρροιας εξηγεί τι ακριβώς συνέβη. Καθώς ο Μωσής γνώριζε καλά την περιοχή, μπορούσε να προβλέψει πότε ακριβώς θα συμβεί και πότε τα νερά θα «ανοίξουν» το δρόμο για το λαό και τη σωτηρία του. Αντίθετα, ο αιγυπτιακός στρατός, υπό την ηγεσία των Φαραώ δεν γνώριζε πως η παλίρροια επιστρέφει...** Μην μπορώντας να το προβλέψει κανείς τους, οι Αιγύπτιοι πνίγηκαν και οι Ισραηλίτες σώθηκαν! Και μάλιστα θα πρέπει να θεωρείται ως η μεγαλύτερη στην ανθρώπινη ιστορία!

Κατά μια άλλη υπόθεση ισχύει η θεωρία πως η έκρηξη του ηφαιστείου της Σαντορίνης, έπαιξε ρόλο στον «χωρισμό» των υδάτων της Ερυθράς Θάλασσας, επιτρέποντας τη διαφυγή των Ισραηλιτών από τον αιγυπτιακό στρατό που τους καταδίωκε, έχει προταθεί ως εξήγηση, για τα γραφόμενα στη Βίβλο. Η ανωτέρω θεωρία βέβαια, ουδέποτε έχει αποδειχθεί και έχει δεχθεί σφοδρότατη κριτική, αλλά αξίζει να τη δούμε. Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, οι 10 πληγές του Φαραώ, έλαβαν χώρα την εποχή του Τουθμώσι 'Γ, που βασιλεύσε από το 1479 ως το 1447 π. Χ.

Από την άλλη με προσομοιώσεις σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές, **ερευνητές στο Πανεπιστήμιο του Κολοράντο έδειξαν ότι ισχυρότατοι ανατολικοί άνεμοι που πνέουν με ταχύτητα 100 χλμ. την ώρα, αν διατηρηθούν επί 12 ώρες, μπορούν να κάνουν νερά βάθους δύο μέτρων να υποχωρήσουν**, ώστε να δημιουργηθεί για τέσσερις ώρες ένας χειρσαίος διάδρομος μήκους τριών- τεσσάρων χιλιομέτρων και πλάτους πέντε χιλιομέτρων. Η ερευνητική ομάδα από το Κολοράντο υπέδειξε μάλιστα ένα πιθανό σημείο σαν το μέρος όπου θα μπορούσε να είχε οδηγήσει ο Μωσής τον λαό του Ισραήλ που έφευγε μακριά από τη σκλαβιά της Αιγύπτου, πριν από 3.000 χρόνια.

Στο πλαίσιο μεγαλύτερης έρευνας για το πώς επηρεάζουν οι άνεμοι τα νερά θαλασσών και λιμνών, **οι αμερικανοί επιστήμονες του Εθνικού Κέντρου Ατμοσφαιρικής Έρευνας (NCAR) έδειξαν ότι ένας πολύ ισχυρός άνεμος μπορεί όντως να κινήσει τα νερά σε τέτοιο βαθμό ώστε ένας ποταμός να ενωθεί με μια λιμνοθάλασσα.**

Πιστεύεται ότι ο αρχαίος ποταμός Νείλος, σε κάποια καμπή του με σχήμα U, ενωνόταν με την παράκτια λιμνοθάλασσα Τανίδα. Σε εκείνο το σημείο θα μπορούσε να έχει ανοίξει η στενή λωρίδα γης, η οποία θα πρέπει να έκλεισε ξανά μόλις κόπασε ο άνεμος, πνίγοντας τον αιγυπτιακό στρατό, σύμφωνα με τη βιβλική αφήγηση. Σύμφωνα δε με τους επιστήμονες, **το φαινόμενο όπου ένας ισχυρός και επίμονος άνεμος μπορεί, υπό πολύ ειδικές συνθήκες, να κάνει τα ύδατα να υποχωρήσουν και να δημιουργηθεί κενό ονομάζεται «wind setdown».**

ΦΛΕΓΟΜΕΝΗ ΚΑΙ ΜΗ ΚΑΙΟΜΕΝΗ ΒΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΩΥΣΗ

Στην περίπτωση της φλεγόμενης και μη καιγόμενης βάτου λέγεται ότι **κανείς δεν παρακολούθησε το θαύμα αυτό, πέρα του ίδιου του Μωσέ, γεγονός που οδηγεί τον σκεπτόμενο άνθρωπο εις το συμπέρασμα πως ο Μωσής έπεισε τους Ιουδαίους δίχως να τους παρουσιάσει κάτι.**

Ο ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΩΕ

Ο Θεός όταν είδε τη γη πως είχε διαφθαρεί, αποφάσισε να τους καταστρέψει όλους και ν' αφήσει μόνον έναν, πού ήταν καλός, για να ξαναγίνει από αυτόν καινούργια γενιά ανθρώπων. Αυτός ήταν ο Νώε.

Ο Θεός παράγγειλε στον καλό Νώε να ετοιμάσει ένα μεγάλο κιβώτιο σαν πλοίο, μια κιβωτό, και μέσα εκεί να μπει αυτός με όλη του την οικογένεια. Του είπε ακόμη να παραλάβει μαζί του κι από ένα ζευγάρι απ' όλα τα ζώα της γης.

Ο Νώε με μεγάλη προθυμία και υπακοή άρχισε αμέσως να κατασκευάζει την κιβωτό. Κι ενώ αυτός συμμορφωνόταν με την εντολή του Θεού, οι άλλοι άνθρωποι εξακολουθούσαν να μένουν αμετανόητοι και να κάνουν κακές και βδελυρές πράξεις. Τέλος, ο Νώε μπήκε στην κιβωτό, παίρνοντας μαζί και τροφές για όλα τα πλάσματα, πού είχε μέσα.

Ο κατακλυσμός άρχισε όταν ο Νώε ήταν 600 ετών και συνεχίστηκε για 40 ημέρες. Ο Θεός άνοιξε τους καταρράκτες του ουρανού κι άρχισε να βρέχει βροχή ραγδαία. **Σαράντα μερόνυχτα**

έβρεχε αδιάκοπα. Το νερό σηκώθηκε πάνω στη γη κι έπνιξε ανθρώπους και ζώα και σκέπασε ως και τα ψηλότερα βουνά. Η κιβωτός όμως κολυμπούσε στην επιφάνεια, φέρνοντας τον καλό Νώε με την οικογένεια του.

Τα νερά κρατούνταν στη γη για 150 ημέρες (Γέν. 7,24) και μετά από ακόμα 150 ημέρες όταν σταμάτησε ο κατακλυσμός, η κιβωτός στάθηκε πάνω στην κορυφή του ψηλού βουνού Αραράτ, στην Αρμενία. Ύστερα από 120 ημέρες ο Νώε θέλησε να βεβαιωθεί αν μαζεύτηκαν πια τα νερά και αν μπορούσε να βγει, γι' αυτό άφησε ελεύθερο έναν κόρακα. Ο κόρακας δεν ξαναγύρισε. Έπειτα από λίγες ημέρες **άφησε ένα περιστέρι** το οποίο επειδή δεν μπορούσε να καθίσει ξαναγύρισε πίσω. Μετά από επτά ημέρες το ξαναέστειλε **κι αυτό γύρισε κατά το βράδυ κρατώντας ένα φύλλο από ελιά** (Γένεση 8,6-12).

Τότε ο Νώε κατάλαβε πώς τα νερά είχαν αποτραβηχτεί ολωσδιόλου και τα δέντρα είχαν ξεσκεπαστεί. Μετά την παραμονή ενός έτους στην κιβωτό ο Νώε άνοιξε την κιβωτό και βγήκε με την οικογένεια του και όλα τα πλάσματα που είχε μαζί του. Αμέσως έκαμε θυσία στο Θεό, ευχαριστώντας τον για τη σωτηρία του (Γέν. 8,4-19).

Ο Θεός ευχαριστήθηκε από τη θυσία του και υποσχέθηκε πως εξ' αιτίας του δε θα ξανάφερνε κατακλυσμό στη γη (Γέν. 8,20-22). Ως σημείο της υπόσχεσης αυτής **έστειλε το ουράνιο τόξο** (Γέν. 9,13). Ο Θεός ευλόγησε το Νώε και τους γιους του λέγοντάς: "αυξάνεστε και πληθύνεσθε και γεμίσατε τη γη" (Γέν. 9,1).

Ο κατακλυσμός έγινε περίπου το 4.950 με 4.000 π.Χ. Ο Νώε έζησε 350 χρόνια μετά τον κατακλυσμό και πέθανε σε ηλικία 950 ετών (Γέν. 9,28-29). **Από τους τρεις γιους του Νώε, τον Σημ, τον Χαμ και τον Ιάφεθ κατάγονται σύμφωνα με τη Βίβλο όλοι οι σημερινοί λαοί της Γης. Από τον Σημ κατάγονται οι Σημίτες (Αραβες, Εβραίοι, κλπ.), από τον Ιάφεθ οι Ινδοευρωπαίοι (Άριοι) και από τον Χαμ οι μαύροι κάτοικοι της Αφρικής.**

Τρεις είναι οι πιο σπουδαίες γεωολογικο-φυσικές ερμηνείες που δόθηκαν για την ερμηνεία του κατακλυσμού. Η μια είναι, ότι **ο κατακλυσμός που τόσο επίμονα εμφανίζεται στους θρύλους και στις παραδόσεις των λαών σχετίζεται με την τελευταία εποχή των τελευταίων παγετώνων 10000–8000 π.Χ.** οι οποίοι άρχισαν σαν γεωολογικό φαινόμενο πριν από εκατομμύρια χρόνια (Πλειστόκαινο εποχή). Ωστόσο, δύσκολα μπορεί να εναρμονισθεί το γεγονός του περιγραφόμενου στις παραδόσεις κατακλυσμού με ένα τέτοιο γεωολογικό φαινόμενο. Ούτε αυτά τα γεγονότα μπορούν χρονικά να συμπέσουν με τον εξεταζόμενο κατακλυσμό στους γνωστούς ιστορικούς χρόνους, ούτε βέβαια μπορεί να γίνει λόγος για διαφύλαξη λίγων ανθρώπων σε κιβωτό σε αυτή την περίπτωση.

Η ανακάλυψη εκατομμυρίων κατεψυγμένων μαμούθ μέσα σε πάγους που διατηρήθηκαν ανέπαφα, και πολλά μάλιστα με χλωρό χορτάρι στο στομάχι και στο στόμα τους στην Αλάσκα και Σιβηρία, ζώα που δεν ζουν φυσιολογικά σ' εκείνες τις περιοχές, μαζί με αλλά όπως βίσονες, πρόβατα, άλογα, τίγρεις και ρινόκερους και κοντά σε οπωροφόρα δένδρα με τα φύλλα και τους καρπούς τους, μαρτυρεί **μια δραστική αλλαγή του κλίματος** και την αιφνίδια θανάτωση των ζώων αυτών. Αυτό σύμφωνα με τους θιασώτες της θεωρίας του θερμομονωτικού καλύμματος (υδρατμών άνωθεν του στερεώματος—κάτι ανάλογο με τους δακτυλίους του Κρόνου) εξηγείται **με την διάρρηξη του δακτυλίου και την έκχυση δεκάδων τόνων νερού στη γη.** Οι θιασώτες της άποψης αυτής υποστηρίζουν ότι **ταυτόχρονα έγινε και κάτι άλλο· οι κάποτε ήπιες πολικές περιοχές βυθίστηκαν απότομα σε συνθήκες μεγάλης ψύξης και έτσι θανατώθηκαν όλως αιφνιδίως τα ζώα που ζούσαν εκεί αμέριμνα.**

Τη θεωρία αυτή με κάποιες παραλλαγές και προσαρμογές στα πρόσφατα χρόνια υποστηρίζουν οι φοναμενταλιστές John Whitcomb και Henry Morris στο ογκώδες βιβλίο τους *The Genesis Flood: The Biblical record and its scientific implications*, ένα ενδιαφέρον ομολογουμένως βιβλίο, που δίνει **απαντήσεις σε πολλές απορίες γύρω από τον κατακλυσμό, αλλά δημιουργεί και αρκετές άλλες, γι' αυτούς που τα ψάχνουν τα πράγματα.**

Ο ΓΟΛΙΑΘ

Το χαρακτηριστικό γνώρισμα του Γολιάθ ήταν το μεγάλο του μέγεθος, το οποίο σύμφωνα με τον Malcolm Gladwell, συγγραφέα του David And Goliath: Underdogs, Misfits, And The Art Of Battling Giants, οφειλόταν σε μία σπάνια πάθηση που ονομάζεται «ακρομεγαλία», κατά την οποία το άτομο παράγει μεγάλες ποσότητες αυξητικής ορμόνης.

Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΙΕΡΙΧΟΥΣ

Η πτώση της Ιεριχούς αναφέρεται στην Παλαιά Διαθήκη και αποτελεί μία από τις δραματικότερες σκηνές της Βίβλου. Οι Ισραηλίτες περπατούσαν γύρω από την πόλη μία φορά την ημέρα και την έβδομη ημέρα έκαναν το γύρο της πόλης 7 φορές. **Όταν σήμαναν οι σάλπιγγες και οι Ισραηλίτες φώναζαν με δυνατή φωνή, τα τείχη της πόλης ισοπεδώθηκαν, με αποτέλεσμα να κάνουν έφοδο και να την καταστρέψουν ολοκληρωτικά.** Η πτώση της Ιεριχώ οφείλεται σε σεισμό θεωρεί πιο πιθανό ο **Dr. Amos Nur**, ένας γεωφυσικός από το πανεπιστήμιο Stanford, ο οποίος τονίζει ότι όλα τα σημάδια οδηγούν στον σεισμό.

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΗΣΕ ΣΤΟ ΝΕΡΟ

Αφού έδωσε τροφή στα πεινασμένα πλήθη, πολλαπλασιάζοντας μερικά καρβέλια με ψωμί και λίγα ψάρια, ο Χριστός έσωσε το ποίμνιό του από μία καταγίδα που ερχόταν απειλητικά περπατώντας πάνω στο νερό. Σύμφωνα με έρευνα που έγινε από ομάδα Αμερικανών και Ισραηλινών επιστημόνων, **οι πηγές στις οποίες «περπάτησε» ο Χριστός δημιουργούν πολύ συχνά στρώσεις από πάγο, οπότε είναι πιθανό να στεκόταν πάνω σε ένα κομμάτι πάγο.**

Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Πολύ πιθανόν εκείνη την εποχή, το να κριθεί κάποιος νεκρός ήταν μία εύκολη απόφαση λόγω έλλειψης επιστημονικών γνώσεων και δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις πολλών ανθρώπων που θάφτηκαν ζωντανοί εξαιτίας μίας λανθασμένης διάγνωσης ή κάποιων τυχερών που γλίτωσαν τελευταία στιγμή, όπως ο Λάζαρος.

«Δεν υπάρχει ακόμη επαρκής επιστημονική εξήγηση που να αποκαλύπτει τον λόγο για τον οποίο η καρδιά ανακτά κάποιες φορές τη λειτουργία της λίγα λεπτά μετά το τέλος καρδιοαναπνευστικής αναζωογόνησης» εξηγεί ο Θεodorής Ξάνθος, καρδιολόγος και πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Καρδιοαναπνευστικής Αναζωογόνησης, επισημαίνοντας όμως ότι αυτές οι περιπτώσεις είναι σπάνιες και πως «ακόμη και αν συμβεί κάτι τέτοιο, τις περισσότερες φορές ο άνθρωπος καταλήγει στην κατάσταση του εγκεφαλικού θανάτου και παραμένει διασωληνωμένος».

Σύμφωνα με δημοσίευμα του BBC, ο δρ. Σαμ Πάρνα, διευθυντής Έρευνας Αναζωογόνησης στο Πανεπιστήμιο Stony Brook στη νέα Υόρκη, επιμένει ότι οι άνθρωποι μπορούν να εαπανέλθουν στη ζωή μέχρι και πέντε ώρες μετά τον «θάνατό» τους και με τη σωστή φροντίδα να μην υποστούν εγκεφαλική βλάβη.

Στις χριστιανικές Γραφές καταγράφονται περιπτώσεις επαναφοράς νεκρών στη ζωή με τη δύναμη του Θεού και αναφέρονται τα τρία αναστάσιμα θαύματα, αυτά του Λαζάρου, της κόρης του Ιαείρου και του μοναχογιού μιας χήρας από τη Ναϊν. Αποκορύφωμα της χριστιανικής πίστης, βέβαια, αποτελεί η Ανάσταση του Κυρίου, μετά την τριήμερη ταφή. , η οποία αναφέρεται στο έκτο άρθρο του Συμβόλου της Πίστεως: «Και αναστάντα την τρίτη ημέρα κατά τας Γραφάς» εξιστορείται από τους τέσσερις ευαγγελιστές, καθώς και από τις Πράξεις των Αποστόλων. «Φθάνοντας οι γυναίκες στον τάφο ανακαλύπτουν ότι ο βράχος της σφράγισης του έχει αποκυλιστεί και μένει αφρούρητος (Ματθαίος 28:2-4, Μάρκος 16:3-4, Λουκάς 24:2 και Ιωάννης 20:16). Έκπληκτες διαπιστώνουν ότι ο τάφος είναι κενός και βλέπουν άγγελο να τους εξηγεί την κατάσταση και να τους δίνει ένα μήνυμα (Ματθαίος 28:5-7, Μάρκος 16:5-7, Λουκάς 24:3-7)».

Η Ανάσταση του Χριστού συμπυκνώνει μια σειρά από συμβολισμούς για τους πιστούς. Σύμφωνα με την Εκκλησία, ο Ιησούς σήκωσε στους ώμους Του τις αμαρτίες της ανθρωπότητας και έδωσε μια ακόμη ευκαιρία για τη σωτηρία του πνεύματος, επιλέγοντας τον δρόμο της αγάπης και της θυσίας. **Το πέρασμα από τον θάνατο στη ζωή είναι η ελπίδα και η προσδοκία για την ανάσταση κάθε υπόστασης. Δείχνει τον δρόμο για την αθανασία και ταυτόχρονα δίνει εντελώς διαφορετικό νόημα στη ζωή. Ο θάνατος δεν είναι πια το τέλος, αλλά μια μετάβαση στη βασιλεία των ουρανών.** Η Ανάσταση περιγράφεται ως μία κατάσταση που ο Ιησούς ήταν τρεις ημέρες νεκρός και επανήλθε στη ζωή και «αυτό δεν το έχουν καταφέρει και ούτε πρόκειται γιατί δεν υπάρχει καμία πιθανότητα να κρατηθεί ένας άνθρωπος νεκρός και να αναζωογονηθεί με τις σημερινές γνώσεις, αφού, αναζωογονηθεί χωρίς εγκεφαλική βλάβη, η οποία ξεκινά μετά τα τέσσερα πρώτα λεπτά και σε τρεις ημέρες ο εγκέφαλος, η καρδιά και τα όργανα της κοιλιάς έχουν ήδη αρχίσει να αποσυντίθεται. Ωστόσο, η Ανάσταση του Ιησού έπειτα από τρεις ημέρες μπορεί να συμβολίζει τις δυνατότητες του ανθρώπινου σώματος, δυνατότητες που ακόμη δεν έχουν πλήρως αποκρυπτογραφηθεί, να επανέρχεται στη ζωή ακόμη και έπειτα από ώρες παραμονής σε μια κατάσταση η οποία μέχρι σήμερα θεωρείται «θάνατος», χωρίς όμως να χαρακτηρίζεται από την απολυτότητα της λέξης.

Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες έρευνες, ο θάνατος δεν επέρχεται στιγμιαία, αλλά σταδιακά. Η μετάβαση διαρκεί πολύ περισσότερο χρόνο από εκείνον που πιστεύαμε μέχρι πρόσφατα και – υπό συνθήκες – μπορεί να είναι αναστρέψιμη. Η καρδιακή ανακοπή, δηλαδή η αιφνίδια διακοπή της αναπνοής, της λειτουργίας της καρδιάς ή και των δύο, δεν είναι ταυτόσημη με τον θάνατο, παρά το

γεγονός ότι οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια εκεί, αν δεν αντιμετωπιστεί έγκαιρα. **Στις ευρωπαϊκές χώρες η αναζωογόνηση καταγράφει σχετικά υψηλά ποσοστά επιβίωσης και στη Σουηδία τα καθημερινά μικρά «θαύματα» σημειώνονται όλο και πιο συχνά** – σε αντίθεση με την Ελλάδα –, αφού η εκπαίδευση στην καρδιοαναπνευστική αναζωογόνηση είναι απαραίτητη για όλους τους πολίτες που θέλουν να πάρουν δίπλωμα οδήγησης. Οποιοσδήποτε πάθει καρδιακή προσβολή στη σκανδιναβική χώρα ξέρει ότι αν βρίσκεται κοντά του ένας οδηγός θα έχει αρκετές πιθανότητες να ζήσει ενδεχομένως για πολλά χρόνια επιπλέον, αφού ο διπλανός του θα είναι σε θέση να ξεκινήσει τις μαλάξεις στον ρυθμό του «Stayin' Alive» των Bee Gees, όπως επιβάλλεται σε τέτοιες περιπτώσεις. Η ζωή του ανθρώπου που παθαίνει καρδιακή προσβολή εξαρτάται και από άλλα «γήινα» στοιχεία. Η κατάσταση και η κόπωση του ανανήπτη, για παράδειγμα, παίζουν μεγάλο ρόλο, καθώς ο άνθρωπος που παρέχει τη βοήθεια γίνεται για λίγο «η καρδιά και η αναπνοή» του άλλου, μέχρι να μπορέσει να εφαρμοστεί μια πιο αποτελεσματική θεραπεία με αυτόματα μηχανήματα.

Το μεγάλο πρόβλημα είναι ότι υπάρχουν αμφιλεγόμενα κριτήρια για την ανακοίνωση του θανάτου στο νοσοκομείο. Οι περισσότεροι γιατροί προβαίνουν στη διαδικασία της αναζωογόνησης για 20 λεπτά ή μία ώρα και έπειτα σταματούν. Ο χρόνος, φυσικά, διαφέρει κατά περίπτωση και παρατείνεται αν το περιστατικό αφορά άτομο νεαρής ηλικίας, αλλά, συνήθως, μόλις ο γιατρός εξαντλήσει τα πιθανά αναστρέψιμα σενάρια, έπειτα από τρεις κύκλους καρδιοαναπνευστικής αναζωογόνησης δηλώνει με ασφάλεια ότι ο ασθενής του είναι νεκρός. Ο δρ Σαμ Πάρνια, όμως, έχει αντίθετη άποψη. «Η απόφαση να σταματήσει ένας γιατρός τη διαδικασία είναι αυθαίρετη. Βασίζεται στην πεποίθηση ότι ύστερα από κάποια ώρα οι πιθανότητες για εγκεφαλική βλάβη είναι αυξημένες και δεν συνεχίζει, καθώς η επαναφορά ενός ανθρώπου σε κατάσταση φυτού δεν είναι επιθυμητή. **Υπάρχουν, όμως, έρευνες που δείχνουν ότι με την ενίσχυση των σταδίων της αναζωογόνησης, διπλασιάζονται οι πιθανότητες επιβίωσης, χωρίς απαραίτητα αυτή να συνοδεύεται από εγκεφαλική βλάβη**» αναφέρει ο διάσημος γιατρός και συνεχίζει αναπολώντας το πιο εντυπωσιακό συμβάν που γνωρίζει, το οποίο αφορά ένα κορίτσι από την Ιαπωνία που ήταν νεκρό για περισσότερες από τρεις ώρες και επανήλθε. «Πρόσφατα, μάλιστα, έμαθα ότι απέκτησε και παιδί» καταλήγει.

Το πιο δύσκολο κομμάτι κατά την επαναφορά, πάντως, είναι η στιγμή του «ξυπνήματος», καθώς το οξυγόνο μπορεί να γίνει τοξικό σε αυτό το στάδιο. Ο Πάρνια περιγράφει τη συγκεκριμένη διαδικασία σαν το τσουνάμι που ακολουθεί έναν μεγάλο σεισμό. Η λύση που προτείνει δεν είναι άλλη από τη μείωση της θερμοκρασίας, αφού η μετάβαση από τους 37°C στους 32°C επιβραδύνει την αποσύνθεση των εγκεφαλικών κυττάρων. Η Κάρολ Μπράδερς, για παράδειγμα, στάθηκε πολύ τυχερή. Η καρδιά της άρχισε να χτυπά ξανά περίπου 45 λεπτά μετά τον αρχικό «θάνατό» της και εισήχθη εσπευσμένα σε ένα ελικόπτερο. Ο γιατρός που

βρισκόταν μαζί της έκανε τότε τη σωτήρια κίνηση να ρίξει τη θερμοκρασία του σώματός της, τοποθετώντας επάνω της τα παγωμένα φαγητά που είχε αγοράσει λίγη ώρα νωρίτερα από το σουπερμάρκετ. Μερικές ημέρες μετά, η 63χρονη ανέκτησε τις αισθήσεις της.

«Η νεκροφάνεια δεν υπάρχει. Είναι κακή διάγνωση του θανάτου και δεν συναντάται πλέον σε δυτικές χώρες όπου υπάρχουν τα κατάλληλα μηχανήματα» εξηγεί ο Θεοδωρής Ξάνθος, χωρίς να αφήνει περιθώριο αμφισβήτησης. Ορισμένοι γιατροί στο παρελθόν εξέταζαν την καρδιά και αν αυτή δεν είχε τόνους, τότε ο δρόμος προς την τελετή ταφής ήταν κοντά. Στην εποχή μας, όμως, με τις υπάρχουσες μεθόδους και με τον νομοθετικό καθορισμό του χρόνου που μεσολαβεί, η περίπτωση λάθους είναι μηδαμινή. Έτσι, μπορεί οι ιστορίες που ανταγωνίζονται το ανυπέβλητο της Ανάστασης του Χριστού να είναι επιστημονικά αβάσιμες, αλλά το σίγουρο είναι ότι **ο θάνατος δεν είναι όπως τον έχει ο μέσος άνθρωπος στο μυαλό του και δεν αποτελεί πάντα το οριστικό τέλος. Η ακριβής οριοθέτηση της στιγμής που δύσκολα αποφεύγει κάποιος θνητός ίσως να χρειάζεται αναβάθμιση.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΘΑΥΜΑΤΑ, ΕΞΟΡΚΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ως **θαύμα χαρακτηρίζεται κάθε συμβάν**, που στη βάση μιας ειδικής αντίληψης (κοινωνικής, θρησκευτικής, φιλοσοφικής κ.λπ.) για τη φύση και τους φυσικούς νόμους, **είναι δυνατόν να θεωρηθεί "ανεξήγητο", με τα καθιερωμένα, επιστημονικά αποδεκτά, κριτήρια**. Το θαύμα κατατάσσεται σε ορισμένη κατηγορία γεγονότων που θεωρούνται ασυνήθιστα ή "απίστευτα", και οι θρησκευόμενοι ισχυρίζονται πως γίνονται αντιληπτά από τις αισθήσεις τους, ως εκδηλώσεις υπερφυσικής ή θείας προέλευσης.

Το θαύμα είναι άρρηκτα δεμένο με την πίστη μας, έστω και αν ο ίδιος δεν το έχουμε βιώσει. Πολλοί αρκούνται στο να αναπαράγουν θαύματα που δεν είδαν με τα μάτια τους, μερικοί άλλοι φέρνουν ως παράδειγμα τον «άπιστο» Θωμά (που ωστόσο του έγινε η χάρη και είδε το θαύμα με τα μάτια του» ενώ κάποιιο τρίτο προτείνουν μια σολομώντεια απάντηση: ο Θεός είναι ικανός για όλα και από τίποτε δεν περιορίζεται, άρα κάλλιστα μπορεί να επιτέλεσε το συγκεκριμένο «θαύμα».

Στην αντίπερα όχθη **υπάρχουν εκείνοι που δεν δέχονται την κατάλυση των φυσικών νόμων εκ μέρους του Θεού**, οι οποίοι με τη σειρά τους διακρίνονται σε εκείνους που δέχονται την ύπαρξη των θαυμάτων αν και με διαφορετικό τρόπο, χωρίς να απορρίπτουν την ύπαρξη του Θεού και σε εκείνους που, έχοντας καθαρά υλιστική ή μηδενιστική σκέψη δεν δέχονται καν την ύπαρξη Θεότητας, πόσο μάλλον την επιτέλεση θαυμάτων από έναν Θεό που για εκείνους δεν υπάρχει. Για τους τελευταίους η επιστήμη έχει τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο σε όλα αυτά, καθώς και μια εξήγηση για το στιδήποτε, έστω και αν στους περισσότερους τομείς γνώσης τα ερωτηματικά είναι περισσότερα από τις τελείες και τις παύλες.

Αγίασμα

Γιατί και πώς το νερό του αγιασμού διατηρείται χωρίς να αλλοιώνεται ή να «χαλαίει;». Η θρησκευτική τελετουργία «μετουσιώνει» το νερό σε κάτι υπερβατικό που μπορεί να δρα προστατευτικά στον συνήθη κοσμικό χώρο και χρόνο;

Η βακτηριοκτόνος και μυκητοκτόνος βιολογική ιδιότητα των ευγενών μετάλλων και κυρίως των βαρέων μετάλλων, ονομάζεται «ολιγοδυναμία».

Ως ολιγοδυναμία ορίζουμε την τοξική επίδραση των μεταλλικών ιόντων σε ζωντανά κύτταρα όπως, φύκια, μύκητες, σπόρια, προκαρυωτικούς ιούς, ευκαρυωτικούς μικρο-οργανισμούς, gram αρνητικά και θετικά εντερικά παθογόνα στο πόσιμο νερό, ακόμη και σε σχετικά χαμηλές συγκεντρώσεις.

Αυτό επιτυγχάνεται με την παρεμπόδιση της αναπνοής των αναπνευστικών ενζύμων του κάθε βακτηρίου, εξαιτίας της προσκόλλησης σε αυτά των μεταλλικών ιόντων in vivo, που λειτουργεί με ένα παρόμοιο μηχανισμό όπως λειτουργεί η αιμογλομίνη του αίματος που έχει πενταπλάσια έφεση μεταφοράς μονοξειδίου του άνθρακα στα πνευμόνια σε σχέση με το οξυγόνο.

Η μετάγγιση του απολυμασμένου νερού με ιόντα βαρέων μετάλλων σε μολυσμένο νερό εξακολουθεί να έχει βακτηριοκτόνο δράση, γιατί τα μεταλλικά ιόντα, μετά τον θάνατο του βακτηρίου αποδεσμεύονται και προσκολλώνται σε άλλο βακτήριο!

Ο αγιασμός λοιπόν, έχει βακτηριοκτόνο δράση, και διατηρείται πολύ, επειδή κατά την διάρκεια του αγιασμού των υδάτων, ο παπάς εμβαπτίζει τον χρυσό ή τον μεταλλικό σταυρό μέσα στο νερό!

Ο αγιασμός με ξύλινο σταυρό θα στερούσε από τον αγιασμό την βακτηριοκτόνο ιδιότητα. Την ιδιότητα αυτή, του χρυσού, του αργύρου, και των βαρέων μετάλλων τα ιερατεία την γνωρίζουν από τον 5ο π. Χ. αιώνα!

Αν αμφιβάλετε για την ποιότητα του νερού που πρόκειται να πιείτε σε άγνωστο μέρος, βυθίστε ένα χρυσό δακτυλίδι ή ένα ασημένιο και μετά από 48 ώρες πιείτε άφοβα. Τα παθογόνα βακτήρια θα είναι νεκρά.

Ωστόσο ερευνητές από το Ινστιτούτο Υγιεινής και Εφαρμοσμένης Ανοσολογίας στο Ιατρικό Πανεπιστήμιο της Βιέννης δοκίμασαν νερό από 21 πηγές στην Αυστρία και 18 αγιάσματα στη Βιέννη και βρήκαν δείγματα που περιείχαν έως και 62 εκατομμύρια βακτήρια ανά ml νερού, και κανένα από αυτά δεν είναι ασφαλή για κατανάλωση.

Οι δοκιμές έδειξαν ότι το 86% από τα αγιάσματα, που χρησιμοποιούνται συνήθως σε τελετές βάπτισης, είχαν μολυνθεί με κοινά βακτηρίδια που βρίσκονται στα περιττώματα, όπως το E. coli, ο εντερόκοκκος και το καμπυλοβακτηρίδιο, τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε διάρροια, κράμπες, κοιλιακό άλγος, και πυρετό.

Νιτρικά άλατα, που βρίσκονται συνήθως στα λιπάσματα από τα αγροκτήματα, εντοπίστηκαν επίσης στο νερό. Σε περίπτωση κατάποσης, το νερό που περιέχει νιτρικά πάνω από το μέγιστο επίπεδο ρύπων θα μπορούσε να προκαλέσει σοβαρές ασθένειες, ιδιαίτερα σε βρέφη ηλικίας κάτω των 6 μηνών, τα οποία μπορεί να οδηγηθούν στο θάνατο εάν αφεθούν χωρίς θεραπεία, σύμφωνα με το αμερικανική Υπηρεσία Προστασίας του Περιβάλλοντος .

«Πρέπει να προειδοποιήσουμε τους ανθρώπους να μην πίνουν νερό από τις πηγές αυτές,» είπε ο Δρ Alexander Kirschner, ερευνητής της μελέτης και μικροβιολόγος στο Ιατρικό Πανεπιστήμιο της Βιέννης. Η μελέτη, που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό νερό και υγεία, επίσης διαπίστωσε ότι όλες οι πηγές σε εκκλησίες και παρεκκλήσια νοσοκομείου περιείχαν βακτήρια - όσο πιο πολυάσχολη η εκκλησία, τόσο περισσότερα τα βακτήρια. "Αυτό μπορεί να αποτελέσει ένα πρόβλημα που μέχρι σήμερα έχει υποτιμηθεί, ειδικά στα νοσοκομεία, δεδομένου ότι υπάρχουν εκεί πολλοί άνθρωποι με εξασθενημένο ανοσοποιητικό σύστημα, είπε ο Kirschner.

Έχουν υπάρξει πρόοδοι που γίνονται για την πιο υγιεινή χρήση του αγιασμού, συμπεριλαμβανομένης της εφεύρεσης ενός ιερού διανομέα νερού πριν από μερικά χρόνια από έναν Ιταλό ιερέα, ενώ μελέτες έχουν επίσης δείξει ότι η προσθήκη αλατιού (στα συνιστώμενα επίπεδα του 20 τοις εκατό) μπορεί να βοηθήσει την απολύμανση του νερού. Αλλά ο Kirschner προειδοποιεί ότι το αλάτι δεν είναι ένας αξιόπιστος τρόπος για την πρόληψη της μόλυνσης και **συστήνει αντ' αυτού ότι οι ιερείς πρέπει να αλλάζουν τακτικά τον αγιασμό στις εκκλησίες και να ενημερώνουν τους πιστούς σχετικά με τους κινδύνους**, καθώς και για την ιστορία με τις ιερές πηγές.

Τα στίγματα

Τα στίγματα είναι ένα «θαύμα» που εντοπίζεται κυρίως στους κόλπους της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και περιλαμβάνει αιμορραγικές εστίες στα σημεία όπου σύμφωνα με την παράδοση σταυρώθηκε ο Χριστός: στις παλάμες, στα μετατάρσια, στις πλευρές, στην πλάτη και στο μέτωπο. Λέγεται ότι το αίμα από τις πληγές αυτές ρέει συνεχώς χωρίς να πήζει, συνοδεύεται συνήθως από πόνο, ενώ μερικές φορές αναδύει ένα υπέροχο άρωμα. Το σχήμα των αιμορραγικών εστιών είναι συνήθως στρογγυλό και σε κάποιες περιπτώσεις ρομβοειδές ή γενικά δίνει την εντύπωση εκδοράς, η οποία αυτοιάται και σταματά να αιμορραγεί, μέχρι να εμφανιστεί ξανά. Τα Στίγματα φημολογείται ότι δεν ανταποκρίνονται στην ιατρική αντιμετώπιση, ενώ κάποιες πιο «εντυπωσιακές» αλλά προφανώς λιγότερο αξιόπιστες περιγραφές θέλουν το αίμα να ρέει προς αντίθετη φορά από εκείνη της βαρύτητας, καθώς και ότι περιλαμβάνει δυο διαφορετικές ομάδες αίματος...

Ο άνθρωπος που βιώνει τα Στίγματα παραδοσιακά θεωρείται ως ιδιαίτερα πιστός, γεμάτος αγάπη, συγγνώμη και κατανόηση για όλο τον κόσμο, ο οποίος μέσα από μια εκστατική διαδικασία «λαμβάνει» τις πληγές του Ιησού, ενώ δεν είναι λίγες και οι περιπτώσεις οραμάτων κατά τα οποία ο στιγματικός «ζει» το μαρτύριο του Χριστού. Πριν την εμφάνιση των Στιγμάτων βιώνει έναν εξαιρετικά ισχυρό πόνο, ψυχής και σώματος και στη συνέχεια εμφανίζεται η αιμορραγία. Εάν υπάρχουν μόνο οι πόνοι χωρίς την εμφάνιση αιμορραγίας, τότε μιλάμε για τα Μυστικά Στίγματα.

Σύμφωνα με την Καθολική Εγκυκλοπαίδεια, υπήρξαν 62 άτομα που εμφάνισαν τα Στίγματα, με πρώτο από όλους τον Άγιο Ιωάννη της Ασίζης (1181 – 1226) και στην πλειοψηφία τους ήταν γυναίκες, Αγίες, Οσίες και Μοναχές. Φυσικά, υπάρχει και η διαφορούμενη αναφορά του Παύλου στο τέλος της Προς Γαλάτας Επιστολής του την οποία ερμηνεύουν ορισμένοι κυριολεκτικά, θεωρώντας την ως μια σαφέστατη δήλωση ότι ο ίδιος ήταν Στιγματικός.

Θαυματουργό έλαιο

Ένα πρωτοφανές θαύμα της Θεοτόκου αναστάωσε τον θρησκευτικό κόσμο στη Γαλλία: Ο Μπασάμ Ασσάφ, ο υπηρέτης ενός ορθοδόξου Σύρου (Σύριου) στο Παρίσι, του Μιχαήλ Μερές στις 12 Αυγούστου 1988 προετοιμαζόταν για την εορτή της Κοιμήσεως. Στο εκκλησάκι του σπιτιού τους έκαψε θυμίαμα, άναψε ακοίμητη κανδήλα και πρόσφερε άνθη στη Θεοτόκο, της οποίας υπάρχουν εκεί πολλές εικόνες. Ύστερα προσευχήθηκε στην Παναγία για την οικογένειά του που μένει στη Συρία, και για τον κύριό του που τον αγαπά σαν πατέρα. Την ώρα εκείνη ακριβώς εμφανίζεται στον υπηρέτη η Θεοτόκος και του λέει: - Σε προστατεύω. Είμαι μαζί σου. Πάρε αυτό το δώρο! **Την ίδια στιγμή ο Ασσάφ ένοιωσε να γεμίζουν τα χέρια του μ' ένα υγρό, που είχε τη σύσταση και την οσμή πολύ καθαρού ελαιόλαδου.**

Όταν επέστρεψε ο Μερές στο Παρίσι, πληροφορήθηκε το γεγονός, αλλά προτίμησε να το κρατήσει μυστικό. Το θαύμα όμως επαναλήφθηκε, και **το θαυματουργό έλαιο έκανε διάφορες θεραπείες σε Σύρους και Λιβανέζους.** Τότε ο Μερές έδωσε συνέντευξη τύπου, παρουσία του Μητροπολίτου Γαλλίας Ιερεμία και του εκπροσώπου του πατριαρχείου Αντιοχείας στη Γαλλία επισκόπου Γαβριήλ.

Το θαυμαστό σημείο δεν παύει να επαναλαμβάνεται. Κι όχι μόνο στο εκκλησάκι του Μερές, αλλά και άλλου, όταν ο Ασσάφ προσεύχεται η συμμετέχει στη θεία λειτουργία η απλώς μνημονεύει το όνομα του Ιησού και της Παναγίας.

Στις 17 Σεπτεμβρίου 1988, την ώρα της θείας λειτουργίας στον ελληνικό ναό του αγίου Στεφάνου της οδού Ζωρζ Μπιζέ, το έλαιο ανάβλυζε επί μία ώρα και το διαπίστωσαν όλοι οι πιστοί.

Στη συνέχεια ανέλαβε η επιστήμη να ερευνήσει την αλήθεια του θαύματος. Ορίστηκε μία επιτροπή, της οποίας τα μέλη παρακολούθησαν το φαινόμενο τρεις φορές, κατά τις οποίες συγκέντρωναν **το εκκρινόμενο έλαιο και το υπέβαλλαν σε βιοχημικές αναλύσεις.**

Οι εξετάσεις αυτές έγιναν στο Εργαστήριο Βιοχημείας των Λιπιδίων του Νοσοκομείου Πιτιέ-Σαλπεντιέρ στο Παρίσι, από τον καθηγητή Ζ. Λ. ντε Ζεν. Τα πορίσματα της επιτροπής παρουσίασε στη δημοσιότητα ο μητροπολίτης Ιερεμίας. Σύμφωνα με αυτά, το υγρό παρουσιάζει τη χαρακτηριστική σύσταση ενός φυτικού ελαίου. Περιέχει στοιχεία λιπιδικά, ιδιαιτέρως φυτοστερόλες, οι οποίες δεν υπάρχουν στο αίμα. Επιπλέον είναι αδύνατον να συντεθούν από τον ανθρώπινο οργανισμό. Το υγρό επίσης περιέχει χοληστερίνη, ένα συστατικό ζωικής προελεύσεως, το οποίο ουδέποτε συναντάται σε οποιοδήποτε ελαιόλαδο. Υπογραμμίζοντας το τελευταίο αυτό

σημείο, η επιτροπή συμπεραίνει ότι υπ' αυτές τις συνθήκες «το υγρό δεν μπορεί να προέρχεται από κάποια εξωτερική παροχή ελαιολάδου». Βεβαιώνει επίσης την αναμφισβήτητη βελτίωση της υγείας δυο ατόμων που χρίστηκαν με το εκκρινόμενο έλαιο από τα χέρια του Μπασάμ Ασσάφ.

Και η αναφορά της επιτροπής καταλήγει ως εξής: «Το γεγονός αυτό δεν επιδέχεται καμιά φυσική ή λογική εξήγηση. Εντάσσεται μάλλον στο πλήθος των θαυμάτων της Παναγίας μας, που γνώρισε η ιστορία της Εκκλησίας».

Γιατί δεν «λιώνουν» τα λείψανα των Αγίων

Όταν πεθαίνουμε το σώμα δεν παραμένει ίδιο, αλλά υφίσταται αλλαγές από την πρώτη κιόλας στιγμή μέχρι να φτάσει στην πλήρη αποσύνθεση. Χωρίς ζωή η κυκλοφορία του αίματος και ο μεταβολισμός παύουν και το σώμα αρχίζει να αποικοδομείται. Το δέρμα πέφτει, τα μάτια αποσυντίθεται, τα μαλλιά μετατρέπονται σε σκόνη και τελικά μένουν μόνο τα οστά μας. Όλα αυτά είναι καλά νέα για τα σκουλήκια και τα βακτήρια που ζουν στο έδαφος και κάνουν γιορτή για σάπια υλικά, όπως το νεκρό σώμα μας. Μια φυσική διαδικασία ανακύκλωσης που δίνει ζωή από τον θάνατο.

Ωστόσο υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες άνθρωποι στην εκταφή χρόνια μετά τον θάνατό τους, βρέθηκαν ανεξήγητα διατηρημένοι. Μάλιστα, μερικοί από αυτούς τους ανθρώπους έχουν διατηρηθεί για αιώνες.

Κατά την Εκκλησία:

Η Εκκλησία το αντιμετώπισε αυτό ως ένα γεγονός ιερότητας και άνθρωποι οι οποίοι μυστηριωδώς ματαίωσαν την αποσύνθεση, αγιοποιήθηκαν. Πιστεύει ότι αφθαρσί είναι ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι που ευαρεστούν τον Θεό, γίνονται τα όργανα με τα οποία οδηγεί άλλους στη σωτηρία. Υποστηρίζει μάλιστα ότι η αφθαρσία συχνά συνοδεύεται από άλλα υπερφυσικά φαινόμενα, όπως μια γλυκιά μυρωδιά που είναι γνωστή ως η "οσμή της ιερότητας", την έλλειψη νεκρικής ακαμψίας, στίγματα ή πληγές μαρτυρίου που συνεχίζουν να αιμορραγούν, φυσική ζεστασιά καιρό μετά το θάνατο, ακόμα και κίνηση.

Η επιστημονική εξήγηση:

Από την άλλη όμως, υπάρχει και η επιστημονική εξήγηση. Υπάρχουν δύο βασικοί μηχανισμοί οι οποίοι μπορούν να καθυστερήσουν την αποσύνθεση: η φυσική ή ξηρά μουμιοποίηση και η σαπωνοποίηση.

Κατά τη φυσική ή ξηρά μουμιοποίηση, η οποία ξεκίνησε από τους Αιγυπτίους, τα εσωτερικά όργανα αφαιρούνται προσεκτικά και οι κοιλότητες του σώματος γεμίζουν με βότανα και άλλα φυσικά υλικά που καταπολεμούν την φθορά. Το σώμα στη συνέχεια λούζεται με έλαια και τυλίγεται σε λινό ύφασμα. Αν και ακούγεται σαν μια επίπονη διαδικασία, η μουμιοποίηση μπορεί επίσης να συμβεί κατά λάθος. Δηλαδή: υπό τις κατάλληλες περιβαλλοντικές συνθήκες, όταν δηλαδή επικρατεί ξηρό κλίμα στο χώρο ταφής και υπάρχει έλλειψη οξυγόνου και κατ' επέκταση έλλειψη βακτηριδίων διατηρείται αναλλοίωτο το νεκρό σώμα.

Ο δεύτερος και πιο συχνός μηχανισμός είναι η σαπωνοποίηση (saponification). Πρόκειται για χημική αντίδραση κατά τη διάρκεια της οποίας το ανθρώπινο ή ζωικό λίπος έρχεται σε επαφή με μία ισχυρή αλκαλική βάση, με αποτέλεσμα η σορός του νεκρού να διατηρείται αναλλοίωτη παίρνοντας μια κέρινη όψη. Η διαδικασία αυτή ενεργοποιείται σε μέρη με εξαιρετικά υγρό κλίμα ή όπου το έδαφος περιέχει μεγάλες ποσότητες θείου.

Η δύναμη της δράσης της Κυριακής προσευχής (Πάτερ ημών) και του ορθοδόξου σημείου του Σταυρού

Οι επιστήμονες έχουν επαληθεύσει την δύναμη της δράσης της Κυριακής προσευχής (Πάτερ ημών) και του ορθοδόξου σημείου του Σταυρού στα παθογενή βακτήρια. Δείγματα νερού από διάφορες δεξαμενές (πηγάδια, ποταμούς, λίμνες) πάρθηκαν για έρευνα. Όλα τα δείγματα είχαν goldish staphylococcus, ένα κολοβακτηρίδιο. Αποδείχθηκε εν τούτοις, ότι αν η Κυριακή προσευχή λεχθεί και το σημείο του Σταυρού γίνει επάνω τους, ο αριθμός των βλαβερών βακτηριδίων θα μειωθεί επτά, δέκα, εκατό, ακόμη και πάνω από χίλιες φορές. Τα πειράματα έγιναν με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποκλείουν και την ελάχιστη πιθανή νοητική επιρροή. Η προσευχή ειπώθηκε και από πιστούς και από απίστους, αλλά ο αριθμός των παθογόνων βακτηρίων σε διαφορετικό περιβάλλον με διαφορετικές ομάδες βακτηρίων ακόμη και τότε μειώθηκε, συγκρινόμενος με τα πρότυπα αναφοράς. Οι επιστήμονες απέδειξαν επίσης την ευεργετική επίδραση που η προσευχή και το σημείο του Σταυρού έχουν πάνω στους ανθρώπους. Όλοι οι συμμετέχοντες στα πειράματα είδαν την πίεση του αίματός τους να σταθεροποιείται και τους αιματικούς δείκτες βελτιωμένους. Κατά τρόπο εντυπωσιακό, οι δείκτες άλλαζαν προς την ίαση που χρειαζόταν. Στους υποτασικούς η αιματική τους πίεση ανέβηκε, ενώ στους υπερτασικούς κατέβηκε. Έτσι γίνεται κατανοητό το αναλλοίωτο του αγιασμού, το ανέβασμα του ζυμαριού από τα σταυρολούλουδα. (λουλούδια του Επιταφίου), η διατήρηση φρέσκου του Πασχαλιάτικου αυγού μέχρι τον επόμενο χρόνο, όταν τοποθετείται στο εικονοστάσι.

Η πυρακτωμένη Εικόνα

Μαρτυρείται ότι υπάρχει στο Μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονος στο Άγιον Όρος, η Εικόνα των Νεομαρτύρων της Βασιλικής οικογένειας, του τελευταίου τσάρου της Ρωσίας Νικολάου

Άγγελοι στο Άγιο Όρος

Έχουν δημοσιευθεί φωτογραφίες επισκεπτών του Αγίου Όρους που απεικονίζουν αγγέλους κατά την τύπωση των φωτογραφιών. Υποστηρίζεται ότι δεν πρόκειται για επεξεργασία της φωτογραφίας

Θαύμα με χειροβομβίδες

Ανήμερα του Αγίου Κωνσταντίνου, το 1941, στο χωριό Φωτακάδο Χανίων, στον Ιερό Ναό Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, και μεσούσης της μάχης της Κρήτης, γερμανοί αλεξιπτωτιστές έριξαν χειροβομβίδες μέσα στον Ιερό Ναό όπου ήταν συγκεντρωμένα τα γυναικόπαιδα του χωριού.

Με Θαύμα των Αγίων καμία χειροβομβίδα δεν εξερράγη, οι άντρες του χωριού αντιλήφθησαν τους αλεξιπτωτιστές, οι οποίοι και υποχώρησαν αμέσως χωρίς να πάθει τίποτα η Εκκλησία και τα γυναικόπαιδα.

Εξορκισμοί

Με τον όρο Εξορκισμός εννοείται η εκδίωξη δαιμόνων ή άλλων κακών πνευματικών οντοτήτων που κατέχουν (αναλαμβάνουν τον έλεγχο) ένα πρόσωπο ή ένα χώρο. Η πρακτική, αν και αρχαία ως προς τις ρίζες της, είναι ακόμα τμήμα του συστήματος πεποιθήσεων πολλών θρησκειών. Η λέξη «εξορκισμός» σημαίνει «ωθώ κάποιον να ορκιστεί» και αναφέρεται κυρίως στον εξορκιστή που εξαναγκάζει κάποιο υποτιθέμενο πνεύμα να υπακούσει κάποια υποτιθέμενη ανώτερη δύναμη.

Κατά τη ψυχολογία βέβαια σε ασθενείς με σοβαρές συναισθηματικές, ψυχιατρικές ή νευρολογικές διαταραχές υπάρχουν συμπτώματα που τους κάνουν να συμπεριφέρονται με τρόπο που δεν θα έκαναν υπό φυσιολογικές συνθήκες, όπως η σχιζοφρένεια, η Διαταραχή Πολλαπλής Προσωπικότητας και το σύνδρομο Tourette. Οι σχιζοφρενείς μπορεί να ακούνε φωνές που δεν υπάρχουν, να χάσουν επαφή με την πραγματικότητα ή και να αναπτύξουν περίεργες, μη ρεαλιστικές αντιλήψεις. Για παράδειγμα, μπορεί να είναι πεπεισμένοι ότι έχουν υπερφυσικές δυνάμεις, ότι επικοινωνούν με τον Θεό ή δαίμονες ή ότι οι ίδιοι είναι ο διάβολος ή ο θεός - αυτό ονομάζεται Διαταραχή Πολλαπλής Προσωπικότητας. Αυτή η διαταραχή χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη μίας τουλάχιστον «άλλης» προσωπικότητας που ελέγχει τη συμπεριφορά, της οποίας το βασικό χαρακτηριστικό είναι η υπερβολική συναισθηματικότητα και η επιζήτηση προσοχής, ενώ η συναισθηματική έκφραση των ατόμων αυτών είναι ακραία, με στοιχεία θεατρικισμού, επιπόλαιη και με ταχείες εναλλαγές. Μέσα σε όλα αυτά μπορούμε να προσθέσουμε και το Σύνδρομο Tourette, το οποίο είναι μια κληρονομική νευρολογική διαταραχή. Αυτό χαρακτηρίζεται από την εμφάνιση πολλαπλών ακούσιων και επίμονων tics στο πρόσωπο, αφύσικες γκριμάτσες, γύρισμα των λοβών των ματιών προς τα πάνω, ακούσιοι ήχοι όπως βήχας, γρύλισμα, γάβγισμα, βογκητό και βωμολοχίες.

Οι ασθενείς αυτοί βρίσκονται σε μια πολύ ευάλωτη ψυχολογικά κατάσταση λόγω των αρνητικών, πρωτόγνωρων και τρομακτικών συναισθημάτων που βιώνουν και ψάχνουν για μια εξήγηση. Τα πώς θα επιλέξουν να το κάνουν έχει να κάνει κυρίως με το γνωστικό υπόβαθρό τους. Άτομα βαθιά θρησκευόμενα μπορεί να αρχίσουν να φλερτάρουν με λαϊκές θρησκευτικές πεποιθήσεις και σιγά σιγά να πιστεύουν, είτε από μόνοι τους είτε με τη βοήθεια του περίγυρού τους, ότι τα αισθήματα ή οι σκέψεις αυτές οφείλονται στην κατοχή από κάποιο δαιμόνιο. **Η επίσημη θέση της Εκκλησίας μας ότι το ενδεχόμενο αυτό είναι πιθανό, υποβοηθά δραματικά την ανάπτυξη τέτοιων θρησκευτικών ιδεοληπτικών αντιλήψεων.** Να τονιστεί πως η ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι άνθρωποι αυτοί τους κάνει ιδιαίτερα δεκτικούς στην υποβολή ή και στην αυθυποβολή. Υπάρχουν κι άλλες περιπτώσεις, όπου για παράδειγμα τα άτομα μπορεί να είναι εν πλήρη επίγνωση της κατάστασης και λόγω μειωμένης αυτοπεποίθησης ή διαταραγμένης προσωπικότητας να υποδύονται το ρόλο αυτό για να βρεθούν στο κέντρο της προσοχής. Το κοινό χαρακτηριστικό όλων των περιπτώσεων, ανεξαρτήτως αιτιολογίας, είναι ότι **η συμπεριφορά των «δαιμονισμένων» είναι παρόμοια με αυτή που αναμένεται και σε καμία περίπτωση δεν περιλαμβάνει πραγματικά ανεξήγητα φαινόμενα όπως ανθρώπους που πετάνε ή κεφάλια που στριφογυρίζουν.**

Ίσως και να είναι παρακινδυνευμένο να ισχυριστούμε ότι οι σύγχρονες γνώσεις μας μπορούν να εξηγήσουν ικανοποιητικά όλα τα φαινόμενα! Να αρνούμαστε απλά την προφανή παρουσία τους δεν είναι ό,τι επιστημονικότερο. Μπορεί σε κάποια χρόνια να δοθεί μια ακόμα πιο σαφής εξήγηση. Η ακαδημαϊκή επιστήμη θα πρέπει να βγάλει τις παρωπίδες και να μελετήσει όλα τα φαινόμενα χωρίς δογματισμό και προκαταλήψεις, ακόμη κι αν κινδυνεύει να αναθεωρήσει παγιωμένες αντιλήψεις για το «πραγματικό». Καλό θα ήταν λοιπόν φαινόμενα τέτοιου τύπου να γίνουν αντικείμενο έρευνας τόσο της Ψυχολογίας όσο και της Ψυχιατρικής σε έναν πιο εντατικό βαθμό και με πιο επιστημονικό τρόπο, κι όχι να εγκαταλείπονται στη δικαιοδοσία ανθρώπων μη ειδικών με αυτά. Όλο το θέμα πάντως μπορεί να εμπεριέχει ηθικές, ιατρικές και πολλές φορές νομικές επιπλοκές.

Καλό θα ήταν εκτός από τον εξορκισμό να επισκέπτεται ο «δαιμονισμένος» έναν ψυχολόγο ή έναν ψυχίατρο γιατί δεν πρέπει να μείνει ένας ασθενής με σοβαρή νόσο χωρίς θεραπεία. Η απόδοση ιατρικών συμπτωμάτων σε δαίμονες και διαβόλους στον 21ο αιώνα και η συναισθηματική και σωματική κακοποίηση των ασθενών αυτών κατά τη διάρκεια μίας συγκεκριμένης δραματουργίας έχει οδηγήσει σε θανάτους από τον Μεσαίωνα μέχρι και το

πρόσφατο παρελθόν. Άτομα που υποφέρουν από ψυχιατρικές και νευρολογικές διαταραχές έχουν το αυτονόητο δικαίωμα της σωστής ιατρικής αντιμετώπισης. Οπότε ο χαρακτηρισμός αυτών των ανθρώπων ως «δαιμονισμένων» είναι άκρως καταδικαστικός, αποτρέποντάς τους από οποιαδήποτε φαρμακευτική βοήθεια και εντείνοντας τα ψυχικά τους τραύματα.

Ακόμη και ο Άγιος Παΐσιος έλεγε ότι δεν πρέπει οι ιερείς να μαζεύουν και αυτούς που έχουν δαιμόνιο και άλλους που έχουν κάποια αρρώστια και τους διαβάζουν όλους μαζί εξορκισμούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Τελικά, τι είναι η Οικολογία; Ιδεολογία, επιστήμη ή πολιτική; Φαίνεται ότι είναι και τα τρία μαζί και ταυτόχρονα.

Αφού οριστούν ότι: 1) περιβάλλον είναι κάθε τι που περιβάλλει τον άνθρωπο, δηλαδή το σύνολο των άψυχων και έμψυχων όντων που περιβάλλουν τον άνθρωπο και επιδρούν στη σωματική, πνευματική και ψυχική του διάπλαση και συντελούν στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του. Είναι το σύνολο των γεωγραφικών, φυσικών και (όταν πρόκειται για ανθρώπους κοινωνικών και οικογενειακών μαζί συνθηκών μέσα στις οποίες γεννιέται ζει και αναπτύσσεται κάποιος και 2) Φυσικό περιβάλλον είναι η γη (έδαφος, υπέδαφος, δάση ...) τα νερά (θάλασσες, λίμνες, ποτάμια...) το κλίμα και γενικά η ατμόσφαιρα μέσα στην οποία ζει και κινείται ο άνθρωπος, θα πρέπει να τονιστεί ότι το φυσικό περιβάλλον έχει μεγάλη σημασία για την επιβίωση και ανάπτυξη του ανθρώπου.

Οικολογικό πρόβλημα

1. Η τεράστια τεχνολογική πρόοδος είχε σαν συνέπεια την υπερβολική εκμετάλλευση της φύσης.

2. Η μόλυνση της ατμόσφαιρας με τις αναθυμιάσεις από τις βιομηχανίες, τα εργοστάσια, τα καυσαέρια από τα τροχοφόρα δηλητηριάζουν τη φύση, μολύνουν τα φυτά με συνέπεια τη μείωση της παραγωγής οξυγόνου από αυτά και χειροτερεύουν τις συνθήκες ζωής του ανθρώπινου είδους. Από τον μολυσμένο αέρα με τη βροχή μεταφέρεται η μόλυνση στη γη.

3. Η θάλασσα και τα ποτάμια ρυπαίνονται από λύματα, απορρίμματα και απόβλητα των εργοστασίων, από τις πετρελαιοκηλίδες των καραβιών, που συνέχεια δέχεται, με συνέπεια να εξαφανίζονται ή να μολύνονται πολλά είδη ζώων, ψαριών πτηνών και φυτών και να μολυνόμαστε και οι άνθρωποι όταν τα τρώμε.

4. Η καταστροφή του εδάφους και του υπεδάφους από τις χημικές ουσίες που τα διαποτίζουν και τις πυρηνικές δοκιμές, οι συνεχείς πυρκαγιές που καταστρέφουν τα δάση και αλλοιώνουν το φυσικό περιβάλλον και τη ζωντανία της φύσης

5. Η οικολογική ισορροπία έχει πληγεί υπερβολικά.

Όλα αυτά απειλούν και καταστρέφουν το φυσικό περιβάλλον και έχουν αρνητικές συνέπειες για τον άνθρωπο και τον πολιτισμό του.

Επιστήμη και οικολογικό πρόβλημα

Οι λύσεις που προτείνονται για την υπέρβαση της κρίσης από πολλούς περιβαλλοντολόγους, βασίζονται σε μια τεχνοκρατική προσέγγιση του θέματος, θεωρώντας ότι η εξέλιξη της τεχνολογίας και η παράλληλη ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) θα λειτουργήσει ως πανάκεια και ότι, έστω και την ύστατη στιγμή, θα αποτραπεί η γενικευμένη απειλή αφανισμού του ανθρωπίνου είδους.

Από την άλλη πλευρά, πρόσφατες μελέτες αμφισβητούν τη δυνατότητα των εναλλακτικών πηγών ενέργειας να καλύψουν την παγκόσμια κατανάλωση ενέργειας.

Κατά την εξέταση των διάφορων τεχνοκρατικών λύσεων εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι αν μεγαλύτερα ποσοστά του παγκόσμιου πληθυσμού υιοθετούσαν το σημερινό τρόπο ζωής του μέσου δυτικού πολίτη (που είναι και η βασική επιδίωξη των ανθρώπων στα αναπτυσσόμενα κράτη), οι διαθέσιμοι πόροι του πλανήτη θα έπρεπε να είναι πολλαπλάσιοι των πραγματικών.

Το αδιέξοδο αυτό οδήγησε να προτείνουν ένα σύστημα που είναι περισσότερο φιλικό προς το περιβάλλον. Οι προτάσεις των οικολόγων περιλαμβάνουν:

- **Τη μείωση της παραγωγής αγαθών στα επίπεδα που επικρατούσαν τη δεκαετία του 60' και του 70'.**
- **Τη δραστική αλλαγή των καταναλωτικών προτύπων.**
- **Τη μείωση της εντατικοποιημένης γεωργίας και κτηνοτροφίας βιομηχανικού τύπου και την αντικατάστασή τους από γεωργικές και κτηνοτροφικές μονάδες μικρής κλίμακας.**
- **Τη βαριά φορολόγηση των μεταφορών μέσω Ι.Χ. αυτοκινήτων και των αεροπορικών πτήσεων.**
- **Τη διακοπή της μετακίνησης αγαθών σε μεγάλες αποστάσεις μεταξύ ηπείρων, χωρών κ.λπ.**

Επομένως, η διαφαινόμενη αδυναμία της τεχνολογίας να αναστρέψει την οικολογική κρίση, έχει οδηγήσει πολλούς στην **ιδέα του περιορισμού του μηχανισμού της ανάπτυξης, ιδιαίτερα για χώρες με τεράστιο πληθυσμό και συνεχώς αυξανόμενους ρυθμούς ανάπτυξης**, όπως η Κίνα και η Ινδία. Εντούτοις, το να υποδεικνύει κανείς σε εκατομμύρια ανθρώπους που βρίσκονται στα όρια της επιβίωσης ότι πρέπει να μειώσουν το ρυθμό ανάπτυξής τους είναι το λιγότερο προκλητικό.

Όσον αφορά την αλλαγή στις καταναλωτικές συνήθειες, η κατανάλωση τροφοδοτείται και από τους απλούς ανθρώπους, οι οποίοι προσδοκούν ότι κάποια στιγμή θα καταφέρουν να ζήσουν την πολυτελή ζωή που ονειρεύονται.

Κατά συνέπεια, **είναι ανέφικτες και ανεπιθύμητες οι αλλαγές** στο σύγχρονο τρόπο ζωής καθώς τα σύγχρονα πρότυπα ζωής που υπαγορεύουν τη διαρκή μετακίνηση και κινητικότητα αγαθών και ανθρώπων, τους φρενήρεις ρυθμούς της καθημερινότητας, τον βομβαρδισμό των πολιτών από τη βιομηχανία της διαφήμισης. Εξάλλου η μείωση της παραγωγής θα επιφέρει μεγαλύτερη ανεργία και φτώχεια στις αδύναμες κοινωνικές ομάδες, ο περιορισμός των μετακινήσεων συνεπάγεται ότι τα Ι.Χ. αυτοκίνητα και οι αεροπορικές πτήσεις θα μετατραπούν ξανά σε είδη πολυτελείας, ενώ οι μικρής κλίμακας αγροκαλλιέργειες θα εκτοξεύσουν το κόστος των τροφίμων.

Υπάρχουν και **άλλες προσεγγίσεις που βλέπουν την έξοδο από την οικολογική κρίση υπό το πρίσμα μιας διαφορετικής κοινωνικής οργάνωσης.** Προτείνουν την υιοθέτηση οικονομιών που βασίζονται στον κεντρικό σχεδιασμό και το πλάνο για την κατανομή των διαθέσιμων πόρων στην κοινωνία

Άλλη πρόταση είναι η δημιουργία μικρότερων αποκεντρωμένων κοινοτήτων (υπό τη μορφή οικο-χωριών ή οικο-πόλεων), μικρών αυτάρκειας τοπικών οικονομιών που δεν έχουν ως κίνητρό τους το κέρδος και δεν ελέγχονται από τις δυνάμεις της αγοράς Βασικός στόχος είναι η δημιουργία μιας κοινωνίας που να μη βασίζεται στην ανάπτυξη. Πόσο συμβατή είναι όμως μια

κοινωνική οργάνωση που δεν στοχεύει στην ανάπτυξη με το σημερινό σύστημα της διεθνοποιημένης οικονομίας της αγοράς; Στην πράξη, το πιθανότερο αποτέλεσμα είναι η δημιουργία μιας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, με συνέπειες που θα ξεπερνούσαν ακόμα και το Οικονομικό Κραχ της προπολεμικής περιόδου.

Σύμφωνα με άλλη προσέγγιση η **οικολογική κρίση αποτελεί μέρος της γενικευμένης πολυδιάστατης κρίσης (οικονομική, πολιτική, κοινωνική, οικολογική και πολιτισμική) της εποχής μας**. Βασικό αίτιο της κρίσης είναι η συγκέντρωση εξουσίας και δύναμης σε όλα τα επίπεδα από διάφορες κοινωνικές μειοψηφίες (ελίτ).

Αυτό προϋποθέτει μια οικονομία χωρίς κράτος, χρήμα και αγορά, ενώ, στο πολιτικό επίπεδο, οι αποφάσεις να λαμβάνονται αμεσοδημοκρατικά με τη συμμετοχή όλων των πολιτών στις δημοτικές συνελεύσεις και να αντικατασταθεί ο συνολικός στόχος της οικονομικής ανάπτυξης με το στόχο της κάλυψης των αναγκών (και καταρχήν των βασικών αναγκών) όλων των πολιτών

Μόνο η προοδευτική αλλαγή των θεσμών στο οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και οικολογικό επίπεδο μπορούν να οδηγήσουν σε μια οικολογική δημοκρατία, δηλαδή, αντί για τη σημερινή σχέση εκμετάλλευσης και κυριαρχίας της Φύσης από τον άνθρωπο, στην επανενσωμάτωση της Κοινωνίας με τη Φύση (η οποία εξαρτάται από το επίπεδο συνειδητοποίησης των πολιτών ότι η ίδια η επιβίωση κάθε τοπικής κοινότητας (δήμος) εξαρτάται κρίσιμα από τη διατήρηση του περιβάλλοντός της)

Η θέση της εκκλησίας στο οικολογικό πρόβλημα

Με πρόταση του Αοίδιμου Οικουμενικού Πατριάρχου Δημητρίου **στις 6 Ιουνίου 1989 ορίστηκε η 1η Σεπτεμβρίου**, η αρχή του εκκλησιαστικού έτους, αποτελεί την αρχή της Ινδίκτου. Είναι **αφιερωμένη στην προσευχή για την προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος**, θέλοντας να καταδείξει έτσι την ιδιαίτερη σημασία, που δίνει στη φύση ως θεϊκό κτίσμα, να αναδείξει την αξία του υλικού κόσμου ως κόσμου του Θεού, αλλά και ως ζωοδότη οργανισμού δια τον άνθρωπο.

Πέρα από τον ορισμό της πρώτης μέρας τους εκκλησιαστικού έτους, , ως ημέρας αφιερωμένης στη φύση, η **Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, με απόφαση της τον Φεβρουάριο του 2000, συνέστησε την Ειδική Συνοδική Επιτροπή Θείας και Πολιτικής Οικονομίας και Οικολογίας**, με σκοπό τη δημιουργία προϋποθέσεων και μέσων για τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος.

Σκοπός της επιτροπής είναι να ευαισθητοποιήσει τους πιστούς της Εκκλησίας, αλλά και αυτούς, που ευρίσκονται μακριά από αυτήν, για το οικολογικό πρόβλημα.

Το φυσικό περιβάλλον πάντοτε για την εκκλησία ήταν στενά συνδεδεμένο με την εκκλησιαστική λατρεία και έχαιρε ιδιαίτερης προσοχής και τιμής από την επίσημη Εκκλησία

Αποτελεί, πλέον, γενική συνείδηση ότι η οικολογική κρίση είναι ίσως το σοβαρότερο πρόβλημα, που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα στις μέρες μας. Ενώπιον αυτής της καταστάσεως το χρέος της Εκκλησίας και της Θεολογίας είναι προφανές και επιτακτικό, καθώς το οικολογικό πρόβλημα έχει πελώριες πνευματικές διαστάσεις.

Μια από τις βασικότερες αρχές στη θέση της Εκκλησίας για τα οικολογικά ζητήματα είναι η αρχή της ενότητας και της ακεραιότητας του δημιουργημένου από τον Θεό κόσμου. Επισημαίνεται η ανάγκη για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της πάντοτε επιδιωκόμενης οικονομικής αναπτύξεως (σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς εμπορίου και τις επιδιώξεις των κοσμικών κυβερνήσεων) και της προστασίας του περιβάλλοντος

Η υποβάθμιση και καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί πράξη ιεροσυλίας, αμάρτημα καθώς και περιφρόνηση προς το έργο του Θεού Δημιουργού..

Χριστιανική πατερική συνείδηση περί του οικολογικού ζητήματος

Η άποψη των πατέρων της εκκλησίας είναι ότι ο Θεός έπλασε τα πάντα “καλά λίαν”, ως πολύ καλά – τέλεια για τα ανθρώπινα μέτρα, και 2. ότι “...ουδέν περιττόν ουδέ ελλείπον εν τοις κτισθείσι δυνατόν ευρεθίναί”, **δεν μπορεί να βρει κανείς τίποτε περιττό ή άχρηστο στη φύση.** Αυτές οι αρχές αποτελούν την πεμπτουςία της στάσης του Μεγάλου Βασιλείου, αλλά και γενικότερα των πατέρων της Εκκλησίας απέναντι στη φύση. Αν θα θέλαμε να εκφραστούμε κάπως καταχρηστικά και με σύγχρονους όρους, θα μπορούσαμε να πούμε ότι εκφράζουν τον πυρήνα της χριστιανικής οικολογικής συνειδήσεως. Πρόκειται για μία αλήθεια, της οποίας το βάθος και η σημασία είναι ανάλογη της απλότητας και της σαφήνειας με την οποία διατυπώνεται. Δυστυχώς όμως αυτή η χριστιανική αλήθεια, η οποία λέχθηκε σε μία εποχή πολύ μακρινή χρονικά από εκείνη, την οποία αρχίζουν και εμφανίζονται τα οικολογικά προβλήματα, λησμονήθηκε και τέθηκε στο περιθώριο από σύγχρονες χριστιανικές κοινωνίες, μέσα στις οποίες γεννήθηκαν για πρώτη φορά τα προβλήματα αυτά. Η σκέψη του ιερού Πατέρα προχωρεί ακόμη βαθύτερα στην ουσία της σχετικής οικολογικής προβληματικής. Λέει: “Μη νομίσεις άνθρωπε ότι, επειδή στη φύση υπάρχουν ζώα ή φυτά, τα οποία μπορεί να βλάπτουν εσένα, αυτά είναι άχρηστα ή δημιουργήθηκαν από λάθος του δημιουργού. Αυτά τα οποία μπορεί να φαίνονται βλαπτικά σ’ εσένα είναι ωφέλιμα για άλλες ζωντανές υπάρξεις. “...ου πάντα της γαστρος ένεκεν της ημετέρας δε δημιουργήται”. **Ο Θεός δεν έλαβε υπόψη του μόνον την ευδαιμονία του ανθρώπου, αλλά προνόησε με φροντίδα και αγάπη για όλα τα δημιουργήματά του. Με αυτήν την άποψη αντικρούεται η παρερμηνεία της Βιβλικής και Πατερικής άποψης ότι ο άνθρωπος είναι κορωνίδα της κτίσεως.** Εσφαλμένα ερμηνευμένη αυτή η άποψη οδήγησε στη θεμελίωση ενός εγωιστικού ανθρωποκεντρισμού, ο οποίος αποτέλεσε την ιδεολογική βάση του οικολογικού προβλήματος. Με αυτό το δεδομένο μπορεί κάποιος να πει ότι δίκαια κατηγορήθηκε ο χριστιανισμός ως η μήτρα που κυοφόρησε την οικολογική κρίση. Πρόκειται ωστόσο, για μία παρερμηνεία του χριστιανισμού η οποία βλέπει τον άνθρωπο ως άτομο εγωκεντρικό αποξενώνοντάς τον από τον Θεό, την κτίση και τον συνάνθρωπο. Η λανθασμένη αυτή αντίληψη και στάση γεννήθηκε στη χριστιανική δύση και πέρασε ως πρακτική και στην Ορθόδοξη Ανατολή. Η αυθεντική χριστιανική αντίληψη, όπως εκφράζεται μέσα από την Αγία Γραφή και τα έργα των πατέρων, κείται στον αντίποδα του εγωιστικού ανθρωποκεντρισμού. Όχι μόνον αυτό, αλλά μέσα στην **Εξαήμερο βλέπουμε σε ορισμένα σημεία να υποβόσκει ένας θεολογικός φυσιοκεντρισμός, ο οποίος συμφωνεί με τις αρχές της σύγχρονης οικολογίας.** Λέει ο **Μ. Βασίλειος:** “**Σπόροι που για εσένα άνθρωπε είναι δηλητήριο, αποτελούν θρεπτική τροφή για τα πουλιά και ουσίες που σε βλάπτουν είναι θεραπευτικές και ευεργετικές για τα ψάρια**”. Η άποψη αυτή έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την πρακτική του ανθρώπου των σύγχρονων κοινωνιών να εξουδετερώνει οτιδήποτε τον ενοχλεί ή το θεωρεί βλαπτικό μέσα στην φύση, χωρίς να σκεφτεί το ελάχιστο για τις συνέπειες της πράξης αυτής στους υπόλοιπους ζωντανούς οργανισμούς. Ακόμη και η ανθρώπινη πτώση και η αμαρτία, οι οποίες διατάραξαν τις σχέσεις του ανθρώπου με τον Θεό και την κτίση, δεν στάθηκαν ικανές να αλλοιώσουν την ικανότητά της η οποία προηγείται χρονικά κατά πολύ από την εμφάνιση του κακού στον κόσμο. Τέτοια τελειότητα παρατηρεί στην κτίση ο μέγας ιεράρχης που μέσω επιστημονικών παρατηρήσεων συμπεραίνει ότι **κάθε πλάσμα ανεξάρτητα με το αν έχει την δυνατότητα να σκέπτεται ή όχι, κρύβει βαθειά μέσα του τη μυστική σοφία του δημιουργού. Αυτή τη σοφία ο ίδιος τη διακρίνει στη συμπεριφορά και την ζωή των φυτών και των ζώων σε τέτοιο σημείο, ώστε να εξάγει διδακτικά συμπεράσματα σχετικά με την πνευματική, κοινωνική και ηθική ζωή του ανθρώπου.** Αν θέλουμε να εμβαθύνουμε λίγο περισσότερο τη σκέψη του, μπορούμε ίσως να πούμε ότι ο Μ. Βασίλειος παροτρύνοντας τον άνθρωπο να διδαχθεί και να παραδειγματισθεί από τα φυτά και τα ζώα, δείχνει ότι αντιλαμβάνεται όχι αποκλειστικά ως άρχοντα, αλλά και ως οργανικό μέλος της φύσης. Μέσα στη ζωή του πελαργού βλέπει την φροντίδα των παιδιών προς τους γέροντες γονείς, την συμπεριφορά της τρυγόνας προβάλλει ως παράδειγμα συζυγικής αφοσίωσης για άνδρες και γυναίκες. Παρατηρώντας την πρόσκαιρη ομορφιά των λουλουδιών, την αντιπαραβάλλει με τον βραχύ χρόνο της ανθρώπινης ζωής και παίρνει αφορμή για να καταδικάσει την αυθαιρεσία των πολιτικών αρχόντων προς το λαό. Στον κόσμο της θάλασσας όπου το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό, ψέγει τη λαίμαργη επιθυμία για πλουτισμό. Δεν κάνει απλή ηθικολογία, αλλά εμβαθύνει στις

κοινωνικές και πνευματικές επιπτώσεις των ανθρώπινων πράξεων και επιλογών. Και δεν στέκεται μόνο σε αυτά ο μεγάλος διδάσκαλος, αλλά προχωρεί προς το “τέλος”, προς τα αιώνια. **Ο Θεός, λέει, δεν προνοεί μόνο για το πως θα επιβιώσουν τα πλάσματα Του, αλλά έχει χαρίσει ακόμη και στα μη λογικά κτίσματα κάποια αίσθηση του μέλλοντος. Δεν τελειώνουν όλα σε αυτή τη ζωή.** Ο Μέγας Βασίλειος θεωρεί τη φύση και το σύμπαν ολόκληρο εσχατολογικά. Η υλική δημιουργία υπόκειται στο χρόνο. **Ότι έχει χρονική αρχή, έχει και ένα τέλος. Το τέλος αυτό όμως για τους Πατέρες δεν σηματοδοτεί το τέλος της κτίσεως, αλλά το τέλος της φθοράς της.** Οι Πατέρες θεωρούν ότι η κτίση μαζί με τον άνθρωπο πορεύονται προς τα “έσχατα”, προς την μεταβολή σε ένα “έτερον είδος ζωής”. Τη ζωή αυτή εγκαινιάζει ο Χριστός με την εκ νεκρών Ανάσταση, στην οποία η φθαρτή φύση ενδύεται την αφθαρσία ξεφεύγοντας έτσι από τις κατηγορίες του χρόνου, από τη φθορά και τον θάνατο. Η αλήθεια αυτή διαποτίζει κάθε πτυχή της σκέψης όλων των Μεγάλων Πατέρων και ολόκληρης της Εκκλησίας. Η αλήθεια και η προοπτική της Αναστάσεως του ανθρώπου και ολόκληρης της κτίσης είναι ίσως το μεγαλύτερο και ισχυρότερο οικολογικό μήνυμα που μπορεί να προσφέρει στον κόσμο η Εκκλησία. **Αν ο σύγχρονος άνθρωπος μπορέσει να κατανοήσει και να βιώσει ότι η φύση δεν είναι απλά ο χώρος της ατομικής του επιβίωσης, αλλά ο συνοδοιπόρος του προς την αιωνιότητα, τότε ίσως μάθει όχι απλά να ζει από αυτήν, αλλά να ζει μαζί με αυτήν.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ορισμός

Βιοηθική είναι ο κλάδος εκείνος της επιστήμης που ασχολείται με τα ηθικά προβλήματα που προέκυψαν από τις νέες ανακαλύψεις της Βιολογίας και τις εφαρμογές της Γενετικής Μηχανικής και συνίσταται στην προσπάθεια αποφυγής μη αντιστρεπτών καταστάσεων που σχετίζονται με τον χειρισμό του γενετικού υλικού. Ο πρώτος που χρησιμοποίησε τον όρο "bioethics", είναι ο Potter van Rensselaer στο έργο του «Bioethics. Bridge to the future», Νέα Υόρκη, 1971. Ο όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε εκτεταμένα από τους αγγλόφωνους επιστήμονες και καθιερώθηκε στην διεθνή βιβλιογραφία αντικαθιστώντας σταδιακά τον όρο "ιατρική ηθική".

Η ραγδαία ανάπτυξη των Βιολογικών επιστημών και η δυνατότητα παρέμβασης του ανθρώπου σε διάφορες βιολογικές διαδικασίες έκαναν απαραίτητη την ανάπτυξη ενός νέου γνωστικού αντικειμένου, αυτού της Βιοηθικής. Από τη φύση της η Βιοηθική είναι το σημείο τομής διαφορετικών επιστημονικών πεδίων της Βιολογίας που περιλαμβάνουν τη Γενετική, τη Βιοτεχνολογία, τη Βιοϊατρική, ενώ εμπλέκονται και τελείως διαφορετικοί γνωστικοί τομείς όπως η Νομική και η Θεολογία.

Η βιοηθική έχει το ρόλο γέφυρας που επιχειρεί να συνδέει και να φέρνει σε αρμονία το επιστημονικά εφικτό με το ηθικά ορθό. Τι είναι όμως ηθικά ορθό, ποιά είναι τα κριτήριά του; Πώς μπορούμε να κρίνουμε, αν αυτό που καθιστά η επιστήμη εφικτό είναι όντως χρήσιμο και ωφέλιμο για τον άνθρωπο;

Σημαντικά θέματα της βιοηθικής είναι: η έκτρωση, οι διάφορες μέθοδοι υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, ή κλωνοποίηση, το AIDS και η ευθανασία.

Πειράματα

Χρησιμοποιήθηκαν και χρησιμοποιούνται ως πειραματόζωα τα ζώα για τη διεξαγωγή επιστημονικών πειραμάτων. Πιο συγκεκριμένα: χρησιμοποιούνται από εταιρείες καλλυντικών, προϊόντων οικιακής χρήσης, φαρμακοβιομηχανίες, βιομηχανίες όπλων, ιατρική έρευνα κ.α. Είναι συνήθως ποντίκια, πουλιά, κουνέλια, ινδικά χοιρίδια, πρόβατα κ.α. Στην Ελλάδα χρησιμοποιούνται πειραματόζωα σχεδόν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς. Οι αρχαίοι Έλληνες σκότωναν και τεμάχιζαν ζώα και για επιστημονικούς λόγους, εκτός των θρησκευτικών. **Εκατομμύρια ζώα σφαγιάζονται στο βωμό της επιστήμης!** Επιπλέον, ψυχολογικές μελέτες γίνονται σε πιθήκους και γάτες, ενώ χιμπατζήδες και σκύλοι στέλνονται στο διάστημα. Από την άλλη πολλοί είναι οι σχετικοί νόμοι που προστατεύουν τα ζώα και απαγορεύουν την χρήση τους ως πειραματόζωα.

Το αντικείμενο της νέας επιστήμης ανέκυψε έπειτα από την αλματώδη πρόοδο που συντελέστηκε στην Ιατρική πρώτα και έπειτα στη Βιολογία, κυρίως από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά. Πράγματι η διεθνής επιστημονική κοινότητα, έλαβε γνώση ότι υπήρχε έντονη η ανάγκη της καταδίκης των εγκληματικών (συνάμα αποτρόπαιων) πειραμάτων που πραγματοποίησαν οι ναζί γιατροί και βιολόγοι στα Ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης. Ποτέ μέχρι τότε ο άνθρωπος δεν είχε τη δυνατότητα πειραματισμού, τουλάχιστον σε τόσο μεγάλη κλίμακα, πάνω σε συνανθρώπους του και ποτέ ξανά δεν θα έπρεπε να επαναληφθεί η φρικώδης περιπέτεια των ανθρώπινων πειραματόζωων.

Κλωνοποίηση

Τι επιδιώκεται στη θεραπευτική κλωνοποίηση;

Στη θεραπευτική κλωνοποίηση, μικρές ομάδες κυττάρων κατευθύνονται γενετικά σε εργαστηριακές συνθήκες, ώστε να αναπτύξουν οποιοδήποτε τύπου ιστό, όπως είναι για παράδειγμα ο καρδιακός ή ο ηπατικός. Επίσης, επιχειρείται η παρασκευή χρήσιμων πρωτεϊνών, όπως είναι η ινσουλίνη από κύτταρα παγκρέατος που αναπτύσσονται στο εργαστήριο.

Ήδη έχουν δημιουργηθεί από εμβρυικά κύτταρα νευρικός, καρδιακός και αιμοποιητικός ιστός, με αποτέλεσμα να ανοίγονται νέοι ορίζοντες στη θεραπεία σοβαρών και ανίατων ασθενειών. Για παράδειγμα, η δημιουργία νευρικού ιστού θα μπορούσε πιθανότατα στο μέλλον να δώσει το φως σε τυφλούς ή να στηρίξει στα πόδια τους ανθρώπους που βρίσκονται καθηλωμένοι σε αναπηρική καρέκλα.

Έχει γίνει με επιτυχία σήμερα ανθρώπινη κλωνοποίηση;

Οι πρώτες απόπειρες κλωνοποίησης έγιναν το 1938 από τον Γερμανό εμβρυολόγο Χανς Σπίμαν χρησιμοποιώντας ως πειράματα βατράχους. Ακολούθησαν κλωνοποιήσεις βατράχων, κουνελιών. Έπειτα από 277 αποτυχημένες προσπάθειες γεννήθηκε το πρώτο κλωνοποιημένο θηλαστικό, η Ντόλι, τον Ιούλιο του 1996. Μετά από δύο χρόνια μια απόπειρα κλωνοποίησης ανθρώπου από νοτιοκορεάτικη ομάδα ερευνητών απέτυχε.

Τα πειράματα για τη δημιουργία της Ντόλλυ, του πρώτου κλωνοποιημένου προβάτου που γεννήθηκε το 1996, είχαν εξαιρετικά μικρό ποσοστό επιτυχίας, που κυμάνθηκε γύρω στο 0,35%. Αρκετά συχνά, ερευνητικές ομάδες από διάφορα μέρη του κόσμου ανακοινώνουν ότι με τις τεχνικές της αναπαραγωγικής κλωνοποίησης έχουν επιτύχει τη δημιουργία ανθρώπινων αντιγράφων, χωρίς όμως αυτό να έχει αποδειχτεί και επαληθευτεί από ανεξάρτητες ιατρικές πηγές.

Πρέπει να σημειωθεί, πάντως, ότι παρά το γεγονός ότι πολλοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι η κλωνοποίηση του ανθρώπου είναι θέμα χρόνου, τα αποτελέσματα των πειραμάτων είναι, μέχρι σήμερα, απογοητευτικά.

Ποια είναι τα προβλήματα που προκύπτουν;

Σε γενικές γραμμές, η αποτελεσματικότητα της μεθόδου σε διάφορα ζώα δεν υπερβαίνει το 2-3%. Ακόμα κι όταν επιτευχθεί η γέννηση ελάχιστων κλώνων, οι περισσότεροι από τους κλώνους πεθαίνουν μέσα στο πρώτο 24ωρο, κυρίως λόγω αναπνευστικών προβλημάτων και

ανωμαλιών του καρδιαγγειακού συστήματος.

Επίσης, τα ζωικά έμβρυα από κλωνοποίηση παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα στον πλακούντα, στον εγκέφαλο και τους νεφρούς, εμφανίζουν σημαντικές δυσλειτουργίες στο ανοσοποιητικό σύστημα, έχουν σοβαρά προβλήματα στην καρδιά, το ήπαρ και στους πνεύμονες και φαίνεται να εμφανίζουν διαταραχές συμπεριφοράς και υψηλό ποσοστό αναίτιων θανάτων.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι **κάποια άγνωστη δύναμη φαίνεται να εκφυλίζει το γενετικό υλικό και να εμποδίζει την κλωνοποίηση του ανθρώπου**, εμποδίζοντας την παρακμή του είδους του, ίσως ακόμη και το παράλογο όνειρό του να φτάσει το Θεό.

Τα στοιχεία της διαφωνίας

Οι υποστηρικτές της θεραπευτικής κλωνοποίησης θεωρούν ότι δεν υπάρχει η έννοια της ανθρώπινης ύπαρξης 3-5 μέρες μετά τη «γονιμοποίηση», κατά τις οποίες λαμβάνονται τα εμβρυικά κύτταρα. Την άποψη αυτή ενισχύουν τα βιβλία Εμβρυολογίας, που αναφέρουν ότι τα εντελώς πρώιμα στοιχεία ανθρώπινης ύπαρξης αρχίζουν να αναγνωρίζονται μετά την 30η μέρα της κύησης, κατά την οποία έχουν ήδη σχηματιστεί δεκάδες εκατομμύρια κύτταρα.

Οι αντίθετες απόψεις **υποστηρίζουν ότι με τη μεθοδολογία που ακολουθείται, καταστρέφεται η πιθανότητα ενός εμβρύου να γίνει στο μέλλον ολόκληρος άνθρωπος, ενώ το μόνο που επιτυγχάνεται είναι η ικανοποίηση της αυταρέσκειας και της αλαζονείας ορισμένων ανθρώπων.**

Η Εκκλησία υπέρ της ιατρικής έρευνας, με προϋπόθεση το σεβασμό στην ανθρώπινη ζωή

Όσον αφορά στο θέμα της θεραπευτικής κλωνοποίησης, **η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν έχει ακόμα καταλήξει ποια θα είναι η στάση που θα τηρήσει απέναντί της. Τηρεί αρνητική στάση απέναντι στην έρευνα η οποία βασίζεται σε έμβρυα.** Αυτή η θέση, στηρίζεται στην πίστη της Εκκλησίας σχετικά με την ένωση της ψυχής με το σώμα, την οποία αναλύσαμε στο πρώτο κεφάλαιο της μελέτης.

Είναι, λοιπόν, ξεκάθαρο ότι για την Εκκλησία **το έμβρυο αποτελεί ψυχοσωματική οντότητα, είτε είναι γεννημένο είτε είναι αγέννητο.** Επομένως, οποιαδήποτε πειραματική χρήση σε έμβρυα καταδικάζεται αυστηρά από την Ορθόδοξη Εκκλησία, όσο και αν οι προσπάθειες αυτές προσπαθούν να εξυπηρετήσουν αγαθούς σκοπούς. Εντούτοις, είναι αδύνατο για την Εκκλησία να εμποδίσει και να σταματήσει τις έρευνες επί των εμβρύων που πραγματοποιούνται σε ιατρικά εργαστήρια.

Οι έρευνες, οι οποίες αποσκοπούν στη χρήση της κλωνοποίησης για θεραπευτικούς λόγους, δεν παύουν να σχετίζονται με τον πειραματισμό πάνω στα έμβρυα. Ωστόσο, η Εκκλησία δεν μπορεί να λάβει θέση μέχρις ότου τελεσφορήσουν οι προσπάθειες που καταβάλλονται για τη δημιουργία μοσχευμάτων που προέρχονται από τα εμβρυϊκά βλαστικά κύτταρα.

Η Εκκλησία πρέπει να διασφαλίσει τα δικαιώματα του εμβρύου, αλλά σε περίπτωση που κριθεί αναγκαία η επιλογή μεταξύ της ζωής της μητέρας ή του παιδιού, τότε θα επιλέξει τη διατήρηση της ζωής της μητέρας. Με τον ίδιο τρόπο, λοιπόν, θα αντιμετωπίσει τα ζητήματα που θα προκύψουν από την εφαρμογή της κλωνοποίησης για μεταμοσχεύσεις.

Νομοθεσία σχετική με την ανθρώπινη κλωνοποίηση

Δεκαπέντε κράτη έχουν νόμους που σχετίζονται με την ανθρώπινη κλωνοποίηση. Το ζήτημα αντιμετωπίστηκε για πρώτη φορά από το δίκαιο της Καλιφόρνιας. Από τότε **το Αρκάνσας, το Κονέκτικατ, η Ιντιάνα, η Αϊόβα κ.α. έχουν θεσπίσει μέτρα για την απαγόρευση της αναπαραγωγικής κλωνοποίησης. Η Ελλάδα απαγορεύει την κλωνοποίηση ανθρωπίνων όντων και προβλέπει ποινή κάθειρξης μέχρι 15 ετών για τους παραβάτες.**

Τεχνητή εξωσωματική γονιμοποίηση

Η εξωσωματική γονιμοποίηση είναι μία από τις μεθόδους υποβοηθούμενης αναπαραγωγής που μπορούν να βοηθήσουν ένα ζευγάρι με πρόβλημα υπογονιμότητας να αποκτήσει παιδί. Πρόκειται για την γονιμοποίηση του ωαρίου από το σπερματοζώαριο σε ένα τεχνητό περιβάλλον.

Προϋποθέσεις και ποσοστά επιτυχίας: Η ηλικία της γυναίκας(μέχρι 50 ετών), η ποιότητα των εμβρύων, το σπέρμα του συζύγου .Τα γενικά ποσοστά επιτυχίας είναι 30-40% ή ελαφρώς παραπάνω για γυναίκες νεότερες των 38 ετών. Το όριο είναι περίπου 4-5 προσπάθειες. Το κόστος ποικίλει ανάλογα με τα φάρμακα που απαιτούνται και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται.

Διευκολύνει επιπλέον κάποιες ειδικές καταστάσεις με τη δυνατότητα «αποταμίευσης» κάποιων ωαρίων (κρυοσυντήρηση) και χρησιμοποίησής τους αργότερα. Επίσης μειώνονται οι πιθανότητες μετάδοσης ιού, ενώ εξάλλου ο δότης είναι ελεγμένος. Ωστόσο υπάρχει κίνδυνος για την γυναίκα από την χρήση φαρμάκων. Ενδεχομένως μπορεί να υπάρξει ελαφρά αύξηση των εμβρυϊκών επιπλοκών. Το κόστος είναι υψηλό και είναι αναγκαία η ιατρική παρέμβαση.

Από το «πρώτο παιδί του σωλήνα» έχουν γίνει σημαντικές εξελίξεις στον χώρο, που αυξάνουν τα ποσοστά επιτυχίας. Οι εξελίξεις αυτές αφορούν τις μεθόδους και τα φάρμακα που χρησιμοποιούνται, τα εργαστήρια, καθώς και την εμφάνιση νέων δυνατοτήτων, π.χ. η λήψη των ωαρίων, η αντιμετώπιση της αντρικής υπογονιμότητας. **Η νομοθεσία στην χώρα μας επιτρέπει την εξωσωματική γονιμοποίηση σε γυναίκες μέχρι την ηλικία των 50 ετών.**

Η θέση της Εκκλησίας, πού έχει εξαγγείλει, είναι ότι η οικογένεια και η συζυγία είναι ιεροί θεσμοί, τους οποίους οφείλουμε να τονίζουμε, να ενισχύουμε και να καλλιεργούμε με κάθε τρόπο. **Τονίζει μια σημαντική λύση στην αδυναμία απόκτησης τέκνου, την υιοθεσία.** Πρόκειται για μέγιστη και θεάρεστη πράξη.

Οι μεγάλοι μαιευτήρες-καθηγητές Max Aron και René Biot είναι επαναλαμβάνουν με ιατρικούς όμως όρους εκείνων που με θεολογική γλώσσα ανέφεραν οι άγιοι Γρηγόριος Νύσσης και Γρηγόριος ο Θεολόγος. «Από τη στιγμή της γονιμοποίησης υπάρχει μέσα στην ησυχία της εμβρυϊκής κατοικίας ένας κοχλασμός θαυμαστής ζωής.

Οι ιστολογικές μελέτες αποκαλύπτουν μία οργανική δράση, μία κυτταρική εργασία μπροστά στην οποία ο παρατηρητής μένει έκθαμβος». «Δεν υπάρχει μέσον για να σημειωθεί η ώρα κατά την οποία η ψυχή διέρχεται από την φυτική ζωή στην ζωική ή στην διανοητική ζωή. Αλλά αυτό ακριβώς γίνεται διότι από το πρώτο λεπτό της ζωής είναι η ψυχή η οποία δρα μόνη».

Ο καθηγητής Max Aron (1892-1974) της Ιατρικής Σχολής του Στρασβούργου σε μελέτη του επί των εμβρυϊκών μορφών παρουσίασε τα εξής: «Όλα τα φυσικοχημικά φαινόμενα, τα οποία λαμβάνουν χώρα σε μια διαδικασία γονιμοποίησης, έχουν ένα στοιχείο που ζωογονεί, που συναρμολογεί, που προσανατολίζει όλους αυτούς τους μηχανισμούς και είναι η ψυχή. Δεν υπάρχει γονιμοποίηση παρά μόνο όταν υπάρξει συνάντηση δύο κυττάρων, πατρικού και μητρικού, που είναι η ευκαιρία της συγχωνεύσεως της ψυχής στο νέο θυματρικό κύτταρο».

Η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Ελλάδος με δύο Εγκυκλίους της προς τον λαό στις 27/11/1985 και στις 1/4/1986 ρητά αναφέρει και επαναλαμβάνει την διδασκαλία της Ορθόδοξης Εκκλησίας ότι η ζωή αρχίζει με τη σύλληψη. Την ίδια απόφαση πήραν 2000 γυναικολόγοι και μαιευτήρες στο Β' Ιατρικό Συνέδριο του Μονακό το 2012 οι οποίοι διεκήρυσαν πως «πραγματική γέννηση είναι η σύλληψη». Επίσης, στο Πανελλήνιο Ιατρικό συνέδριο του 2014 ορίστηκε ότι «η έναρξη της ζωής του ανθρώπου συμπίπτει με την στιγμή της γονιμοποίησης». Εξάλλου:

α) Η σύλληψη του ανθρώπου με τις σύγχρονες τεχνικές είναι ασεξουαλική, με την έννοια ότι είναι γυμνή από την ιερότητα, ασφάλεια και βεβαιότητα της συζυγικής συνευρέσεως. Ο άνθρωπος πλέον δεν γεννάται φυσιολογικά, αλλά «κατασκευάζεται» τεχνητά.

β) Εν αντιθέσει προς τα έμβρυα και το σπέρμα, τα ωάρια πολύ δύσκολα καταψύχονται. Γι' αυτό και οι συνήθειες πρακτικές διευκολύνουν την μαζική προκλητή εξαγωγή ωαρίων, η γονιμοποίηση των οποίων οδηγεί στο πρόβλημα των πλεοναζόντων και κατεψυγμένων εμβρύων. Και σε περίπτωση που λόγω διαζυγίου ή θανάτου ή κάποιας άλλης αιτίας οι γονείς δεν τα αναζητήσουν; Είναι καλύτερο αυτά να καταστραφούν ή να δωρηθούν σε κάποιο άλλο ζευγάρι; και ποιος είναι ο αρμόδιος να διαλέξει ανάμεσα σε δυο κακά το μη χείρον;

γ) Το γεγονός ότι η γονιμοποίηση γίνεται εκτός του μητρικού σώματος και απουσία των γονέων δημιουργεί απεριόριστες επιλογές μη φυσικών και ηθικώς υπόπτων γονιμοποιήσεων με όσα αυτές συναφή προβλήματα συνεπάγονται.

δ) Η εξωσωματική γονιμοποίηση δίνει τεράστιες δυνατότητες προεμφυτευτικής γενετικής επεξεργασίας και παρεμβάσεως με ανυπολόγιστες συνέπειες.

Για πρώτη φορά εμφανίζονται στο προσκήνιο οι ιδέες της δωρεάς σπέρματος και ωαρίου, όπως επίσης και η προσφυγή στις αναπαραγωγικές δυνατότητες τρίτης γυναίκας ως πρακτικώς εφικτές. Κάτι τέτοιο μπορεί να οδηγήσει στο φαινόμενο εξασθένησης ή και αμφισβήτησης της σχέσης γονέως - παιδιού ή μη ισοδύναμης σχέσης των δύο γονέων με το παιδί - αφού ο ένας εκ των γονέων είναι φυσικός γονέας και ο άλλος επέχει θέση πατριού ή μητριάς- ή παρεμβολής της φέρουσας μητέρας στην ιερή σχέση των γενετικών γονέων με το παιδί, στην δημιουργία αδελφών αγνώστων μεταξύ τους, στον κίνδυνο αγνώστων αιμομεικτικών σχέσεων κ.α.

Κάθε μορφή ετερόλογης γονιμοποίησης στην ουσία προκαλεί υποβιβασμό της εννοίας της μητρότητας και της πατρότητας και, επειδή παρεμβάλλει τρίτο πρόσωπο στην ιερή διαδικασία της ανθρώπινης αναπαραγωγής -και συνεπώς του μυστηρίου του γάμου-, η Εκκλησία δεν θα έπρεπε να την υιοθετήσει.

Στην περίπτωση κατά την οποία μόνον ο ένας εκ των συζύγων συμβάλλει βιολογικά στην γέννηση του παιδιού, η περίπτωση ομοιάζει με αυτήν της υιοθεσίας, αλλά διαφέρει κατά το ότι ο ένας εκ των γονέων είναι φυσικός γονέας και ο άλλος επέχει θέση πατριού ή μητριάς. Αντίθετα, η περίπτωση δανεισμού εμβρύου φαίνεται να ομοιάζει με αυτήν της κλασικής υιοθεσίας.

Στις περιπτώσεις που για αύξηση των πιθανοτήτων επιτυχίας επιτελείται μεταφορά περισσότερων εμβρύων συχνά εμφανίζεται το ενδεχόμενο πολλαπλής κύησης. **Η προτεινόμενη στις περιπτώσεις αυτές «επιλεκτική μείωση του αριθμού των εμβρύων» προς επιτυχία της κυοφορίας στην ουσία αποτελεί καταστροφή ζώντων εμβρύων που με κανένα τρόπο η Εκκλησία δεν θα μπορούσε να αποδεχθεί.**

Με την εφαρμογή της εξωσωματικής γονιμοποίησης συνδέεται και ο προεμφυτευτικός έλεγχος. Όταν ο **προεμφυτευτικός έλεγχος** συνεπάγεται θεραπευτική ή προληπτική επέμβαση και στη συνέχεια εμφύτευση, είναι συμβατός με την κλασική ιατρική αντίληψη. Οι περιπτώσεις όμως αυτές αφ' ενός μεν επί του παρόντος είναι ελάχιστες, αφ' ετέρου δε δεν είναι άμοιρες όλων των υπολοίπων συνεπειών της εξωσωματικής γονιμοποίησης.

Μάλιστα όταν οι εξετάσεις είναι θετικές -δηλαδή διαγνωσθεί γενετική πάθηση-, σχεδόν πάντοτε οδηγεί σε διακοπή της κύησης. Επί πλέον ο έλεγχος αυτός θα μπορούσε να οδηγήσει σε κάποια επιλογή χαρακτηριστικών (φύλου, χρώματος κόμης ή οφθαλμών κ.λπ.) ή ακόμη και σε καταστροφή εμβρύων με ανεπιθύμητα χαρακτηριστικά και συνεπώς να υπηρετήσει **μια ευγονική αντίληψη ζωής.**

Η εξωσωματική γονιμοποίηση **δίνει την δυνατότητα τεκνοποίησης και στις άγαμες μητέρες.** Το γεγονός όμως αυτό πρέπει να απορριφθεί διότι αφ' ενός μεν εξυπνοεί γέννηση εκτός γάμου, αφ' ετέρου δε **αδικεί το παιδί κατά το ότι προγραμματίζει την δίχως πατέρα ανάπτυξή του. Στην ίδια κατηγορία και λογική θα μπορούσε κανείς να εντάξει και τις περιπτώσεις γονιμοποίησης με σπέρμα αποθανόντος συζύγου ή κυοφορίας κατεψυγμένου εμβρύου μετά τον θάνατο του συζύγου.**

Ανάλογα ισχύουν και για την τεκνοποίηση υπερηλίκων μητέρων. Οι συλλήψεις τέτοιου τύπου επικεντρώνονται στην φίλαυτη επιθυμία της μητέρας να αποκτήσει παιδί, οι προϋποθέσεις συμπαραστάσεως στην ανάπτυξη του οποίου από την ίδια την φύση είναι περιορισμένες. **Το παιδί αυτό θα προσφέρει μεν την χαρά της γεννήσεώς του στους γονείς του, το ίδιο όμως θα έχει πολύ περιορισμένες πιθανότητες να απολαύσει την φυσική παρουσία και καμιά την νεανική ακμή των γονέων του.** Οι ίδιοι οι φυσικοί νόμοι προσδιορίζουν τις παραμέτρους ανάπτυξης ενός ανθρώπου. Η παρεμβατική γονιμοποίηση **δίνει δυνατότητα τεκνοποίησης και σε ζεύγη ομοφυλοφίλων.** Η Εκκλησία θα πρέπει με κάθε τρόπο να αντιταχθεί σε κάτι τέτοιο, διότι αποτελεί όχι απλώς φυσική ανωμαλία αλλά ηθική διαστροφή **με άραγε τι ψυχολογικές συνέπειες στο παιδί και στην κοινωνία.**

Άμβλωση –έκτρωση

Άμβλωση ή έκτρωση είναι η διακοπή μιας αδιατάρακτης ενδομητρίου κύησης ενός ή περισσοτέρων εμβρύων, που διενεργείται σε πρώιμη ηλικία κύησης και οδηγεί σε αφαίρεση του εμβρύου από τη μήτρα, με συνέπεια τον θάνατο του κυήματος.

Μπορεί να σημειωθούν προσωρινές οι επιμολύνσεις, αιμορραγίες, διάτρηση της μήτρας, μόνιμο άγχος, αϋπνίες, φόβοι και ενοχές, στειρότητα, καρκίνος του μαστού. **Η έκτρωση μπορεί να αποφευχθεί με την αντισύλληψη**

Στις Ηνωμένες Πολιτείες σήμερα ισχύει ότι καμιά Πολιτεία δεν έχει δικαίωμα να απαγορεύσει την άμβλωση. **Η Εκκλησία δεν αναγνωρίζει σε κανένα το δικαίωμα να αφαιρεί ζωή, γι' αυτό και η μητρότητα είναι μια ευλογία.** Στην Ευρώπη οι εκτρώσεις επιτρέπονται από τον νόμο κατόπιν συγκατάθεσης και καταβολής πιστοποιητικών δύο ιατρών.

Στην Ελλάδα ο Ποινικός Κώδικας επιτρέπει την έκτρωση μόνο με τη συναίνεση της εγκύου και μόνο από γιατρό μαιευτήρα - γυναικολόγο σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα.

Γενετικά τροποποιημένα προϊόντα

Γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα ονομάζονται τα τρόφιμα που παράγονται από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς, οι οποίοι έχουν υποστεί συγκεκριμένες αλλαγές που εισήλθαν στο γενετικό τους υλικό μέσω μεθόδων της γενετικής μηχανικής.

Τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα εισήλθαν στην αγορά για πρώτη φορά το 1996. Ειδικότερα στον ελλαδικό χώρο, η πειραματική καλλιέργεια του πρώτου μεταλλαγμένου προϊόντος, της ντομάτας, επιτράπηκε το 1997 και υπέστη τροποποίηση για την επιβράδυνση της ωρίμανσής της.

Στη συνέχεια, ακολούθησε η έγκριση για την καλλιέργεια και άλλων μεταλλαγμένων προϊόντων. Οι αρνητικές συνέπειες είναι :η μόλυνση μέσω της γύρης, η αλόγιστη χρήση πειραματόζωων, η εμφάνιση αλλεργικών κρίσεων, η διατάραξη της ισορροπίας του περιβάλλοντος, κ.α.

Οι θετικές συνέπειες είναι: τα ποιοτικά και γευστικά καλύτερα προϊόντα, η ταχύτερη ωρίμανση των φυτών ή δέντρων που τα παράγουν, η μείωση της χρήσης εντομοκτόνων και ζιζανιοκτόνων, ο περιορισμός υποσιτισμού, αύξηση της παραγωγικότητας

Νομοθετικά η εφαρμογή της τεχνολογίας των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων είναι αυστηρά ελεγχόμενη. Ο Κανονισμός προβλέπει την σχετική ενημέρωση των καταναλωτών μέσω της κατάλληλης επισήμανσης (ετικέτας) και οτιδήποτε παράξενο παρατηρείται πρέπει να αναφέρεται.

Η θρησκεία δεν έχει διατυπώσει την άποψή της επίσημα.

Ευθανασία

Ευθανασία είναι η σύντμηση της ζωής ενός ασθενή που πάσχει από επίπονη και ανίατη ασθένεια. Από τα αρχαία χρόνια φαίνεται να έχει απασχολήσει τις κοινωνίες με διάφορες μορφές. Χωρίζεται σε διάφορα είδη με κριτήριο το ποιος παίρνει την απόφαση και το ποιος την εκτελεί. Οι περισσότερες θρησκείες απαγορεύουν την ευθανασία, παρόλο που ένας εύκολος και ανώδυνος θάνατος είναι η ευχή των περισσότερων ασθενών που πάσχουν από νόσημα τελικού σταδίου.

Νομοθετικά:

- Αλβανία: η ευθανασία νομιμοποιήθηκε το 1999.
- Αυστραλία: Το 1995 η ευθανασία νομιμοποιήθηκε στο Βόρειο Διαμέρισμα.[2]
- Βέλγιο: Το Κοινοβούλιο νομιμοποίησε την πρακτική της ευθανασίας στα τέλη Σεπτεμβρίου του 2002.
- Ελβετία: Παραμένουν απαγορευμένες όλες οι μορφές ευθανασίας μεταξύ των οποίων και η θανατηφόρα ένεση. Η ελβετική νομοθεσία ορίζει μόνο την προμήθεια μέσων για να διαπράξει κανείς αυτοκτονία.
- Ηνωμένο Βασίλειο: Η ευθανασία είναι παράνομη.
- ΗΠΑ: Στις περισσότερες πολιτείες η ευθανασία απαγορεύεται.
- Ιαπωνία: Δε διαθέτει επίσημους νόμους για την ευθανασία.
- Ιρλανδική Δημοκρατία: Η ευθανασία είναι παράνομη.
- Λουξεμβούργο: Η ευθανασία νομιμοποιήθηκε με νομοσχέδιο που ψηφίστηκε από το κοινοβούλιο στις 20 Φεβρουαρίου του 2008 και η επίσημη έγκρισή του έγινε στις 16 Μαρτίου του 2009.
- Ολλανδία: Το 2002 η χώρα νομιμοποίησε την ευθανασία, ανάμεσα στα άλλα και με τη μορφή της υποβοηθούμενης αυτοκτονίας από γιατρό.
- Ταϊλάνδη: Στις 20 Μαρτίου του 2007 τέθηκε σε ισχύ Πράξη για την Εθνική Υγεία, στην οποία περιγράφονται οι όροι υπό τους οποίους επιτρέπεται η ευθανασία.
- **Ελλάδα: Η νομοθεσία απαγορεύει αυστηρώς την ευθανασία στον άνθρωπο ακόμα κι αν υποφέρει από κάποια ασθένεια που δεν θεραπεύεται.**

Πέρα από το νομικό ζήτημα, **τεράστιας σημασίας είναι και το ηθικό πρόβλημα, κατά πόσο δηλαδή ένα τρίτο πρόσωπο, ειδικός ή όχι, είναι ηθικό να δώσει τέλος στη ζωή του συνανθρώπου του,** ακόμα και όταν αυτό είναι ανώδυνο και γαλήνιο. Παρόλα αυτά, οι σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα της ιατρικής τεχνολογίας, αλλά και το παράδειγμα άλλων χωρών δημιουργούν σκέψεις για αναθεώρηση των νόμων και στη χώρα μας.

Στην κτηνιατρική, ευθανασία είναι η γρήγορη κι ανώδυνη εκτέλεση των οικιακών ζώων που πρόκειται να πεθάνουν και δεν υπάρχει καμιά περίπτωση να γλιτώσουν. Ο πιο συνηθισμένος τρόπος για την πραγματοποίηση της ευθανασίας είναι οι ενδοφλέβιες ενέσεις χλωροφορμίου, χλωράλης σε πυκνό διάλυμα βαρβιτουρικών ή κορεσμένου διαλύματος θειικού μαγνησίου.

Από την αρχαία ελληνική μέχρι τη χριστιανική γραμματεία, η έννοια της ευθανασίας απαντάται ελάχιστες φορές και με διαφορετική κάθε φορά απόδοση (Μένανδρος, Καίσαρας Αύγουστος, Κλήμης ο Αλεξανδρεύς, Δαμάσκιος κ.ά.). Στην υψηλότερη ερμηνεία του, ο όρος χρησιμοποιήθηκε για να δηλώσει την ολοκλήρωση μιας καλής ζωής, που προσδιοριζόταν από μία πορεία ηθικής δημιουργίας, κατά την οποία ο θανών είχε προοδεύσει ατομικά και, παράλληλα, είχε

συνεισφέρει στο κοινωνικό σύνολο. Αργότερα, ο F. Bacon έδωσε στη λέξη τη σημασία του εύκολου θανάτου για την ανακούφιση της σωματικής ταλαιπωρίας. Επομένως, **αρχικά εστίαζε στην ποιότητα της ζωής που προηγήθηκε, ενώ κατόπιν στον ίδιο τον θάνατο και, έτσι, μετατράπηκε από σύμβολο ελπίδας σε απελπισμένο στίγμα.**

Στην Αρχαία Ελλάδα –και μάλιστα στην Σπάρτη- η ευγονική ευθανασία ήταν θεσμός του κράτους. Η ευθανασία συγκαταλεγόταν ανάμεσα στα «ύψιστα αγαθά», μαζί με την παιδεία και τη φιλία. Παράδειγμα ευθανασίας θα μπορούσε να είναι εκείνο ενός άντρα που είχε φτάσει μέχρι τα γεράματα χωρίς ασθένειες, έχοντας αφήσει –κυρίως- πίσω του άξιους απογόνους (φυσικούς ή πνευματικούς) ή είχε πεθάνει σε μία μάχη. Σε αυτήν την περίπτωση, η αυτοκτονία μεταμορφώνεται σε αυτοθυσία για την προστασία της πατρίδας ή μιας άλλης ιδέας, όπως στην περίπτωση της Αντιγόνης, η οποία προτίμησε να πεθάνει έντιμα θάβοντας τον αδελφό της Πολυνείκη. Τότε, πρόκειται για μία από τις σπουδαιότερες πράξεις που μπορεί να κάνει ένας άνθρωπος, δηλαδή το να επιδείξει «ευψυχία». Τελικά, η ευθανασία δεν είναι ένα γρήγορο τέλος στη βιολογική φθορά, αλλά μία διαδρομή προς την αθανασία, που απαιτεί συνεχή άσκηση στη ζωή, θυμίζοντας την πλατωνική ρήση σχετικά με τη φιλοσοφία, πως είναι «μελέτη θανάτου».

Στη Ρώμη παγιώνεται η τακτική του κατ' επιλογήν θανάτου, υποκινούμενος από την ανάγκη αποκατάστασης της τιμής. Τότε, ανάγεται σε ηρωισμό, ενώ η αυτοκτονία για διαφορετικούς λόγους εξακολουθεί να κατακρίνεται.

Τα παραδείγματα ευθανασίας από την αρχαιότητα είναι πολλά: ο Θεμιστοκλής ήπιε αίμα τούρου προκειμένου να μην υπηρετήσει τον Αρταξέρξη και ο Δημοσθένης κώνειο για να μην πέσει στα χέρια των Μακεδόνων. Ο Βρούτος έπεσε πάνω στο σπαθί του, όταν έχασε τη μάχη με τον Αντώνιο. Επίσης, η Λουκρητία αυτοκτόνησε επειδή ατιμάστηκε από τον Σέξτο Ταρκύνιο (θέμα που έχει εμπνεύσει ζωγράφους σαν τους Tiziano & Rubens) και, φυσικά, η Κλεοπάτρα όταν ο Οκταβιανός κατέκτησε την Αλεξάνδρεια. Ο βασιλιάς της Παλαιάς Διαθήκης Σαούλ ζήτησε από τον ιπποκόμο του να επισπεύσει τον θάνατό του όταν ηττήθηκε από τους Φιλισταίους, ενώ μία διαφορετική περίπτωση είναι εκείνη του Ινδού Καλανού, φίλου του Μ. Αλέξανδρου. Όταν ο γιόγκι συνειδητοποίησε πως η πολυτέλεια με την οποία ζούσε τον αποξένωσε από τον ασκητισμό, αυτοπυρπολήθηκε σε στάση λωτού. Τέλος, στην Ιαπωνία οι Σαμουράι τελούσαν το «χαρακίρι», μετά από έγκριση και σε δημόσια θέα όποτε ήταν εφικτό, όταν αποτύγγαναν να δώσουν τη νίκη στον άρχοντά τους. Επιπλέον, εφαρμοζόταν ως πολιτική διαμαρτυρία (θυμίζει τη μη βίαιη αντίσταση των βουδιστών μοναχών του Θιβέτ, που καίγονταν ζωντανοί μπροστά στα κινεζικά στρατεύματα), αλλά και ως τιμωρία για αδικήματά τους. Το τυπικό περιλάμβανε διαλογισμό και άλλες διαδικασίες εξαγνισμού (π.χ. λευκή ενδυμασία, συγγραφή ποιήματος). Κατόπιν, αυτομαχαιρώνονταν και έπειτα αποκεφαλίζονταν με τη βοήθεια εκπαιδευμένου προσώπου, που μπορούσε να είναι ο αντίπαλός τους. Συνεπώς, δεν πρόκειται για «κοινή» αυτοκτονία, επειδή απαιτούσε ειδική έγκριση και κατάλληλη προετοιμασία.

Η φιλοσοφική θεώρηση της ευθανασίας έχει ως εξής:

Για τους Στωικούς, τους Κυνικούς και τους Επικούρειους, η ζωή δεν είχε νόημα σε κάθε τίμημα, δηλαδή η παράταση της ζωής δεν ήταν πάντα αυτοσκοπός. Γενικότερα, με τη θεωρία και τη δράση τους παρότρυναν τους ανθρώπους να ελευθερωθούν από τον φόβο του θανάτου, διδάσκοντας τη ματαιότητα του να προσπαθεί κανείς να τον αποφύγει και, αντίθετα, προέτρεπαν την επιδίωξή του όταν το έργο της ζωής εκπληρωνόταν. Ειδικότερα, σε περιπτώσεις σοβαρής ασθένειας και γηρατειών, αλλά και πολιτικής ήττας, ενθάρρυναν την ευθανασία σε σημείο που την ταύτιζαν με την ηθική ελευθερία. Έτσι, η πρώτη ιστορική πράξη ευθανασίας πιθανολογείται εκείνη του Σενέκα, ενώ όταν ο Ζήνων ο Κιτιεύς (σε μεγάλη ηλικία) παραπάτησε και έπεσε, απήγγειλε έναν στίχο προς τη γη: «Έρχομαι, τι με καλείς;» και στη συνέχεια αυτοκτόνησε κρατώντας την αναπνοή του. Ο δε Διογένης ο Κυνικός σατίριζε φιλοσόφους που έφταναν σε μεγάλη ηλικία, όπως τον ίδιο τον ιδρυτή της Σχολής των Κυνικών, Αντισθένη.

Για τον λόγο αυτό, πολλοί φιλόσοφοι αποχωρούσαν από τη ζωή υπέργηροι, με τη μέθοδο της ασιτίας (Πυθαγόρας, Εμπεδοκλής, Αναξαγόρας). Πάντως, αν φύγουμε για λίγο από την Ελλάδα

και ταξιδέψουμε στην Άπω Ανατολή, θα συναντήσουμε την “*grayopavesa*”, τον αποδεκτό τρόπο για να πεθάνει ο ινδουιστής, που έγκειται ακριβώς στη λήψη νερού, χωρίς τροφή. Σύμφωνα με τον νόμο, η απόφαση του ενδιαφερομένου πρέπει να γίνεται δημόσια βάση του κανονισμού και αφορά πολίτες που έχουν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους και η έλευση του θανάτου φαίνεται επικείμενη. Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι δε συνδέεται με αισθήματα απογοήτευσης, θλίψης ή θυμού, αλλά γαλήνης, όπως και το «χαρακίρι».

Από την άλλη πλευρά, υπήρχε ισχυρή και η αντίπαλη θέση που τασσόταν κάθετα ενάντια στην ευθανασία, όπως οι Πυθαγόρειοι, που αποκήρυσσαν την παρέμβαση και την καταστροφή της ανθρώπινης ζωής. Επίσης, διαβάζουμε στον Σοφοκλή πως, όταν ο μυθικός βασιλιάς Φιλοκτήτης δαγκώθηκε από φίδι, παρακάλεσε τους στρατιώτες του να τον σκοτώσουν, όμως εκείνοι τον εγκατέλειψαν στη Λήμνο. Ακόμη, ο Επίκτητος δεν υπερασπίζεται την αυτοχειρία για την αντιμετώπιση ασθένειας, αλλά μία στάση που εντάσσεται στο στωικό πνεύμα αταραξίας. Το ίδιο υποστηρίζει και ο Αριστοτέλης, δηλώνοντας πως το να θέσει κάποιος τέρμα στη ζωή του εξαιτίας πόνου είναι πράξη δειλή και κακή τόσο για τον ίδιο όσο και για την πόλη του.

Στην Παλαιά Διαθήκη ο όρος επιτρεπόταν σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. πόλεμος ή διωγμού).

Όλες οι θρησκείες διδάσκουν την ιερότητα της ζωής και δε θα πρέπει να νομίζουμε πως οι αρχαίοι λαοί ακύρωναν αυτήν τη βασική αξία με την υιοθέτηση της ευθανασίας, παρά κατέφευγαν στην τραγική διέξοδο μόνο όταν πίστευαν πως ο τερματισμός της ζωής συνιστά αγαθό ανώτερο από τη συνέχισή της. Επιπλέον, παρότι οι τρεις μεγάλες μονοθεϊστικές θρησκείες που εξαπλώθηκαν στη συνέχεια φαίνεται πως είναι απόλυτες κατά της ευθανασίας (η ζωή είναι ένα θείο δώρο και κανείς δεν έχει το δικαίωμα να το τερματίσει, εκτός από την ουράνια απόφαση), τη δικαιολογούν σε περιόδους πολέμου. Στον χριστιανισμό, περιπτώσεις όπως εκείνες των 400 παιδιών που πνίγηκαν στη θάλασσα για να μην πέσουν στα χέρια των Ρωμαίων δεν αποδοκιμάζονται, ενώ θα μπορούσαμε εδώ να εντάξουμε και τον θρυλικό «Χορό του Ζαλόγγου». Μάλιστα, σε καιρούς πολέμου εκτελούνταν και ομαδικές πράξεις ευθανασίας, σαν τον Ναπολέοντα που είχε διατάξει να θανατώνονται με όπιο οι στρατιώτες οι οποίοι προσβλήθηκαν από πανούκλα στην Αίγυπτο, για την ανακούφιση των ίδιων (“*mercy killing*”) και την προστασία των υπολοίπων.

Στην Ιαπωνία οι Σαμουράι τελούσαν το «χαρακίρι», μετά από έγκριση και σε δημόσια θέα όποτε ήταν εφικτό, όταν αποτύγχαναν να δώσουν τη νίκη στον άρχοντά τους.

Στις αρχές του 20ου αιώνα ο όρος προσέλαβε την σημασία που έχει και σήμερα, δηλαδή της υποβοηθούμενης αυτοκτονίας.

Κατ' αρχάς, οι κατήγοροι της ευθανασίας μιλούν για τον «ολισθηρό κατήφορο», εννοώντας τον κίνδυνο κατάχρησής της από τον ίδιο τον μελλοθάνατο (αυτοκτονία με πρόφαση ασθένεια), τους συγγενείς (για περιουσιακούς λόγους ή επειδή δε θέλουν να επωμιστούν τη δύσκολη επιμέλειά του), τους γιατρούς (για να καλύψουν την ανεπάρκειά τους), από τρίτους (π.χ. εμπορία οργάνων) ή το κράτος (υπολογίζοντας τον ασθενή ως δαπάνη, αφού το 20% των χρημάτων για την υγεία ξοδεύεται στις τελευταίες ώρες της ζωής ή για να απαλλαγούν από αυτόν για άλλους λόγους, π.χ. εγκληματίας). Τελικά, η ευθανασία δεν είναι παρά μία επιφανειακή λύση, αντί η πολιτεία

να επενδύσει στην υγεία, την παιδεία κ.λπ. για να αντιμετωπίσει ριζικά τα προβλήματά της.

Επιπλέον, επιστούν την προσοχή στο γεγονός ότι η απαίτηση του πάσχοντα είναι επισφαλής για δύο λόγους. Πρώτον, λόγω της δεδομένης κατάστασης υγείας δε γίνεται υπό καθεστώς συναισθηματικής ασφάλειας και νοητικής διαύγειας. Δεύτερον, οι περισσότεροι άνθρωποι υποφέρουν περισσότερο από τον φόβο του πόνου, παρά από τον ίδιο τον πόνο. (Υπάρχουν ενδείξεις για τη μεταστροφή πολλών ασθενών που επιθυμούν την ευθανασία αν διαβεβαιώνονταν ότι θα τους παρεχόταν η αναγκαία ανακούφιση κι ακόμη ότι θα προστατευόταν περισσότερο η αξιοπρέπειά τους και η αυτονομία τους.) Δεν ξεχνούν, επίσης, ότι **ο χαρακτηρισμός «ανίατη», δεν είναι μία αλάνθαστη προφητεία παρά μία κρίση βασισμένη στη στατιστική, δηλαδή πάντα υπάρχει το ενδεχόμενο της λάθος διάγνωσης ή της άγνωστης θεραπείας.** Τέλος, αντικρούουν την αρχή της αυτοδιάθεσης του ατόμου, η οποία δεν είναι απεριορίστη, αφού για παράδειγμα απαγορεύεται κάποιος να γίνει δούλος ή να πάρει μέρος σε μονομαχία ακόμη και αν το επιθυμεί.

Οι υπέρμαχοι της ευθανασίας τονίζουν τον ανθρωπισμό και την αξιοπρέπεια. Κάθε άνθρωπος αξίζει να τελειώσει τη ζωή του ανθρώπινα. Πώς η ασθένεια καθιστά τη ζωή απάνθρωπη; Εκτός από τον αφόρητο πόνο, **η ασθένεια συνιστά ένα είδος απώλειας της ελευθερίας,** όταν χάνεται η δυνατότητα αυτονομίας, με την έννοια της αυτοεξυπηρέτησης (σίτιση, καθαριότητα κ.λπ.). Ακόμη, συνιστά ένα είδος κατάργησης της ίδιας της ζωής, όταν είναι τόσο σοβαρή που αφαιρεί κάθε απόλαυσή της και ματαιώνει κάθε σχέδιό της, ειδικά αν συνοδεύεται από αδυναμία επαφής με το περιβάλλον, δηλαδή έλλειψη συνειδητότητας (π.χ. ένας νοσηλευόμενος της μονάδας εντατικής θεραπείας συνδεδεμένος σε υποστηρικτικά μηχανήματα). Εξάλλου, θίγουν τη βαναυσότητα της ιατρικής (επεμβατικές μέθοδοι κ.λπ.) και, φυσικά, τη ματαιότητά της, αφού δε θεραπεύει, απλά παρατείνει την ασθένεια, με βαρύ οικονομικό και συναισθηματικό κόστος (συχνά, **οι συγγενείς επιφορτίζονται τη φροντίδα του αρρώστου, σε βαθμό που να αναστέλλουν κάθε δική τους δραστηριότητα, επενδύοντας παράλληλα υπέρογκα ποσά).**

Ο θάνατος είναι μία εγγύηση που δίνεται σε όλους μας τη στιγμή που γεννιόμαστε. Ωστόσο, μπορούμε να αποφασίσουμε εμείς τον χρόνο και τον τρόπο που θα πεθάνουμε; Υπάρχει καλός και κακός θάνατος; Τελικά, πρόκειται για ένα δικαίωμα ή μία υποχρέωση; Ο άνθρωπος είναι ελεύθερος και αυτόνομος και μπορεί να αποφασίζει για όλα τα θέματα που το αφορούν στη ζωή του, ακόμη δε να αποφασίζει και για τον θάνατό του;

Κατά την Εκκλησία ο άνθρωπος είναι η εικόνα του Θεού, ναι μεν αυτόνομος, αλλά μόνο σε σχέση με τον συνάνθρωπό του. Η ελευθερία του αφορά τις σχέσεις του στην κοινωνία. Η Εκκλησία την ευθανασία τη δέχεται από τον Θεό και όχι από τον ίδιο τον άνθρωπο.

«Η ζωή μας αποτελεί υπέρτατο δώρο Θεού, η αρχή και το τέλος του οποίου βρίσκονται στα χέρια Του και μόνον «εν χειρί Θεού πνεύμα παντός ανθρώπου» (Ιωβ ιβ' 10). Αποτελεί το χώρο μέσα στον οποίο βρίσκεται την έκφραση του το αυτεξούσιο, συναντάται η χάρις του Θεού με την ελεύθερη βούληση του ανθρώπου και επιτελείται η σωτηρία του. Κάθε προσπάθεια να προσδιορίζονται τα όρια της ζωής από την ανθρώπινη μόνον βούληση, σκέψη, ή ικανότητα απογυμνώνει τη ζωή από την ιερότητα της» .

Ο ιατρός και το νοσηλευτικό προσωπικό πρέπει να εργάζεται για την καταπράυνση των πόνων, την ανακούφιση από τα ενοχλήματα, την καθησύχαση της αγωνίας, την υποβοήθηση προς καλύτερη ανοχή των ταλαιπωριών ώστε να ζει ο άνθρωπος μέχρι τέλους με αξιοπρέπεια.

Η πράξη της ευθανασίας ενεργητικής ή παθητικής αποτελεί φόνο. Η ευθανασία αποτελεί υποβοηθούμενη αυτοκτονία, δηλαδή συνδυασμό φόνου και αυτοχειρίας. Κάθε θάνατος που αποτελεί αποτέλεσμα ανθρώπινων επεμβάσεων απορρίπτεται. Η ανθρώπινη προσπάθεια προσδιορισμού των ορίων της ζωής, δεν αναγνωρίζει την ιερότητά της. Ο σεβασμός στο δώρο της ζωής απαιτεί την προστασία της με την προσπάθεια διατήρησης της ποιότητας αλλά και της διάρκειάς της. Η ιατρική επέμβαση πρέπει να περιορίζεται ως του σημείου εκείνου που δεν επιτείνεται ο πόνος. Στόχος είναι η ανακούφιση και όχι η χρονική επέκταση διάρκειας της αγωνίας και των οδυνών. Το ενδεχόμενο παράτασης της ζωής με θεραπευτικές και τεχνικές μεθόδους με

αποτέλεσμα την καταρράκωση του ασθενή και των οικείων του είναι γεγονός στο οποίο ο ιατρός δεν πρέπει να συναινεί. **Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να αφαιρεί τη δική του ζωή ή άλλου.**

Μέσα από το πρίσμα αυτό και όσον αφορά στο θέμα των μεταμοσχεύσεων η αντίθεση της Εκκλησίας αρχίζει από την στιγμή που παραθεωρείται η ελευθερία του ανθρώπου και περιφρονείται η ιερότητα του. Τίποτα δεν δικαιολογεί τον εξαναγκασμό του ανθρώπου να προσφέρει ιστούς ή όργανα του σώματος του πριν η μετά τον θάνατο του. Τίποτα δεν βεβαιώνει την «εικαζόμενη συναίνεση» του για προσφορά ιστών ή οργάνων του σώματος του, ή πολύ περισσότερο την προεξόφληση της συγκαταθέσεως του όταν δεν υπάρχει διατυπωμένη αντίθετη επιθυμία του. Η Εκκλησία πρέπει να σεβαστεί τις επιθυμίες των πιστών, να ευλογήσει εκείνους που θέλουν να γίνουν δωρητές οργάνων αλλά και να κατανοήσει τους ενδοιασμούς και τις επιφυλάξεις όσων έχουν αντίθετη άποψη. Οι αποφάσεις του είδους αυτού συνιστούν εντελώς προσωπικά ζητήματα. Βασικό κριτήριο των ενεργειών της Εκκλησίας είναι πρωτίστως η σωτηρία της ψυχής, κάθε τι το οποίο βλάπτει την ψυχή και προσβάλλει τις πνευματικές αξίες απορρίπτεται. **Η Εκκλησία σέβεται την ελεύθερη και αβίαστη προσφορά- δωρεά οργάνου αλλά χωρίς την συνειδητή συναίνεση του δότη αποτελεί δωρεά χωρίς πνευματικό αντίκρισμα .**

Συμπερασματικά η Βιοηθική «παρεμβαίνει» σε θέματα Βιοτεχνολογίας και καλείται να προσδιορίσει τις ενέργειες και τις παρενέργειες της βιοϊατρικής, δηλαδή να θέσει τα όρια ανάμεσα στις θετικές και τις αρνητικές συνέπειες της επιστήμης στη ζωή μας. Ας μην ξεχνάμε, πως σε κάθε τι χρειάζεται μέτρο και διάκριση, κρίση και κριτήρια για το τι είναι καλό και τι είναι κακό, πού τελειώνει το ένα και πού αρχίζει το άλλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

ΠΟΛΛΟΙ ΝΟΜΙΖΟΥΝ ΟΤΙ ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΕΙΝΑΙ ΑΘΕΟΙ. ΙΣΧΥΕΙ;

Μάλλον όχι. Νομπελίστες και καταξιωμένοι ερευνητές φαίνεται να έχουν καταλήξει σε ένα κοινό συμπέρασμα – το οποίο απλώς διατυπώνουν με διαφορετικές λέξεις ο καθένας. Τα μάτια τους έχουν δει πολλά, επομένως αξίζει να τους προσέξουμε. **Κάποιοι μάλιστα από αυτούς ξεκίνησαν ως άθεοι, αλλά στην πορεία ομολόγησαν ότι έμειναν έκθαμβοι από τη σοφία και την πολυπλοκότητα που ανακάλυψαν.** Κάποιοι μάλιστα από αυτούς ξεκίνησαν ως άθεοι, αλλά στην πορεία ομολόγησαν ότι έμειναν έκθαμβοι από τη σοφία και την πολυπλοκότητα που ανακάλυψαν.

Λόγια επιστημόνων

Ας δούμε τι έχουν πει κάποιοι κορυφαίοι επιστήμονες για τον Θεό και το θαυμαστό σύμπαν.

Γιατροί:

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι, ειδικά στην ιατρική, το ποσοστό όσων επιστημόνων πιστεύουν είναι πολύ υψηλότερο από κάθε άλλο κλάδο. Σύμφωνα με τον Δρ. J. Edward Hill, πρόεδρο της Αμερικανικής Ιατρικής Ένωσης, η πίστη σε μία ανώτερη οντότητα είναι ζωτικής σημασίας για έναν γιατρό, γιατί του δίνει την ικανότητα να περιθάλλει σωστά τους ασθενείς του – ειδικά σε περιπτώσεις όπου η ζωή κρέμεται από μια κλωστή. Πολλοί γιατροί – κυρίως χειρουργοί – παραδέχονται επίσης ότι στα δύσκολα κάνουν ό,τι μπορούν για να σώσουν έναν άνθρωπο, όμως από ένα σημείο και μετά νιώθουν ότι καθοδηγούνται από κάποιο αόρατο χέρι. **Πρώτα εμείς, μετά αναλαμβάνει ο Θεός, λένε χαρακτηριστικά.**

Στίβεν Χόκινγκ (1942 –2018) (Βρετανός θεωρητικός φυσικός, κοσμολόγος, συγγραφέας και Διευθυντής Ερευνών στο Κέντρο Θεωρητικής Κοσμολογίας στο Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ)

Δεν υπάρχει Θεός και η επιστήμη μπορεί να εξηγήσει καλύτερα το σύμπαν από ό,τι μια θρησκεία, λέει ο Βρετανός φυσικομαθηματικός και κοσμολόγος Στίβεν Χόκινγκ στο τελευταίο βιβλίο του με τίτλο «Σύντομες απαντήσεις σε μεγάλα ερωτήματα», το οποίο εκδόθηκε, αρκετούς μήνες μετά το θάνατό του.

Η θέση του αυτή ασφαλώς δεν αποτελεί έκπληξη, αφού όσο ζούσε, ο Χόκινγκ δεν έχανε ευκαιρία να δηλώνει κατηγορηματικά ότι ήταν **άθεος** και ότι έβλεπε τη δημιουργία του κόσμου από τη σκοπιά του επιστήμονα και μόνο, συχνά προκαλώντας την ενόχληση των πιστών σε κάποια θρησκεία.

Το τελευταίο βιβλίο του, που περιλαμβάνει δέκα δοκίμια με ερωταπαντήσεις, αρχίζει με το ερώτημα αν υπάρχει θεός και δίνει αρνητική απάντηση. **«Νομίζω», λέει, «ότι το σύμπαν**

δημιουργήθηκε αυθόρμητα εκ του μηδενός, σύμφωνα με της νόμους της επιστήμης.

Αν αποδέχεστε, της εγώ, ότι οι νόμοι της φύσης είναι καθορισμένοι, τότε δεν χρειάζεται πολύ για να ρωτήσετε: της ρόλος απομένει για το Θεό;».

Για τον Χόκινγκ -και πολλούς της επιστήμονες- οι νόμοι της βαρύτητας, της σχετικότητας, της κβαντομηχανικής κ.α. είναι αρκετοί για να εξηγήσουν τα πάντα στο σύμπαν. **«Αν θέλετε, μπορείτε να πείτε ότι οι νόμοι αυτοί είναι έργο του Θεού, αλλά αυτό είναι μάλλον της ορισμός του Θεού, παρά μια απόδειξη για την ύπαρξή του»**, γράφει ο Χόκινγκ.

Μήπως ένα θεϊκό χέρι δημιούργησε τον «αυτόματο πιλότο» των φυσικών νόμων που διέπουν το σύμπαν; Αυτή είναι η βασική πεποίθηση των θρησκευόμενων επιστημόνων (περίπου ένας στους τρεις επιστήμονες πιστεύουν στο Θεό, σύμφωνα με έρευνες) και των απλών ανθρώπων, όχι του Χόκινγκ, ο οποίος το θέτει ως εξής: «Μήπως ο Θεός δημιούργησε τους κβαντικούς νόμους που επέτρεψαν στην Μεγάλη Έκρηξη (Μπιγκ Μπανγκ) να συμβεί; Δεν θέλω να προσβάλω οποιονδήποτε πιστό, αλλά νομίζω ότι η επιστήμη έχει πιο πειστική εξήγηση από έναν θεό δημιουργό».

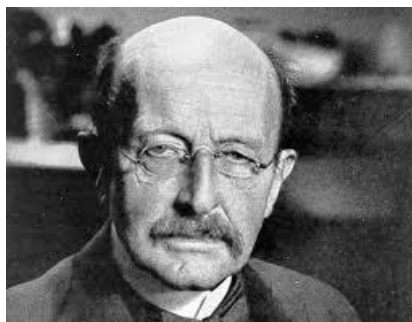
Για τον Χόκινγκ, αρκεί η κβαντομηχανική, η οποία εξηγεί πώς συμπεριφέρονται τα υποατομικά σωματίδια, προκειμένου να εμφανισθεί κάπου κάτι από το τίποτε, μετά να εξαφανισθεί και να εμφανισθεί πάλι κάπου αλλού.

Επειδή το ίδιο το σύμπαν κάποτε δεν είχε παρά το μέγεθος της μόνου σωματιδίου, κάλλιστα ξεκίνησε κάπως έτσι. «Το ίδιο το σύμπαν, με όλη την εκπληκτική απεραντοσύνη και πολυπλοκότητά του, μπορεί απλούστατα να έκανε την εμφάνισή του ξαφνικά, χωρίς να παραβιάσει της γνωστούς νόμους της φύσης», πιστεύει ο Χόκινγκ.

Και τότε τι υπήρχε πριν το «Μπιγκ Μπανγκ», ρωτάνε οι πιστοί; **«Δεν υπήρχε χρόνος πριν την Μεγάλη Έκρηξη»**, απαντά ο Χόκινγκ. «Τελικά έχουμε βρει κάτι που δεν έχει μια αιτία, επειδή δεν υπήρχε χρόνος για μια αιτία ώστε να υπάρξει. Για μένα αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει καμία πιθανότητα της δημιουργού, επειδή **δεν υπήρχε κανένας χρόνος για να υπάρξει της δημιουργός**».

«Είμαστε ο καθένας ελεύθερος να πιστέψει ό,τι θέλει. Κατά την άποψή μου, η απλούστερη εξήγηση είναι ότι δεν υπάρχει Θεός. **Κανείς δεν δημιούργησε το σύμπαν και κανείς δεν κατευθύνει τη μοίρα της**», γράφει. Αυτό ακριβώς είναι το βασικό αθεϊστικό επιχείρημα του Χόκινγκ: ότι δεν χρειάζεται μια αιτία (της δημιουργός) για να ξεκινήσει κάτι, εν προκειμένω της ο κόσμος. Το αν αυτό θα πείσει της πιστούς και της θρησκείας, είναι άλλο θέμα...

Μαξ Πλανκ: (1858-1947) (νομπελίστας φυσικός, πατέρας της κβαντικής)

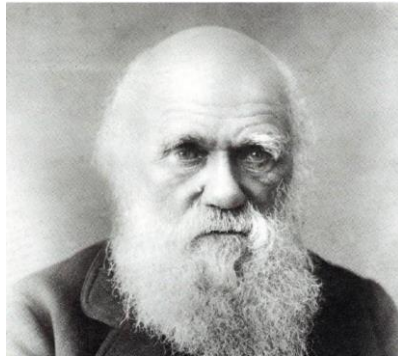

Στην επιστήμη ο Θεός βρίσκεται στον επίλογο. Ο Γερμανός φυσικός και νομπελίστας Μαξ Πλανκ (Max Planck, 1858-1947), **πατέρας της Κβαντικής Θεωρίας**, έχει κάνει την εξής εύστοχη παρατήρηση: Δεν είναι τυχαίο ότι οι μεγαλύτεροι στοχαστές όλων των εποχών ήταν βαθιά θρησκευόμενοι.

Ο συνδυασμός επιστήμης και πίστης στην ύπαρξη του Θεού είναι αναπόφευκτος, κατά την άποψή του. Απλώς στη θρησκεία κάθε σκέψη ξεκινάει με την παραδοχή της ύπαρξης του

Θεού, ενώ στην επιστήμη ο Θεός βρίσκεται στον επίλογο της κάθε θεωρίας, στην ολοκλήρωσή της.

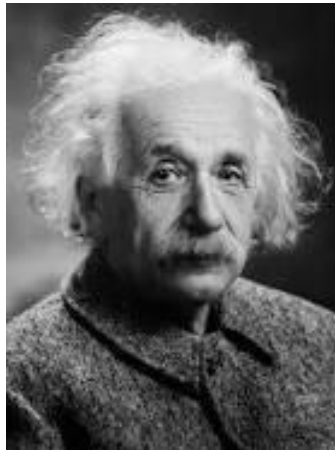
Δαρβίνος: (1809-1882) (φυσιολόγος και γεωλόγος, θεμελιωτής της θεωρίας της εξέλιξης)

Εμβάθυνε όσο λίγοι στην ποικιλομορφία των ειδών του πλανήτη της.

Κατά την άποψή του, το πιο βασικό επιχείρημα για την ύπαρξη του Θεού είναι το γεγονός ότι το ανθρώπινο μυαλό δεν μπορεί να... χωνέψει πως όλο αυτό το επιβλητικό και θαυμαστό σύμπαν προέκυψε από καθαρή τύχη.

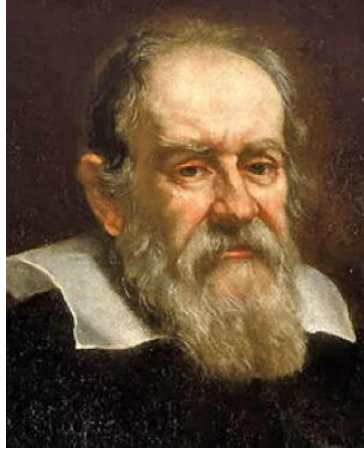
Αϊνστάιν(1879-1955)(νομπελίστας φυσικομαθηματικός, θεμελιωτής της σχετικότητας)

Οι νόμοι έχουν νομοθέτη. **Ο νομπελίστας φυσικομαθηματικός Άλμπερτ Αϊνστάιν (1879-1955), απαντώντας σε γράμμα νεαρής μαθήτριας (η οποία τον ρωτούσε αν οι επιστήμονες προσεύχονται), της έγραψε ότι οποιοσδήποτε ασχολείται σοβαρά με την επιστήμη, καταλήγει στην εξής πεποίθηση: Οι νόμοι του σύμπαντος αποδεικνύουν ότι υπάρχει της Νους – ένα πνεύμα πολύ ανώτερο από το ανθρώπινο.**

Μπροστά του εμείς, με της περιορισμένες δυνάμεις της, θα πρέπει να αισθανόμαστε ταπεινοί. Για τον Αϊνστάιν όλα ήταν μαθηματικά. Καθόλου παράξενο λοιπόν που οδηγήθηκε τελικά σε ένα συμπέρασμα πίσω από το οποίο κρύβεται η απόλυτη, τετράγωνη, μαθηματική λογική: Εφόσον υπάρχουν νόμοι που διέπουν το παγκόσμιο στερέωμα, τότε υπάρχει και νομοθέτης.

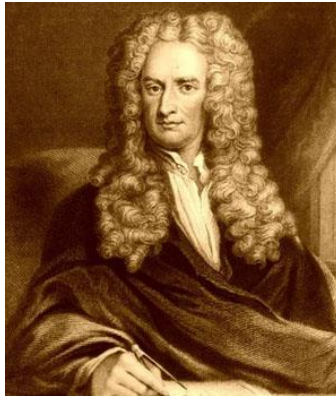
Γαλιλαίος Γαλιλέι (1564-1642) (Ιταλός φυσικός, μαθηματικός, αστρονόμος και φιλόσοφος)

Η κόντρα του Γαλιλαίου με την καθολική εκκλησία είναι από της πιο χαρακτηριστικές διαμάχες επιστήμης και θρησκείας. Η δημοσίευση του για την μορφή και την λειτουργία του ηλιακού συστήματος... εξαγρίωσε τον Πάπα.

Τα λεγόμενα του θεωρήθηκαν αντίθετα με αυτά της Βίβλου. Ο Γαλιλαίος ωστόσο, ήταν βαθιά θρησκευόμενος. Μάλιστα δήλωσε πως το έργο του είναι απλώς μια εναλλακτική ερμηνεία των βιβλικών κειμένων, καθώς η Βίβλος είναι ολόσωστη.

Ισαάκ Νεύτωνα (1642-1727) (φυσικός, μαθηματικός, αστρονόμος, φιλόσοφος, αλχημιστής και θεολόγος. Πατέρας της Κλασικής Φυσικής)

Το επιστημονικό έργο του Νεύτωνα είναι γνωστό. Πρόκειται για τον άνθρωπο που εξέλιξε όσο ελάχιστοι τον τομέα της φυσικής. Αυτό που δεν είναι τόσο γνωστό, είναι η βαθιά του πίστη. Ο Νεύτωνα θεωρούσε πως οι αριθμοί ήταν ένα μέσο να ανακαλύψει κανείς το πλάνο του θεού. «Το σύστημα του Ηλίου, των πλανητών, των κομητών δεν μπορεί παρά να είναι αποτέλεσμα μιας ανώτερης δύναμης» είχε γράψει, χωρίς της να ταυτίζεται με της χριστιανικές αντιλήψεις.

Μπλεζ Πασκάλ (1623-1662) (Γάλλος μαθηματικός, φυσικός, συγγραφέας και φιλόσοφος)

Ο Γάλλος επιστήμονας, πέρα από μαθηματικός και φυσικός, ήταν και θεολόγος. Παρόλο που άφησε πίσω του ένα σπουδαίο επιστημονικό έργο, στην διάρκεια της ζωής του αφιερωνόταν όλο και περισσότερο στην θεολογία. Εγγραψε πολλά βιβλία, με γνωστότερο το «Pensées», αφιερωμένα στην πίστη του. **Οι τελευταίες του λέξεις, πριν πεθάνει, ήταν «Μακάρι ο θεός να μην με εγκαταλείψει ποτέ».**

Ουόλτερ Κον (1923-) (φυσικός νομπελίστας, βραβευμένος για την επίμονη προσπάθειά του να εξερευνήσει τη δομή της ύλης και τις ηλεκτρονικές της ιδιότητες)

Η σκέψη του έχει επηρεαστεί από τα λεγόμενα του Αϊνστάιν πως υπάρχει μια δύναμη πολύ μεγαλύτερη από οποιαδήποτε ανθρώπινη. Ο Κον υπογραμμίζει ότι και εκείνος νιώθει απολύτως το ίδιο, μαζί με μια αίσθηση δέους και ευλάβειας προς ένα μεγάλο μυστήριο.

Πολ Ντέιβις (1946-) (πανεπιστημιακός καθηγητής Φυσικής, Αστροβιολογίας, Κοσμολογίας και θεωρητικός των κβαντικών πεδίων)

Κάτι συμβαίνει πίσω από τα πάντα. Υπάρχουν ισχυρές αποδείξεις πως κάτι συμβαίνει πίσω από τα πάντα. Συγκεκριμένα φαίνεται σαν κάποιος να όρισε τέλεια τους αριθμούς που απαιτούνται για να δομηθεί η φύση, επειδή ήθελε να κατασκευάσει αυτό το σύμπαν. Οι νόμοι της Φυσικής

μοιάζουν να είναι **προϊόν** ενός εξαιρετικά ευφυούς σχεδίου. Το σύμπαν δείχνει να επιτελεί κάποιον συγκεκριμένο σκοπό – ο σχεδιασμός του είναι εντυπωσιακός.

Χένρι Σάφερ (1944-) (πανεπιστημιακός καθηγητής Κβαντικής Χημείας)

Η αξία και η χαρά της επιστήμης φανερώνονται τις στιγμές όπου ανακαλύπτει κάτι καινούργιο και λέει στον εαυτό του: «Α, έτσι λοιπόν το έκανε ο Θεός!».

Ποιοι σπουδαίοι επιστήμονες ήταν βαθιά θρησκευόμενοι:

Νικόλαος Κοπέρνικος (1473-1543):

Ο αστρονόμος που για πρώτη φορά παρουσίασε ένα μαθηματικά τεκμηριωμένο σύστημα που εξηγούσε πως οι πλανήτες γυρνούν γύρω από τον Ηλιο, διατηρούσε πολύ στενή επαφή με την εκκλησία. Μάλιστα από το 1497 και για λίγα χρόνια υπήρξε ιερέας σε καθολική εκκλησία. **Οι δημοσιεύσεις του περί ηλιακού συστήματος παρουσιάστηκαν το 1533 στο Βατικανό, υπό την έγκριση του Πάπα.**

Γαλιλαίος Γαλιλέι (1564-1642):

Η κόντρα του Γαλιλαίου με την καθολική εκκλησία είναι από τις πιο χαρακτηριστικές διαμάχες επιστήμης και θρησκείας. Η δημοσίευση του για την μορφή και την λειτουργία του ηλιακού συστήματος... εξαγρίωσε τον Πάπα. Τα λεγόμενα του θεωρήθηκαν αντίθετα με αυτά της Βίβλου. Ο Γαλιλαίος ωστόσο, ήταν βαθιά θρησκευόμενος. **Μάλιστα δήλωσε πως το έργο του είναι απλώς μια εναλλακτική ερμηνεία των βιβλικών κειμένων, καθώς η Βίβλος είναι ολόσωστη.**

Μπλεζ Πασκάλ (1623-1662):

Ο Γάλλος επιστήμονας, πέρα από μαθηματικός και φυσικός, ήταν και θεολόγος. Παρόλο που άφησε πίσω του ένα σπουδαίο επιστημονικό έργο, στην διάρκεια της ζωής του αφιερωνόταν όλο και περισσότερο στην θεολογία. Εγγραψε πολλά βιβλία, με γνωστότερο το «Pensées», αφιερωμένα στην πίστη του. **Οι τελευταίες του λέξεις, πριν πεθάνει, ήταν «Μάκαρι ο θεός να μην με εγκαταλείψει ποτέ».**

Ισαάκ Νεύτωνας (1642-1727):

Το επιστημονικό έργο του Νεύτωνα είναι γνωστό. Πρόκειται για τον άνθρωπο που εξέλιξε όσο ελάχιστοι τον τομέα της φυσικής. Αυτό που δεν είναι τόσο γνωστό, είναι η βαθειά του πίστη. Ο Νεύτωνας θεωρούσε πως **οι αριθμοί ήταν ένα μέσο να ανακαλύψει κανείς το πλάνο του θεού.** «Το σύστημα του Ηλίου, των πλανητών, των κομητών δεν μπορεί παρά να είναι αποτέλεσμα μιας ανώτερης δύναμης» είχε γράψει, χωρίς όμως να ταυτίζεται με τις χριστιανικές αντιλήψεις.

Μάικλ Φάραντεϊ (1791-1867):

Ενας από τους σημαντικότερους επιστήμονες του 19ου αιώνα, ο άνθρωπος που με το έργο του για τον ηλεκτρομαγνητισμό άλλαξε τα δεδομένα του πλανήτη, ήταν αφοσιωμένος χριστιανός. **Μάλιστα υπήρξε και μέλος μιας εκ των πιο γνωστών χριστιανικών ομάδων στην Αγγλία.**

Ποιοι επιστήμονες και γιατί καταδιώχθηκαν για τις απόψεις τους

Η εκκλησία καταδίωξε τον ιταλό επιστήμονα Γαλιλαίο .Ο Γαλιλαίος πρώτος άρχισε να εξετάζει τον ουρανό με τηλεσκόπιο, που μεγέθυνε τα αντικείμενα κατά δέκα περίπου φορές. Στον ουρανό άρχισε να φαίνεται ένας τεράστιος αριθμός άστρων που προηγούμενα δεν ήταν ορατά. Μπροστά του άνοιξε νέος κόσμος καθώς για πρώτη φορά ανακαλύφτηκε η τεράστια απόσταση των άστρων από τη γη.

Η Σελήνη φάνηκε να είναι σκεπασμένη με βουνά και κρατήρες, το σύμπαν αποτελούνταν από πλήθος – άστρα, ανακαλύφθηκαν δε και οι δορυφόροι του Δία. Η Αφροδίτη αποδείχτηκε ότι είχε φάσεις όπως το φεγγάρι. Ακόμη διαπιστώθηκε ότι ο Ήλιος είχε κηλίδες.

Αυτή ειδικά η διαπίστωση εκλήφθηκε ότι ο Θεός δημιούργησε τον Ήλιο με ελαττώματα με αποτέλεσμα οι καθηγητές των Καθολικών πανεπιστημίων να απαγορεύσουν οποιαδήποτε αναφορά στις κηλίδες του Ήλιου.

Ο Γαλιλαίος έγραψε για όλες αυτές τις ανακαλύψεις στο βιβλίο του με τίτλο, «*Ο αγγελιοφόρος των άστρων*». Το βιβλίο αυτό προκάλεσε τεράστια εντύπωση στους σύγχρονούς του.

Έλεγαν: «*Όπως ο Κολόμβος ανακάλυψε νέα ήπειρο, έτσι και ο Γαλιλαίος ανακάλυψε νέο σύμπαν*». Οι επιστημονικές όμως υπηρεσίες του Γαλιλαίου δεν περιορίστηκαν μόνο στις αστρονομικές παρατηρήσεις του.

Μελέτησε τους νόμους της κίνησης των φυσικών σωμάτων και έβαλε τις βάσεις της επιστημονικής μηχανικής. Οι μελέτες του στην αστρονομία και τη μηχανική οδήγησαν το Γαλιλαίο στην αναγνώριση της ορθότητας της διδασκαλίας του Κοπέρνικου.

Τότε η εκκλησία εκδηλώθηκε εναντίον του. **Αρχικά στις 16 Φεβρουαρίου 1616 τον ανάγκασαν να ανακαλέσει, ο Πάπας απαγόρευσε όλα τα βιβλία που μιλούσαν για την κίνηση της γης και ο Γαλιλαίος αποσύρθηκε στην Φλωρεντία.**

Μη μπορώντας να τιθασεύσει το ανήσυχο πνεύμα του ο Γαλιλαίος συνέχισε να διατυπώνει τις απόψεις του για το σύμπαν και τότε συνέλαβαν τον εβδομηντάχρονο πια ξακουστό επιστήμονα, τον ανάγκασαν γονατιστό να απαρνηθεί τη διδασκαλία του Κοπέρνικου και το απαγόρεψαν να μιλάει στο εξής και να γράφει για την περιστροφή της γης.

Τον περιόρισαν στο σπίτι του ελέγχοντας όλες τις κινήσεις του και απομονώνοντάς τον. Το 1637 έχασε το φως του και πέθανε το 1642, το έτος γέννησης του Νεύτωνα.

Η θεωρία του Γαλιλαίου -και των υπολοίπων επιστημόνων- κλόνιζε την ιδεολογική θωράκιση του χριστιανισμού, γιατί πως συνδυάζεται η θεωρία της κίνησης της γης με το χριστιανικό δόγμα της ανάληψης του Χριστού στον ουρανό;

Η Γραφή έλεγε ότι ουρανός και γη είχαν δημιουργηθεί για χάρη του ανθρώπου. Πως μπορούσε να ισχύει αυτό αν η γη δεν ήταν παρά ένας ακόμα πλανήτης που περιστρεφόταν γύρω από τον ήλιο;

Στην απεραντοσύνη του σύμπαντος, στο μικρό μέγεθος της γης σε σύγκριση με άλλους πλανήτες, που είχε θέση η ξεχωριστή θέση του ανθρώπου του χριστιανισμού; Δεν ήταν ο άνθρωπος ο σκοπός της δημιουργίας του σύμπαντος;

Αν –όπως ισχυριζόταν ο Γαλιλαίος- μπορούσε να υπάρχει ζωή στη σελήνη, πως αυτοί οι άνθρωποι μπορούσαν να έχουν προέλθει από τον Αδάμ; Σε όλα αυτά που διατύπωσαν ο Κοπέρνικος, ο Μπρούνο και ο Γαλιλαίος πού εντοπιζονταν ο Παράδεισος και η Κόλαση, που μέχρι εκείνη τη στιγμή τους θεωρούσαν ως πραγματικούς τόπους;

Επίσης και η θεωρία του Δαρβίνου πολεμήθηκε με φανατισμό από την Εκκλησία, αλλά επιβεβαιώθηκε σχεδόν ολοκληρωτικά, στον Κ' αιώνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9ο

Η ΣΥΝΤΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Τι λέει η επιστήμη

Παρότι οι επιστημονικές προβλέψεις για τα μελλοντικά γεγονότα δεν μπορούν να είναι ποτέ βέβαιες σε απόλυτο βαθμό, η παρούσα αντίληψη της έρευνας των διαφόρων επιστημονικών πεδίων επιτρέπει την σε γενικά πλαίσια πρόβλεψη γεγονότων του πολύ μακρινού μέλλοντος. Τα γεγονότα αυτά διακρίνονται σε αστρονομικά, όπως το πώς σχηματίζονται και αλληλεπιδρούν οι πλανήτες και τα άστρα, γεγονότα της σωματιδιακής φυσικής, η οποία ασχολείται με την συμπεριφορά της ύλης σε μικροσκοπικές διαστάσεις, αυτά της εξελικτικής βιολογίας, η οποία προβλέπει πως η ζωή θα εξελιχθεί σε βάθος χρόνου, και της γεωτεκτονικής, η οποία προβλέπει την μετακίνηση των ηπείρων στη Γη με την πάροδο των χιλιετιών. Γεγονότα τα οποία ξεκινούν περίπου 8.000 έτη από τις αρχές του 21ου αιώνα, μέχρι τις μακρινότερες εσχαιές του σύμπαντος και των μελλοντικών χρόνων. Υπάρχουν αρκετά πιθανά μελλοντικά γεγονότα τα οποία συσχετίζονται με ερωτήματα τα οποία δεν έχουν απαντηθεί ακόμη, όπως το αν τελικά η ανθρωπότητα θα εξαφανιστεί, το αν τα πρωτόνια αποσυντίθενται, καθώς και το κατά πόσο η Γη θα επιζήσει μετά από την μετατροπή του Ηλίου σε ερυθρό γίγαντα. Επίσης καλύπτονται και γεγονότα στα άκρα της κοσμικής κλίμακας, όπως ο εκτιμώμενος απαιτούμενος χρόνος για όλους τους κύκλους καταστροφής και επαναδημιουργίας του σύμπαντος υπό όλους τους πιθανούς συνδυασμούς των υποατομικών σωματιδίων που υπάρχουν στο παρατηρήσιμο σύμπαν.

Όλες οι προβλέψεις σχετικά με το μέλλον της Γης, του Ηλιακού Συστήματος και του Σύμπαντος πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τον δεύτερο νόμο της θερμοδυναμικής, ο οποίος αναφέρει πως η εντροπία - η απώλεια της απαραίτητης ενέργειας για να συμβεί ένα γεγονός - αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου.

Τα άστρα θα φτάσουν στο τέλος της ζωής του εξαντλώντας τα αποθέματα υδρογόνου και ηλίου που διαθέτουν. Οι πλανήτες και τα ηλιακά συστήματα επηρεάζονται βαρυντικά από άλλα μεγαλύτερα σώματα του γαλαξία τους. Στο τέλος, η ίδια η ύλη του σύμπαντος αναμένεται να επηρεαστεί από την ραδιενεργή αποσύνθεση, καθώς ακόμη και τα πλέον σταθερά υλικά θα διασπαστούν σε υποατομικά σωματίδια. Τα σύγχρονα δεδομένα δείχνουν πως το σύμπαν

διαθέτει επίπεδη γεωμετρία, και έτσι δεν πρόκειται να καταρρεύσει εντός του εαυτού του μετά από καιρό.

Παρότι υπάρχουν αρκετά μοντέλα σχετικά με το μέλλον του σύμπαντος θα εστιάσουμε στα τρία πιο «δημοφιλή». Μερικά βασικά στοιχεία. Σύμφωνα με πλειάδα στοιχείων που έχουμε μέχρι στιγμής η επικρατέστερη θεωρία σχετικά με το πως ήρθε το σύμπαν μας σε ύπαρξη είναι αυτή της μεγάλης έκρηξης. Το σύμπαν μας συνεχίζει να διαστέλλεται έκτοτε με επιταχυνόμενους ρυθμούς με πιθανή αιτία την ύπαρξη σκοτεινής ενέργειας.

Τι λένε οι θρησκείες

Σχεδόν όλες οι θρησκείες του κόσμου περιέχουν εσχατολογικά στοιχεία και προφητείες για το τέλος των ημερών, που θα ακολουθήσει της »μητέρας» όλων των μαχών μεταξύ των δυνάμεων του καλού και του κακού. Το καλό σε κάθε περίπτωση νικάει!

Κατά τον χριστιανισμό

Κυριότερα εδάφια στη Καινή Διαθήκη που αναφέρονται ως υπόσχεση της Δευτέρας Παρουσίας είναι: Ματθαίος 24:25-64, Ιωάννης 14, Αποκάλυψη 19:20-21, 20, 22:6-21, Πράξεις Αποστόλων 1:11, 3:19-21, Προς Φιλιππησίους 3:20, Προς Κολοσσαείς 3:4, Α΄ Θεσσαλονικείς 1:10, 4:13 – 5:11, Β΄ Θεσσαλονικείς 1:5 – 2:12 και Β΄ Πέτρου 3:8-13

Ο Ιησούς σύγκρινε το τέλος του κόσμου με τον πόνο της γέννας μιας μητέρας και η εικόνα υπονοούσε ότι ο κόσμος ήδη εγκυμονούσε την καταστροφή του αλλά **κανένας πέρα από το Θεό δεν ξέρει πότε ακριβώς θα συμβεί**. Σύμφωνα με τα γραπτά των Ευαγγελίων, αναφορά για τη ανάληψη των δικαίων και τη Δευτέρα Παρουσία, γίνεται μεταξύ άλλων στο **Ευαγγέλιο του Ματθαίου** (Η Αρπαγή θα προηγηθεί του ερχομού του Αντίχριστου):

1. Θα γίνει ξαφνικά, σαν «κλέφτης μεσ' τη νύκτα» (Ματθαίος: κδ' 42-44β)
2. Θα είναι εκλεκτική. «ο εις παραλαμβάνεται και ο εις αφήνεται», [μτφ. άλλος αρπάζεται άλλος αφήνεται (Ματθαίος: κδ' 27, 40-41)]. Ο χρόνος που θα πραγματοποιηθεί αυτή παραμένει άγνωστος όπου κατά το Ευαγγέλιο «**ουδέ οι άγγελοι του Θεού γνωρίζουν**».

Και πάλι σύμφωνα με τη χριστιανική πίστη και ειδικά την **Αποκάλυψη του Ιωάννου**, **το τέλος του κόσμου θα διαφανεί από ορισμένα σημαντικά σημεία**. Η δεύτερη έλευση Του Χριστού δεν θα λάβει χώρα απροσδόκητα αλλά σε μία σαφώς καθορισμένη χρονική στιγμή, τριάμιση χρόνια μετά από την Αρπαγή (Δανιήλ ιβ' 11 – 1290 μέρες, Αποκάλυψη ια' 2,3 – 42 μήνες ή 1260 μέρες, κ.α.). Η ουσία των ανωτέρω είναι πως σύμφωνα με τη Καινή Διαθήκη, η έναρξη των γεγονότων που θα οδηγήσουν στη Δευτέρα Παρουσία, δεν είναι γνωστά σε κανέναν. Επομένως οι ισχυρισμοί διαφόρων θρησκευτικών ομάδων που επικαλούνται στη Καινή Διαθήκη, είναι εξ' ορισμού άκυροι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Θρησκεία και επιστήμη είναι δυο μεγάλα πνευματικά μεγέθη **αλληλο-συμπληρούμενα και όχι αλληλοαποκλειόμενα.**

Είναι δύο κύκλοι εφαιπτόμενοι ή και τεμνόμενοι, **αλλ' όχι ταυτιζόμενοι ή συγκρουόμενοι** Είναι δυο εκδηλώσεις του ανθρώπινου πνεύματος που κινούνται σε διαφορετικά επίπεδα. Έχουν αυτόνομες περιοχές ενδιαφερόντων και έρευνας. Όταν η καθεμιά περιορίζεται στον χώρο της αρμοδιότητάς της, δεν υπάρχει θέμα σύγκρουσης ή αντίθεσης. Είναι ισοδύναμες.

Η σχέση πίστης και επιστήμης δεν μπορεί να είναι αντιθετική ή εχθρική, αλλά **διαλεκτική.**

Η πίστη και η επιστήμη δε συγκρούονται, γιατί:

- 1) Η επιστήμη ερευνά τον αισθητό, το φυσικό κόσμο, ενώ η θρησκεία ασχολείται, «περιγράφει» τον υπεραισθητό, τον υπερφυσικό κόσμο.
- 2) Η επιστήμη ερευνά το πώς έγινε ο κόσμος καθώς και τους φυσικούς νόμους που ρυθμίζουν τη λειτουργία του, ενώ η θρησκεία ασχολείται με το ποιος και γιατί δημιούργησε τον κόσμο.
- 3) Η επιστήμη χρησιμοποιεί αποκλειστικά τους νόμους της λογικής, την παρατήρηση και το πείραμα. Στη ζωή και τις αναζητήσεις της θρησκείας συμμετέχουν, μαζί με τη νόηση και τη λογική, και οι άλλες δυνάμεις του ανθρώπου: η φαντασία, η βούληση και το συναίσθημα. Σπουδαία θέση έχουν σ' αυτή οι εμπειρίες και τα βιώματα καθώς και η ενόραση.
- 4) Η επιστήμη βοηθάει τον άνθρωπο στην υλική πρόοδο (τεχνολογικός πολιτισμός), ενώ η θρησκεία τον βοηθάει στην ψυχική του καλλιέργεια (πνευματικός πολιτισμός).
- 5) Χρησιμοποιούν διαφορετική ορολογία. Η θρησκεία ονοματίζει την προυπάρχουσα κατάσταση της δημιουργίας του κόσμου «Θεός», η επιστήμη «αρχέγονη κατάσταση, που διέπεται από φυσικούς νόμους.
- 6) Και οι δύο υποστηρίζουν ότι τίποτα δεν είναι στατικό. Τα πάντα εξελίσσονται

Γιατί παρουσιάστηκαν περιπτώσεις αντιπαράθεσης:

Στον αρχαιοελληνικό κόσμο η γνώση της δημιουργίας του κόσμου ήταν αντικείμενο της φιλοσοφικής, δηλαδή της επιστημονικής έρευνας.

Στον πρωτοχριστιανικό και ορθόδοξο κόσμο δεν υπήρχαν αντιπαράθεσεις. Η Αγία γραφή δεν αντιμετωπίστηκε ως πηγή πληροφόρησης για τη δημιουργία του κόσμου. Δεν είναι βιβλίο κοσμολογίας ή βιολογίας

Οι αντιπαραθέσεις εμφανίστηκαν στη διαστρεβλωμένη χριστιανοσύνη του ευρωπαϊκού διαφωτισμού, όπου θεοποίησαν το λογικό και απέρριψαν ό,τι σχετίζεται με θέματα μεταφυσικής.

Η αντιπαραθεση μεταξύ επιστήμης και θρησκείας, ήταν αποτέλεσμα της ανήσυχης μη υποτακτικής σε δόγματα φύσης των επιστημόνων αλλά και των ακραία συντηρητικών αντιλήψεων της εκκλησίας. Οι μεν ήθελαν να εξηγήσουν, κυρίως στους εαυτούς τους, τον λόγο που πιστεύουν σε κάτι ανώτερο, ενώ οι δε θεωρούσαν έγκλημα να «σκαλίζει» και να αμφισβητεί, κανείς αυτά που η εκκλησία θεωρεί ιερά και όποιος το κάνει θεωρούνταν άθεος.

Ωστόσο από τότε όμως έγιναν χιλιάδες ανακαλύψεις από ανθρώπους που κάθε άλλο παρά άθεοι ήταν. Βέβαια όλες οι ανακαλύψεις δεν είναι πάντα για το καλό του ανθρώπου ή δεν χρησιμοποιούνται έτσι. Άλλωστε γιατί με τέτοια εξέλιξη των επιστημών ο «κυρίαρχος» άνθρωπος κατέστρεψε και καταστρέφει το περιβάλλον του; Ούτε η θρησκεία

Πάντως ούτε η επιστήμη είναι ο θεματοφύλακας των οριστικών απαντήσεων σε κάθε πιθανό ερώτημα, ούτε η θρησκεία «καλύπτει» τον άνθρωπο να συνεχίζει να έχει ερωτήματα.

Δεχόμαστε όμως ότι η επιστήμη παλεύει για το καλύτερο στην ανθρωπότητα. Αμφισβητούμε όμως ότι ο άνθρωπος πράττει πάντα ο,τιδήποτε για το καλό του ή για το καλό των άλλων. Το ξέρει πάντα το «καλό» του; Ή μήπως «το θέλημα του Θεού» είναι το καλό όλων; **Και η επιστήμη και η θρησκεία θέλουν τη τελειότητα. Πού υπάρχει; Σε ό,τι περιβάλλει τον άνθρωπο; Μέσα στον άνθρωπο; Στη σχέση του με ό,τι πιστεύει; Δυστυχώς ο άνθρωπος δεν κατάλαβε ότι ο εγωισμός των δυνατοτήτων του τον έκανε να ξεχνάει ότι έχει όρια; Κι όσο τα ξεπερνάει τόσα νέα όρια θα υπάρχουν**

Άρα η σωστή σχέση πίστης και γνώσης εκφράζεται με την επιγραμματική θέση: «γινώσκουσα πίστη και πιστεύουσα γνώση», δηλαδή η επιστήμη «γνωρίζει καλά», η πίστη «πειθεί».

Τελειώνοντας το παρόν εκτόνημα ας θυμηθούμε τη φράση του Χένρι Σάφε, πανεπιστημιακού καθηγητή κβαντικής χημείας:

«Η αξία και η χαρά της επιστήμης φανερώνονται τις στιγμές όπου ανακαλύπτει κάτι καινούργιο και λέει στον εαυτό του ο επιστήμονας: «Α, έτσι λοιπόν το έκανε ο Θεός!».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Θρησκεία – Βικιπαίδεια, <https://el.wikipedia.org/wiki/Θρησκεία>
- Επιστήμη – Βικιπαίδεια, <https://el.wikipedia.org/wiki/Επιστήμη>
- Τι είναι Θρησκεία; - Χριστιανική Φοιτητική Δράση, <https://xfd.gr> > Αρχική > Εκκλησία > Δογματική
- Θρησκεία – ΟΟΔΕ, www.oodegr.com/oode/thriskies/ennoia2.htm
- Η θρησκεία ως πανανθρώπινο φαινόμενο, users.sch.gr/aiasgr/Χristianismos.../ H_thrhskeia_ws_pananthrwpino_fainomeno.htm
- Γριζοπούλου Ο. & Καζλάρη Π., Παλαιά Διαθήκη: Η προϊστορία του Χριστιανισμού Θρησκευτικά Α΄ Γυμνασίου, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο – ΟΕΔΒ, Αθήνα, 2003, σελ. 133, 138.
- Μαϊστρέλης, Σ., Καλύβη, Ε. & Μιχαήλ, Μ., Ιστορία Γ΄ Δημοτικού: Από τη Μυθολογία στην Ιστορία, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, χ.χ., σελ. 8. Book 1.indb 20 7/6/2017 2:59:01 μμ [21] 4
- Ιωάννης Δαμασκηνός, Έκδοσις Ακριβής της Ορθόδοξου Πίστεως, 12 (26), Μτφρ. Ν. Ματσούκας, Θεσσαλονίκη, 1976, σελ. 151-153.
- Γουέαρ, Κ., Επίσκοπος Διοκλείας, Ο Ορθόδοξος Δρόμος, Επτάλοφος, Αθήνα, 7 1982, σελ. 51-53 και 59- 60.
- Β΄ Λυκείου Φάκελος Μαθητή
- <https://slideplayer.gr/slide/11796325/>
- Larousse 2006, Γνώσεις του 21^{ου} αι., Dennis Gira Jean-Lu Routhier, Οι θρησκείες σήμερα και ποιο το μέλλον τους, εκδ. Κασταλιά 2007 (ειδική έκδοση για την Ελευθεροτυπία)
- Μουστάκης Γεώργιος, οι Πέντε Μεγάλες Θρησκείες του κόσμου, εκδ. Πατάκη (11^η έκδ.), Αθήνα 1983
- Ward Mc Afee, Τα πέντε μεγάλα ζωντανά θρησκευόμενα, μετάφραση καθηγητή Σ. Αγουρίδη, εκδ. «Άρτος Ζωής», Αθήνα 1997
- Γιαννουλάτου Αναστασίου, Ισλάμ, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2002 (11^η ανατύπωση)
- Henry G.liddell Robert Scott, Μέγα Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας, σελ 282, εκδ. Ιωάννη Σιδέρη, Αθήνα

- Βασιλείου Καισαρείας, Ομιλίες εις την Εξαήμερον, sources Chretiennes, 2η έκδ. Παρίσι, 1968.
- Μαντζαρίδης Γ., Χριστιανική Ηθική ΙΙ, Θεσσαλονίκη 2009,
- Κόιου Νικολάου, Άνθρωπος και περιβάλλον κατά τον Μέγα Βασίλειο του Νικολάου Γ. Κόιου, επίκουρου καθηγητή Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης
- Μαντζαρίδης Γ., Η εμπειρική θεολογία στην οικολογία και την πολιτική, Θεσσαλονίκη 1994
- Ματσούκα Ν., Δογματική και Συμβολική Θεολογία ΙΙ, Θεσσαλονίκη 2004
- Ματσούκα Ν., Επιστήμη, Φιλοσοφία και Θεολογία στην Εξαήμερο του Μ. Βασιλείου, Θεσσαλονίκη 2004.
- Πέτρου Ι., Χριστιανισμός και κοινωνία, Θεσσαλονίκη 2004.
- https://www.huffingtonpost.gr/2016/04/22/dhmiourgia-kosmou_n_9756356.html
- <https://physics4u.wordpress.com/2012/02/12/i-i-7/>
- https://www.huffingtonpost.gr/2016/04/22/dhmiourgia-kosmou_n_9756356.html
- www.diakonima.gr/2010/06/22/η-δημιουργία-του-κόσμου-και-του-ανθρώπ/
- <https://www.pemptousia.gr/2013/02/i-dimiourgia-tou-kosmou-ke-tou-anthrop-3/>
- «Αθώος», Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Αχελώου Ευθυμίου
- <https://rethemnosnews.gr/>
- <https://www.ptisidiastima.com> > MEDIA > VIDEO
- www.gazzetta.gr > Plus > Plus: Viral
- <https://www.tovima.gr/.../b-erythra-thalassa-b-br-isxyroi-anemoi-anoiksan-perasma->
- <http://www.apologitis.com/gr/ancient/kalopoulos/batos.htm>
- Albright, William Foxwell. *Yahweh and the gods of Canaan; a historical analysis of two contrasting faiths*. Garden City, N.Y.: Doubleday, 1968.
- Berlitz, Charles. *Η χαμένη κιβωτός του Νώε: Αναζητώντας το πλοίο του Νώε στις κορυφές του Αραράτ*. Αθήνα: Κονιδάρης, 1988.
- Heidel, Alexander. *The Gilgamesh epic and Old Testament parallels*. Chicago: University of Chicago Press, 1949.
- Pitman, Walter C., and William B. F. Ryan. *Noah's flood: the new scientific discoveries about the*

event that changed history. New York: Simon & Schuster, 1998.

-Ramm, Bernard L. *Christian View of Science and Scripture*. Grand Rapids: W.B. Eerdmans Pub. Co., 1971.

-Rehwinkel, Alfred M. *The Flood in the light of the Bible, geology and archaeology*. Saint Louis: Concordia Pub. House, 1951.

-Sellers, Ovid R., Leslie E. Carlson, και Ira M. Price. *The monuments and the Old Testament: light from the Near East on the Scriptures*. Philadelphia: Judson Press, 1958.

-Unger, Merrill F. *Archaeology and the Old Testament: a companion volume to Archaeology and the New Testament*. Grand Rapids. Zondervan Pub. House, 1954.

-Vos, Howard Frederic. *Genesis and archaeology*. Grand Rapids: Academic Books, 1985.

-Whitcomb, John Clement, and Henry M. Morris. *The Genesis Flood: The Biblical record and its scientific implications*. Philadelphia: Presbyterian and Reformed Pub. Co., 1961.

- <https://www.forums.gr/forum/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%82/%CE%B8%CF%8.....>

-

- users.sch.gr/aiasgr/...kosmou/Oi_sxeseis_ths_thrskias_me_thn_episthmh.htm

- <https://www.ellinikahoaxes.gr/2016/10/20/end-of-days/>

- <https://www.ellinikahoaxes.gr/2016/10/20/end-of-days/>

-Seed: <https://el.wikipedia.org/wiki>

- o-nekros.blogspot.com/2014/08/blog-post_21.html

- <https://www.thepressroom.gr/ellada/giati-den-lionoyn-ta-leipsana-ton-agon>

- <http://www.metafysiko.gr/?p=9>

-religare.ru pentapostagma.gr

- <http://ntsireve.blogspot.com/2016/08/blog-post.html>

-https://www.alfavita.gr/koinonia/223408_oi-agioi-tis-thrskias-kai-oi-satanades-tis-epistimis

- https://www.huffingtonpost.gr/2015/08/...../-viral-istories-vivlos-eksigisi_n_8009936.ht...

-<https://www.pronews.gr> › Ιστορία

- http://sfrang.blogspot.com/2009/01/blog-post_06.html

-<https://physics4u.wordpress.com/2012/02/12/i-i-7/>

-www.diakonima.gr/2010/06/22/η-δημιουργία-του-κόσμου-και-του-ανθρώπ/

-<https://www.pemptousia.gr/2013/02/i-dimiourgia-tou-kosμου-ke-tou-anthrop-3/>

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%98%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%AF%CE%B1_%CE%9B%CE%AF%CE%BD%CF%84%CE%B5

-www.pemptousia.gr/2017/09/theoria-tis-megalis-ekrixis-mia-ekpliktiki-sillipsi/

-https://el.wikipedia.org/wiki/Κοσμολογία_της_Συνεχούς_Δημιουργίας

-etheric.com/Hellas/book-genesis.html

-http://www.oodegr.com/oode/pateres1/basilios/hmera_prwth_1.htm

-<https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PHIL1852/SXOLIO-KOSMOLOGIA-BASILEIOY.pdf>

- http://project-sow.org/meskos_xwrosxronos

-[https://enromiosini.gr/arthrografia/ ... -](https://enromiosini.gr/arthrografia/)

<http://historyreport.gr/index.php/%CE%A0%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%89%CF%80%CE%B1/1969-2012-01-02-16-53-43>

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BE%CE%BF%CF%81%CE%BA%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

- <https://www.athensvoice.gr> > Ελλάδα

- <https://www.impantokratoros.gr/gerontas-paisios-axorkismoι.el.aspx>

-Ευθανασία - Η διαχείριση της ζωής και του θανάτου - Η ευθανασία στην ιστορική αναδρομή της ανθρώπινης κοινωνίας: <http://respi-gam.net/node/4754>

- Στο τέλος της ανθρώπινης ζωής - Η ευθανασία: <https://www.pemptousia.gr/2013/06/sto-telos-tis-anthropinis-zois-i-efthana/>

-Ευθανασία. Η σημαντική του “καλού” θανάτου: <http://helios-eie.ekt.gr/EIE/handle/10442/8373>

-Ευθανασία και... “ευθανασία” (εκτός και εντός εισαγωγικών): www.ecclesia.gr/greek/holysynod/commitees/pastoral/avramidis_efthanasia.html

-Η ευθανασία στα θρησκευόμενα: <http://ikee.lib.auth.gr/record/125423>

-Ευθανασία: Ηθικοί προβληματισμοί:
<https://drive.google.com/folderview?id=0B0LksDMWDKMcb3lQTKl5b1FWTzg&usp=sharing>

- Π. Τσαλίκη-Κιόσογλου, Αθήνα, Αρμός, 2007, σελ. 266.
- Α. Αβραμίδη, «Ευθανασία και...ευθανασία», στο διαδικτυακό τόπο:
http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/pastoral/avramidis_efthanasia.html, ημερομηνία ανάκτησης: 5/4/2014.
- Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Επίσημα κείμενα Βιοηθικής. Μεταμοσχεύσεις, ευθανασία, υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, Αθήνα, Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος-Επιτροπή Βιοηθικής, 2007, σελ. 35,37
- Α. Αβραμίδη, «Ευθανασία και...ευθανασία», στο διαδικτυακό τόπο:
http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/pastoral/avramidis_efthanasia.html, ημερομηνία ανάκτησης: 5/4/2014.
- www.ecclesia.gr
- www.1lyk-acharn.att.sch.gr
- Σχολικό εγχειρίδιο Θρησκευτικών Γ' Λυκείου
- René Biot, Santé Humaine, 1942.
- Αρχιμ. Κυρίλλου Κωστοπούλου, Η Άμβλωση στο Εκκλησιαστικό Δίκαιο, Περιοδικό ΑΧΑΪΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ Τόμος 35^{ος}
- Αγίου Μαξίμου του Ομολογητού, «Εις την προσευχήν του Πάτερ Ημών, προς ένα φιλόχριστον»
- Ομιλία του Αρχιμ. Ειρηναίου Λαφτσή Πρωτοσυγκέλλου Της Ι. Μητροπόλεως Αλεξ/πόλεως στο Πνευματικό Κέντρο Της Ι. Μητροπόλεως Κυριακή 4 Φεβρουαρίου 2018
- Τ. Φωτόπουλος, "Για μία δημοκρατική αντίληψη της επιστήμης και της τεχνολογίας", Δημοκρατία και Φύση, (αρ. 3, Ιούνιος 1997)
- Stephanie Pain, "When the price is wrong", The Guardian, 27/2/97
- Polly Ghazi, The Observer, 10/3/1997.
- H. Sharman, The dash for wind; West Denmark's experience and UK energy aspirations, 2005 και E.On.Netz, Wind Report 2005.
- L. Fulton, Biofuels for transport; An international Perspective, International Energy Agency, 2004
- Τ. Φωτόπουλος, Ο Καπιταλισμός του Τσόμσκι, ο Μετακαπιταλισμός του Άλμπερτ και η Περικτική Δημοκρατία. (Αθήνα: Γόρδιος 2004)
- Ted Trainer, "Renewable Energy: No Solution for Consumer Society", ο.π.
- Serge Latouche, "De-growth: an electoral stake?", The International Journal of Inclusive Democracy, (Vol. 3, No. 1, January 2007) Βλ. και τη γενικότερη συζήτηση για το πρόταγμα της

«απο-ανάπτυξης» μεταξύ Serge Latouche, Clement Homs και T. Fotopoulos στο The International Journal of Inclusive Democracy, vol. 3, no. 1, (January 2007).

- <http://www.inclusivedemocracy.org/journal/vol3/vol3.htm>

-<https://rethemnosnews.gr/2014/02/%CF%80%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%AC-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CE%BC%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3/>

-Όταν εκκλησία και επιστήμη γίνονται ένα: Οι σπουδαίοι επιστήμονες που πίστευαν βαθιά στον Θεό | iefimerida.gr

- http://www.oodegr.com/oode/epistimi/genika/8rhskeia_epistimhs_1.htm1

